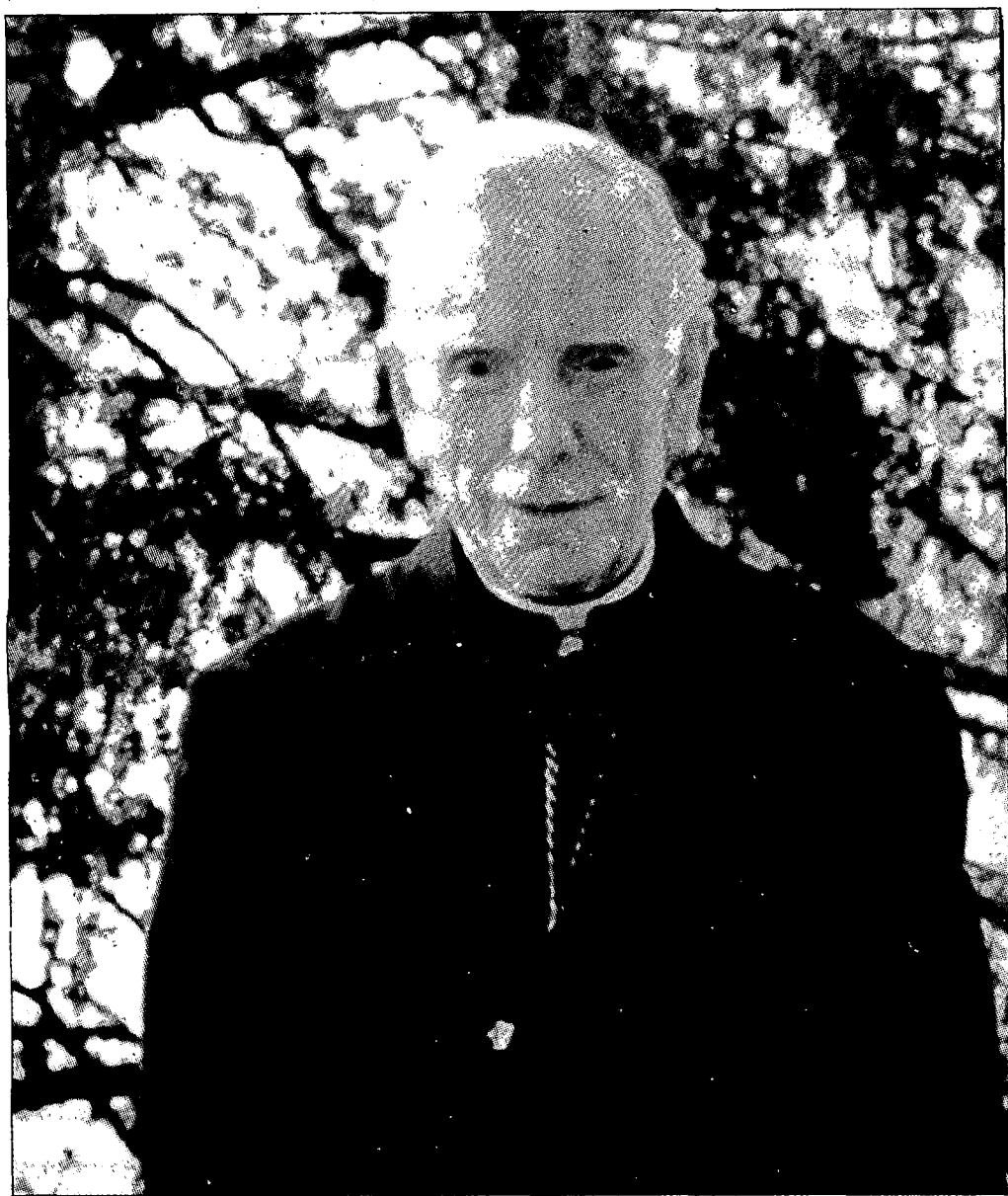

«CC» conversa amb el bisbe emèrit de Vic, que acaba de complir 89 anys

El Dr. Masnou, un bisbe humil, pacient i savi

El Dr. Ramon Masnou i Boixeda, bisbe jubilat de Vic, ha complert 89 anys aquest mes de setembre. Aquest pastor de l'Església a qui l'entrevistador qualifica d'«humil, pacient i savi», acaba de publicar el llibre *Carta sobre els nacionalismes*, que és una meravella de claredat mental, seny eclesial i fidelitat al nostre país. En una conversa sense presses amb Mn. Manuel Valls —es tracta, en efecte, d'una entrevista d'una extensió desacomunada, més aviat excepcional—, el bisbe Ramon Masnou comenta i medita en veu alta sobre moltes qüestions interessants, tant d'ordre biogràfic com d'ordre eclesial, cultural, ètic i polític. Tot li interessa i per a totes les qüestions que li planteja l'entrevistador sap trobar la paraula justa i escaient, sempre respectuosa, el bon consell, l'anàlisi aguda i l'esguard contemplatiu d'home de fe profunda i arrelada.

Entrevista a pàgines centrals del quadern d'opinió «Afinant»

SUMARI

2

Editorial:
«Els fets de Bèlgica: problema de cultura?»
Commoció a la societat europea

5

El Premi Unesco 1996 ha estat atorgat a Chiara Lubich, fundadora del Moviment dels Focolars

15

Església i escola:
«El llenguatge de l'evangelització», per Francesc Riu

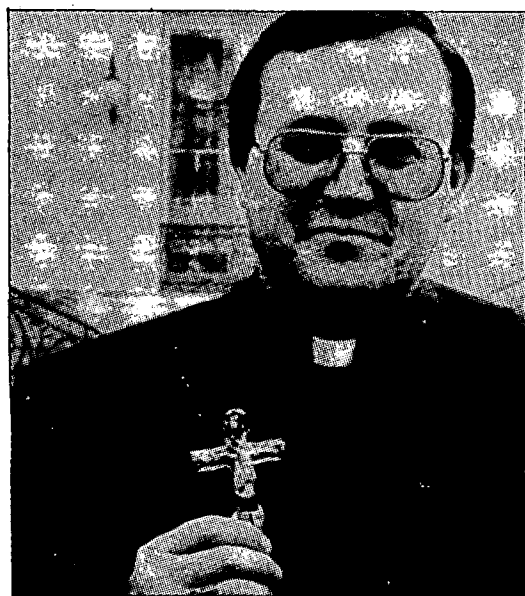
Dolor a la diòcesi en conèixer la notícia

Mor Mn. Josep Llanas, vicari general de Lleida

El 28 d'agost moria, a causa d'un càncer, el vicari general de la diòcesi de Lleida, Mn. Josep Llanas i Forradellas. Tenia 69 anys i era molt estimat pel seu tarannà sacerdotal, humil, discret i sempre acollidor. Una de les activitats apostòliques més destacades de Mn. Llanas va ser la predicació d'exercicis espirituals. Han estat centenars les tandes que ell va dirigir. En l'homilia de la Missa exequial, celebrada a la catedral de Lleida el 30 d'agost, Mons. Ramon Malla, de qui va ser tan proper col·laborador, amb emoció continguda es va referir a la vocació i ministeri sacerdotal de Mn. Llanas, que el va transformar en un fidel i digne servidor de l'Evangelí.

Més informació a pàg. 8

El cardenal de Sarajevo visitarà Barcelona

El cardenal arquebisbe de Sarajevo, Vinko Puljić, vindrà a Barcelona per les festes de la Verge de la Mercè, convidat pel cardenal Ricard M. Carles. Està previst que concelebrí la missa de la Mercè i visiti Montserrat.

Editorial

Els fets de Bèlgica: problema de cultura?

Hi ha una certa tendència a vincular el delictes amb la misèria econòmica...

No direm que els qui ho fan estiguin mancats de tota versemblança. Si mirem, per exemple, la composició de la població penal, hi trobem un predomini de persones procedents de les famílies i dels sectors socials més pobres.

Ara bé, una mirada més atenta descobreix circumstàncies que matisen decisivament aquella impressió superficial; hi ha uns circuits tràgics que sumeixen en la delinqüència homes i dones marginats, de manera difícilment superable. I, després del delictes, les seves possibilitats d'eludir la presó són molt inferiors a les que tenen els delinqüents socialment més ben situats.

Però subsisteix, tot amb tot, la proclivitat de molts a vincular el delictes amb la misèria econòmica. En una perspectiva més general, també quan alguns crims tenen lloc

en països del tercer món, se'ls treu importància en el sentit de considerar normal que en aquelles latituds passin aquestes coses...

Això ha donat lloc a una idea poc contrastada, que molts s'agraden de repetir sentenciosament que cada vegada que els arriba la notícia d'alguna aberració moral: tot plegat és un problema de cultura. Com si en l'elevació del nivell cultural de la societat hi anés inclosa la garantia del seu progrés ètic...

Per si no tinguéssim prou experiències que demostrin la inconsistència d'aquesta presumpció, ara ha esclatat el cas dels crims de Bèlgica, amb les xarxes de perversió de menors que hi són al darrere, tot just mig descoberts. És a dir, al cor de l'Europa culta i avançada, delictes capaços de commoure la societat amb una duresa inesperada. En un grau menys elevat, però també greu, podríem parlar de baixeses comeses a Espanya amb menors d'edat, o del centenar d'infants que

són abandonats cada any a Barcelona. Qüestió de cultura? Només de cultura?

Ens sembla indiscutible que, més al fons que els nivells culturals mesurables amb el grau d'alfabetització, el nombre de matrícules universitàries, el consum de llibres o la construcció d'equipaments... necessitem una altra mena de cultura; aquella que fa la persona capaç d'un criteri humanista i reconciliada amb el seu entorn.

La commoció que han causat a la societat europea els fets de Bèlgica posa sobre la taula el tema d'aquell progrés que només la tècnica no dona, d'aquella cultura que no sempre els plans d'estudi preveuen. Ni la societat ni l'Estat no poden deixar de fer atenció a l'educació en els valors ètics. Una neutralitat portada a l'extrem afavoriria la llei de la selva i deixaria indefensos sectors socials que, com el de la infància, tenen dret a ser protegits.

Tribuna

El difícil equilibri entre Roma, Moscou i Constantinoble

Vittorio Citterich

Col·laborador d'Avvenire

Joan Pau II insisteix. Els *Angelus* d'aquest mes d'agost els ha dedicat a la reflexió sobre l'orient cristià. En efecte, el dia 15, festa de l'Assumpció (Dormició de la Verge en la tradició oriental), és un temps de forta convergència en el més profund de la fe comuna. La ressenya del Papa va partir dels temps unitaris de la patristica, per avançar després, a través dels segles successius, en la indicació d'uns altres temps forts: la resistència comuna a la iconoclàstia (l'intent d'emperadors bizantins de prohibir la veneració de les imatges sagrades, les icones), la valoració de formes d'oració com l'hescasme, encara avui presents en el Mont Athos en la seva absoluta radicalitat i difícilment acceptades per la mentalitat occidental. D'altres noms importants han comparegut en l'oració mariana de Joan Pau II. Des de Nicodem Aghiorita (precisament, del Mont Athos) a Pavel Evdokimov (la teologia de la bellesa) i Loth Borovine, grans figures de l'ortodòxia conegudes només pels especialistes en els llargs segles de la separació.

«És ara que catòlics i ortodoxos —va dir el Papa— hem de fer un esforç suplementari per entendre'ns més i reconèixer

amb renovada admiració de fraternitat tot el que l'Esperit duu a terme en les nostres respectives tradicions en vistes a una nova primavera cristiana.» I gairebé repetint les paraules del Papa Joan la tarda de la inauguració del Concili, va afegir: «Si en un punt o altre hi ha dissensions, no s'ha d'oblidar que el que ens uneix és molt més que el que ens divideix.»

És veritat que després de «l'extraordinari 1989», enderrocats els murs de la incomunicabilitat produïts pel comunisme ateu, molts de nosaltres (catòlics i ortodoxos) creïem que es produirien reaproximacions més ràpides. Com empesos per la novetat política d'una Europa que retrobava la possibilitat de «respirar amb els dos pulmons» vam creure que s'introduirien de nou en el circuit del futur les arrels cristianes comunes en les dues grans tradicions d'Occident i d'Orient i, valorant en aquestes les «llengües esclaves» com el papa Wojtyla havia preconitzat profèticament l'any 1979 a Gniezno. Les coses han anat d'una manera diferent i no tant per raons polítiques (encara que la caiguda de Gorbatxev va tenir alguna influència) pel que fa a raons eclesiàstiques internes a l'Ortodòxia. El Patriarcat de Moscou no ha acollit favorablement l'eventualitat d'una visita del Papa a

Rússia i ha considerat el nomenament de bisbes catòlics en l'àrea de l'antiga URSS i el mateix Sínode per a Europa convocat a Roma per Joan Pau II com un ressorgir de «proselitisme» catòlic. En realitat és més correcte considerar que han emergit de nou en l'Ortodòxia les tradicionals tendències a l'autocefàlia d'Esglésies «nacionals» i s'han disparat les històriques rivalitats entre Constantinoble i Moscou, com ha passat per exemple, en la petita comunitat ortodoxa d'Estònia (els ortodoxos autòctons amb Constantinoble, els ortodoxos d'origen rus amb Moscou).

És difícil discernir, en aquest contenciós, les motivacions religioses de les polítiques, no sempre diferents en la història de les autocefàlies ortodoxes. Al Sant Sínode de l'Església russa, per exemple, se li atribueixen les majors resistències al diàleg amb Roma envers el qual, en canvi, seria bastant més propens el patriarca Alexis. I d'aquesta complicada situació, es recullen a Moscou interpretacions no se sap fins a quin punt verídiques i paradoxals. En el sentit que, després de la caiguda del règim, haurien estat allunyats pel Sínode els exponents més filosoviètics (i, en canvi, principalment oberts en el pla internacional) donant així més pes als «tradi-

onalistes» d'una ortodòxia «tancada» (eclesiàsticament). Tot i així, paradoxal o menys, aquesta és sempre una interpretació que també explica la reanudació de la rivalitat amb el patriarca de Constantinoble, Bartomeu, en la fase en la qual aquest s'ha fet protagonista del diàleg amb Roma. La resta, tot i ser anàleg però amb resultats molts diversos, va succeir durant el temps del Vaticà II. Si el patriarca de Constantinoble, Atenàgores, va ser el primer a advertir la novetat del Papa Joan («A Roma hi ha un home enviat per Déu. El seu nom és Joan»), va ser el Patriarcat de Moscou (empès pel metropolita Nicodem) el que va enviar els seus «observadors» a Roma. L'emulació, més que la competició, va ajudar la causa ecumènica.

En el llinar del tercer mil·lenni, Joan Pau II ha indicat el Concili Vaticà, el gran començament, com l'Advent i gairebé com la històrica «porta santa» del jubileu imminent. Metodològicament els *Angelus* d'aquest agost dedicats a la reflexió sobre l'orient cristià indiquen l'itinerari del futur. Busquem allò que ens uneix, deixem a una banda (si existeix) allò que ens divideix, va dir el Papa Joan aquell tarda de Pentecosta en inaugurar el Concili en el pleniluni i amb una carícia als infants.

CATALUNYA
CRISTIANA

Director: Mn. Manuel Valls i Serra

Coordinació: Josefina Picas i Pauné

Redacció: Glòria Carrizosa, Miquel Àngel Codina, Guillem Farré, Francesc Gamissans, Núria Oriol, Marta Puyol, David Vidal

Col·laboradors: Núria Albert, Montserrat Albert, Josep M. Aragonès, Jordi Bassas, Pilarín Bayés, Pietat Campmajó, Oriol Camps, J. Carrera Planas, Rosa Colléll, Miquel Estradé, Enric Graupera, Joan Guiteras, Jordi Jorba, Justo López Melús, Jaume Mora, Jòsep Nadal, Francesc Nicolau, Francesc Riu, Pere Saumell, Pere Tena, Josep Ventura, P-J Ynaraja

Corresponsals: Jaume Reixach, GIRONA; Jaume Montaña, LLEIDA; Antoni Mirabet, SEU D'URGELL; Lluís Badia, SOLSONA; Joan Boronat, TARRAGONA; Joaquim Blanc, TORTOSA

Autoedició i compaginació: Carlos Aguado i Minguez

Publicitat: Magda Revellat i Barba
Promoció: Jordi Baig i Juncosa

Redacció, administració, publicitat i autoedició:
C/ Puiggarí 5-7 - 08014 BARCELONA - Telèfon 490 59 88,
Fax 490 20 35

Impressora: Publiagraf, S.A.L. Passatge Valeri Serra, 30,
08011 BARCELONA. D.L. B. 14.387/79 Tel. 454 16 30 / 17 77

SUBSCRIPCIONS ANUALS

Catalunya, resta de l'Estat espanyol, Andorra,
Gibraltar i Portugal 9.880 ptes.
Resta d'Europa: 20.384 ptes.
Amèrica i Àfrica: 25.584 ptes.
Àsia i Oceania: 36.504 ptes.

Edita: Fundació Catalunya Cristiana, de l'Arquebisbat de Barcelona
Fundadors: Mn. Joan Jarque i Jutglar i Mn. Francesc Malgosa i Riera

PATRONAT

President: Mons. Ricard-Maria Card. Carles i Gordó, arquebisbe de Barcelona

President per delegació: Mons. Joan Carrera i Planas, bisbe auxiliar de Barcelona

Altres membres: Josep-Rafael Carreras de Nadal, Ramon Casals i Lamarca, Marcel Coromines i Balletbò, Pere Fàbregues i Morlà, Marcel·lí Joan i Alzinella, Josep Miró i Ardèvol, Pere Planellas i Reig, Josep Oriol Pujol i Humet, Mn. Manuel Valls i Serra, Gaspar Vilarrubias i Codina

Secretari: Jaume Planas i Pahissa

Gerent: Jaume Viñals i Rovira

Difusió controlada per

MEMBRE DE LA UCIP
MEMBRE DE L'APPEC

HONGRIA

Joan Pau II a l'homilia d'una eucaristia a la qual van assistir 100.000 fidels

Cal renéixer de la dictadura nazi i comunista

BUDAPEST.— Els dies 6 i 7 d'aquest mes el papa Joan Pau II va visitar Hongria amb motiu del mil·lenari de l'arribada de la fe cristiana a aquesta nació. En la primera jornada, el Sant Pare va tractar de les dificultats que està trobant aquest país per incorporar-se al ritme dels pobles lliures i va reconèixer que fa falta temps i esforç per superar les xacres deixades pel comunisme. En el segon dia, en una missa a la qual van assistir 100.000 persones, va animar a superar les dificultats econòmiques i socials, l'empobriment de molts i la caiguda dels valors morals.

C.C.

DIVENDRES, DIA 6

El Papa als joves: «No oblideu que sou el futur»

El divendres al matí el Papa va aterrar a l'aeroport de Budapest, on l'esperaven trenta mil persones. Després de saludar a dotze nens que li van oferir flors, Joan Pau II va escoltar el discurs del president Arpad Gönez, que el va saludar en nom de «tots els hongaresos». Gönez es va referir al mil·lenari del moment en que els magiars «van decidir relacionar-se amb Europa i cristianitzar-se».

Fa mil anys, sant Esteve va demanar als monjos benedictins que vinguessin a evangelitzar el seu poble i alhora el papa Silvestre II li va enviar des de Roma una corona reial. «Els primers mestres hongaresos —va dir Gönez— van ser els monjos», que el 996 van escollir Pannonhalma com a centre de la seva actuació.

A continuació el Papa —el discurs del qual va ser pronunciat en hongarès i en anglès—, va saludar a les autoritats i immediatament es va dirigir als joves. «Joves, no oblideu que sou el futur!» El Pontífex es va congratular de conèixer ara millor la cultura i la història magiars, i va afirmar que aquest futur només podrà ser bo si es fonamenta en els mateixos principis que constitueixen l'Hongria d'aleshores.

Joan Pau II va fer una crida a l'optimisme, que és extremadament necessari en un país en què cada any moren 30.000 persones més de les que neixen i en el qual el 29,6% dels menors de quaranta anys es confessa cristià i tan sols el 2,7% dels nens van a escoles catòliques. «Vivim temps difícils —va afirmar el Sant Pare. L'optimisme lligat a la històrica caiguda de les ideologies, ha estat, per desgràcia, de breu durada; i ha tornat un període de patiment i fatiga que també ens ha marcat i ens continua marcant a tots a Hongria.» El Papa va afegir que «és necessari renéixer de la dictadura»; per aconseguir-ho

Joan Pau II davant de l'altar de l'església del monestir de Pannonhalma, on va resar les vespres amb la comunitat benedictina i altres fidels

va reconèixer que fa falta temps, i va recordar que no és la primera vegada que Hongria passa per dificultats, al·ludint als grans conflictes que han viscut els magiars, en particular a la seva lluita contra els otomans. «Les conseqüències funestes de llargs anys de dictadura poden ser superades, materialment i espiritualment, només amb el compromís perseverant de tots, especialment de les joves generacions. Si la nació va ser capaç de tirar endavant, ara també sereu feliços i florireu com les altres nacions lliures.»

Joan Pau II va acabar el seu discurs amb la crida que ja va fer en la inauguració del seu pontificat: «Obriu les portes a Crist! Hem d'aclarir el camí perquè tots puguin arribar a Crist sense obstacles. Déu beneeixi Hongria!»

No va haver-hi la trobada amb el patriarca ortodox rus

A la tarda, Joan Pau II es va reunir amb els monjos del monestir de Pannonhalma, amb qui va resar

les vespres, i a qui va animar a seguir endavant en la seva missió de pregar i de treballar, tal com diu el lema de l'orde benedictí.

En aquest lloc podria haver-se produït la trobada del Papa amb el patriarca Alexis II. Aquest no el va deixar a l'estacada, tal com ha informat certa premsa, ja que des de feia bastants mesos el jerarca ortodox havia declinat la invitació de l'abat del monestir de Pannonhalma, que es va esforçar intrèpidament per convèncer el patriarca Alexis II perquè aprofités l'oportunitat de la visita pontificia per trobar-se amb el Papa. Aquesta trobada, sembla, no s'ha produït perquè Alexis II està molt sotmès als interessos de l'actual política nacionalista russa de molts dels seus col·laboradors.

DISSABTE, DIA 7

L'exemple dels màrtirs hongaresos

Més de 100.000 persones van participar a l'eucaristia que el dissabte va presidir Joan Pau II a la

localitat hongaresa de Gyor. Sis sacerdots que van ser a la presó sota el règim comunista van celebrar amb ell. El Papa va parlar en l'homilia del Bon Pastor i de l'exemple que han deixat els màrtirs.

Entre les «figures profètiques» mencionades pel Papa hi ha el bisbe de Gyor, Vilmos Apor, que va ser assassinat pels russos el 1945, així com el famós cardenal József Mindszenty, que es va haver de refugiar durant molts anys a l'ambaixada nord-americana a Budapest.

Als bisbes: «Seguiu defensant la vida humana»

A la tarda, Sa Santedat es va reunir amb l'episcopat hongarès, primer, i després, a la catedral de Gyor, amb una delegació de representants del conjunt de l'Església. Als bisbes, el Papa els va dir que havia anat a Hongria per compartir «les seves preocupacions i esperances en aquest particular moment històric». Els va demanar que cuidessin sobretot «la integri-

Internacional

tat de la Paraula de Déu i de l'ensenyament cristià», que és especialment important ja que «les generacions crescudes en els darrers decennis, a causa de la visió errònia de l'home i de la història imposada per les dictadures, s'han allunyat en el pensament tant com en el llenguatge i l'estil de vida, de la tradició cristiana».

Joan Pau II va demanar als bisbes que continuessin defensant la vida humana. «Es té la impressió que ens estem quedant sols els cristians en la lluita per defensar la vida. Avui, la societat consumista i hedonista amenaça la vida no nascuda i també la que s'acosta al seu ocàs. És missió dels creients promoure el seu valor i defensar-la amb paraules i accions. L'Església té una especial vocació de servir la vida, sobretot davant dels perills de la cultura de la mort.» El Papa també els va exhortar a la «defensa dels més dèbils, començant per les minories» i els pròfugs.

La salut del Papa

El mateix dissabte, el portaveu del Vaticà, Joaquín Navarro Valls, va oferir una roda de premsa en què va voler avançar la informació donada per alguns mitjans sobre un defalliment del Papa durant el res de vespres la tarda del divendres a l'abadia de Pannonhalma. El Papa, efectivament, va començar a llegir el text del seu discurs i després el va passar a un sacerdot hongarès perquè l'acabés, però això, va dir Navarro Valls, ho ha fet en moltes altres ocasions, sempre que no domina la llengua del país.

El que sí que va reconèixer el portaveu és que el Papa té una infecció intestinal, l'origen de la qual es desconeix i que li estan subministrant un ampli espectre d'antibiòtics, més forts però també més eficaços, que el deixen decaïgut. Navarro Valls va afegir: «En la meua opinió, per desgràcia no s'ha canviat res pel que fa a viatges del Papa.»

COMPREM CASES O SOLARS

a Barcelona o rodalies.
No importa estat.
De part. a part.
Solvència.

Sr. Josep

Tels. 215 22 29
215 21 07

CRÒNICA EN IMATGES

d'alguns pelegrinatges recents

El 50è a Terra Santa

Del 1 al 8 d'agost ha estat la 50a vegada que un grup d'Amics de Catalunya Cristiana anava a la terra de Jesús; una fita, aquesta, ben significativa del programa d'activitats de la nostra associació.

Amb aquests, doncs, són més de 2.000 els pelegrins portats a Terra Santa en el nom del setmanari. I, com ja és sabut, els nostres pelegrinatges són la continuació dels que van iniciar els monjos de Montserrat els anys que es van ocupar, arran del Concili, del Centre Ecumènic instituit pel papa Pau VI a Tantur, prop de Betlem.

Aquest cop, el grup de «Pellegrins de la Paraula» va celebrar un fet tan significatiu com aquest del 50è pelegrinatge. I en va ser el guia espiritual Mn. Jaume Aymar, doctor en història i delegat episcopal a París.

jans de Comunicació Social a Barcelona. Va coincidir, per cert, amb els dies que un altre grup d'Amics anava als Estats Units i al Canadà (costa est) amb Marta Canfí, secretària executiva de l'associació.

Un moment culminant, junt amb les celebracions als llocs de tradició bíblica cristiana, va ser la recepció oferta als pelegrins catalans a l'hotel Seven Arches, de la Muntanya de les Oliveres. Una bona ocasió per compartir records, afermar amistats i fer noves coneixences.

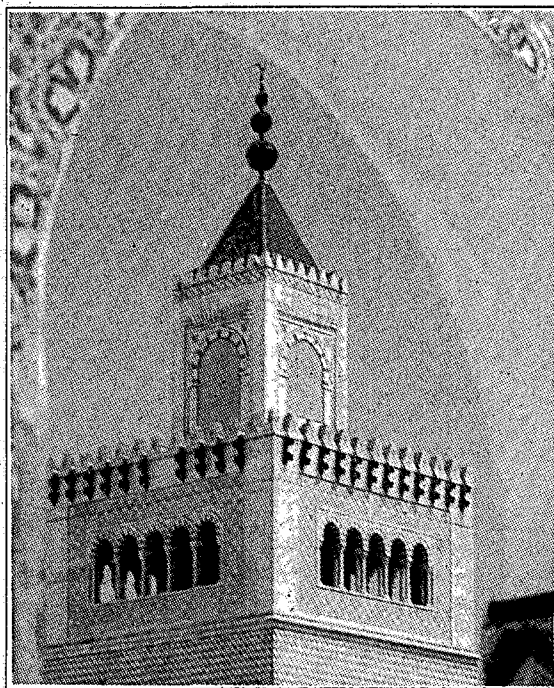
Aquesta fita del 50è Pelegrinatge a Terra Santa, amb el nombre de persones que han anat fins ara al país de Jesús, vol espèronar els lectors i tots els amics del setmanari a anar-ho a conèixer, sobretot ara que la ciutat de Jerusalem celebra els 3.000 anys de la seva història i en la perspectiva del tercer mil·lenni de la nostra era. Tota una incitació a la pau, i al retrobament dels que compartim una mateixa fe en Jesucrist, i també entre tots els que reconeixem un sol Déu com a font de vida i de salvació.

Pelegrinatges i viatges

*Els Amics de Catalunya Cristiana
us proposen d'anar a:*

Del 4 al 14 d'octubre

TUNÍSIA

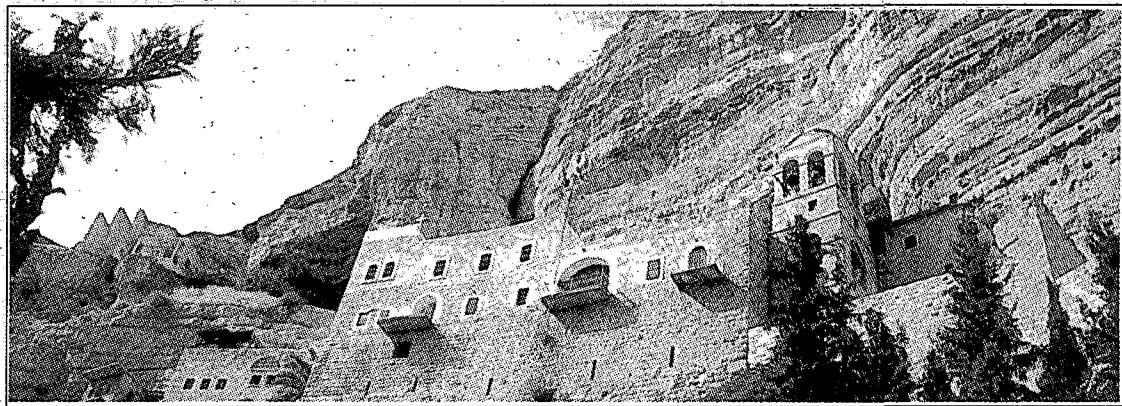

- Tertul·lià, santa Perpètua, els bisbes Cebrià i Agustí, Lluís de França, Anselm Turmeda... noms i èpoques d'una molt llarga història
- De Cartago, al golf de Tunis, fins al desert del Sàhara i a l'illa de Gerba, a l'altre extrem del «Pont de la mar blava»

AMB L'ASSISTÈNCIA TÈCNICA DE

Del 20 al 27 d'octubre

PELEGRINATGE A TERRA SANTA

Feu-vos «Pelegrins de la Paraula» venint a la Terra de Jesús com a Amics de Catalunya Cristiana.

Després, en llegir l'Evangeli o escoltar la Paraula de Déu, sembla talment una Bíblia il·lustrada.

VENIU A CONÈIXER MÓN I A FER-HO CRISTIANAMENT I EN CATALÀ

DEMANEU INFORMACIÓ

Per telèfon, per correu o bé personalment a l'Associació
AMICS DE CATALUNYA CRISTIANA
 Plaça Urquinaona, 11, 3r. 3a. A 08010 BARCELONA
 Telèfon: 301 37 18 - Fax: 302 32 64

FRANÇA

Fundadora del moviment dels Focolars

El Premi Unesco 1996 concedit a Chiara Lubich

PARÍS.— Chiara Lubich, fundadora del Moviment Internacional dels Focolars, un corrent d'espiritualitat, Premi Unesco 1996 de l'Educació a la Pau.

C.C.

Chiara Lubich, de 76 anys, ha estat escollida per un jurat de set membres per la contribució aportada pel seu moviment a la pau i a la unitat entre les persones, els pobres, les generacions i les categories socials, amb la participació personal i col·lectiva de tots, nens, joves i adults, rics i pobres, ateu i creients de totes les religions. El jurat ha examinat 29 candidatures, 16 d'individus i 13 d'organitzacions.

El Premi Unesco es concedeix cada any per recompensar «una activitat especialment notable dirigida a sensibilitzar les consciències de la humanitat en favor de la pau». Entre els precedents premiats figuren la mare Teresa; l'Institut Internacional de Recerca per la Pau d'Estocolm (SIPRI), i el professor Paulo Freire, de Brasil. El premi està dotat aquest any amb 25.000 dòlars.

Chiara Lubich va fundar el Moviment dels Focolars a l'edat de 23 anys, a Itàlia l'any 1943, en plena

Chiara Lubich

Segona Guerra Mundial.

Amb alguns amics, va llançar una experiència de redescobriment dels valors continguts en l'Evangeli: és l'origen del Moviment dels Focolars, en l'actualitat actiu en 180 països i té uns 100.000 membres i 2 milions d'adeptes i de simpatitzants.

El 1960 el Moviment, que havia començat en el si de l'Església catòlica, s'estén a d'altres Esglésies i comunitats cristianes. Chiara Lubich proposa als seus membres posar en

comú els seus béns i les seves necessitats per reduir les desigualtats. Programes de caràcter social són iniciats pel moviment en els cinc continents. «Tot home és candidat a la unitat», repeteix Lubich en les seves nombroses intervencions públiques i en les seves publicacions. Des de 1975 el seu moviment organitza nombrosos encontres internacionals, especialment sobre la família i la joventut. El 1995 va reunir més de 14.000 joves de 80

països amb motiu del festival Genfest 1995, amb el patrocini de la Unesco. Els joves es comprometen a llançar una campanya contra el racisme, en el marc d'una iniciativa del Consell d'Europa i de l'Any de les Nacions Unides per la Tolerància.

Chiara Lubich és autora de diversos llibres, entre els quals es troben molts volums d'escrits espirituals. El Moviment dels Focolars publica 22 revistes en diverses llengües que es basen en l'educació a la pau.

Internacional

POLÒNIA

Es va celebrar amb un rellevant caràcter ecumènic

XII Congrés Mariològic Internacional

CZESTOCHOWA.— Amb un rellevant caràcter ecumènic, el 24 d'agost va concloure a Czestochowa, a prop del santuari marià de Jasna Góra, el XII Congrés Mariològic Internacional. En aquest mateix lloc i durant dues jornades es va celebrar el XIX Congrés Marià Internacional.

L'Església d'Orient i d'Occident es van trobar per dialogar juntes sobre la Mare del Salvador. Els oradors, representants de l'Església catòlica, ortodoxa, anglicana i protestant, van exposar com se celebra i s'honra Maria. La divisió de l'Església no va obstaculitzar la unitat de la pregària que, si bé se celebra amb formes i expressions diferents, sempre tenen un mateix fi: la glòria d'Aquell que és la font de tots els béns.

Durant el congrés, a petició de la Secretaria d'Estat del Vaticà, es va reunir una comissió ecumènica que va tractar sobre un problema d'actualitat: els requeriments per part d'alguns de la proclamació del dogma de Maria «mitjancera, corredeptora i advocada». La resposta oficial serà transmesa a la Santa Seu. És obvi que quan es parla de Maria s'ha de tenir en compte les línies donades pel Vaticà II, que mostra que la via de l'ecumenisme és la que s'ha de seguir tant avui com en el futur.

D'altra banda, l'espanyol Gaspar Calvo Moralejo, O.F.M., ha estat escollit president de la Pontificia Acadèmia Mariana Internacional, institució responsable en l'organització d'aquests congressos. Nascut a Zamora fa 66 anys, el pare Gaspar va ingressar a l'orde franciscà el 1945 i es va llicenciar en Filosofia a la Universitat Pontificia de Salamanca. Ha participat activament en els Congressos Mariològics de Roma, Zaragoza, Malta, Kevclær i Huelva. E.C. (V.N.)

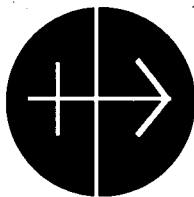
BURUNDI

Rebelds hutus assassinen l'arquebisbe Joachim Ruhuna

BUJUMBURA.— L'arquebisbe de Burundi, monsenyor Joachim Ruhuna, va ser assassinat el 10 de setembre passat a la regió de Gitega, al centre del país, víctima d'una emboscada dels rebels hutus.

L'arquebisbe, de 62 anys, de l'ètnia tutsi, que representa el 14 per cent de la població de Burundi, s'havia distingit pel seu tarannà conciliador: «No hi ha paraules per descriure això. Ho he vist moltes vegades, però condemno la violència d'ambdós bàndols», havia declarat.

A Burundi hi ha unes 100 parròquies i 250 preveres que atenen els fidels catòlics, el 65 per cent de la població del país. Tres bisbes són tutsis i quatre d'origen hutu. L'Església burundesa ha resistit millor les divisions que la de Ruanda. Tradicionalment aquest país africà ha estat anticlerical i ha mantingut a distància les relacions amb l'Església catòlica. Aquesta tendència va canviar amb el règim de Buyoya i la Conferència Episcopal va poder sortir del seu silenci. Després del cop d'Estat de 1993 els bisbes van multiplicar els seus esforços en favor de la pau i el 1995 van proposar una reunió de tots els partits polítics. Tanmateix, des del cop d'Estat de l'any 1993 quinze sacerdots i cinc religiosos han estat assassinats. Ara s'hi suma la vida de l'arquebisbe de Burundi, Joachim Ruhuna. (C.C.)

**Ajuda a
l'Església
Necessitada**

Sarajevo també necessita un seminari

Per tal que això esdevingui realitat, es necessiten 19 milions de pessètes. A Catalunya ara ja som més de 6 milions d'habitants. Entre els més de 6 milions, no podem aconseguir aquesta quantitat?

Si ens voleu ajudar, envieu el vostre donatiu a:
Ajuda a l'Església Necessitada, c/ Luis Antúnez, 24, 2n 2a - 08006 Barcelona, tel. 237 37 63.
C/c 0049-1260-211-002731/2, Banc Central Hispà, Via Augusta, 6 - 08006 Barcelona.

Espanya

Segons un informe de l'Arquebisbat

A Sevilla els pares de família demanen més religió

SEVILLA.— El 83 per cent dels pares van demanar l'ensenyament de la Religió i moral catòliques per als seus fills en el curs 1994/95, segons ha informat la Delegació Diocesana d'Educació de l'Arquebisbat.

C.C.

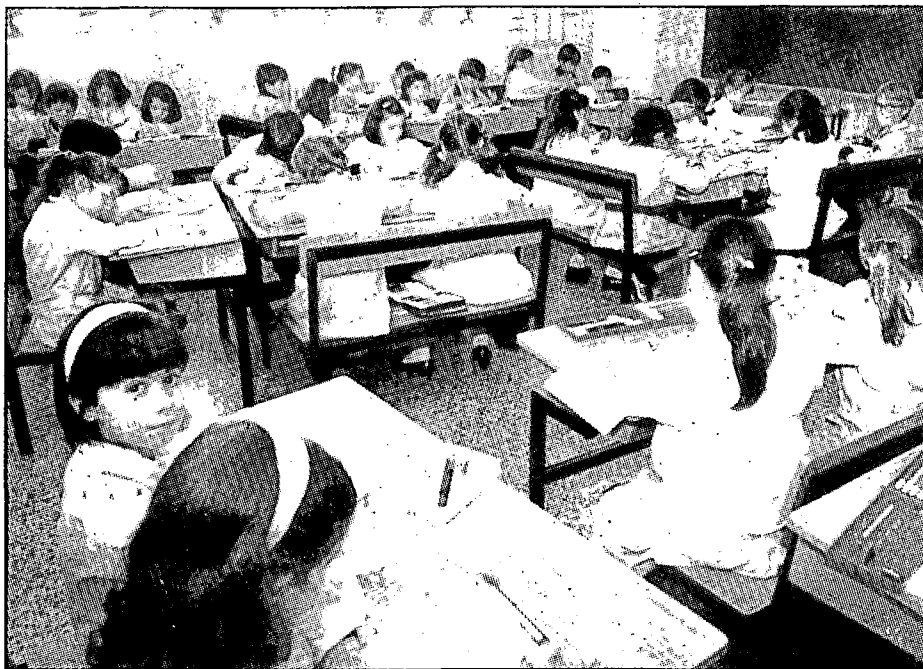
Pe'l que fa al professorat de Religió incorporat a les plantilles dels col·legis públics, en aquest període van ingressar 150 nous professors, la qual cosa significa un augment en les propostes de nomenament de professors incorporats als centres durant els darrers cursos que, junt amb uns 250 professors secundaris, es van fer càrrec de l'ensenyament religiós escolar.

«Després de la firma del conveni entre l'Estat i la Conferència Episcopal Espanyola el maig de 1993 —subratlla l'informe— ha estat possible augmentar el número d'hores assignades als professors de Religió.» Així, d'unes 14 hores de classes de Religió

de mitjana per professor en cursos anteriors es va passar a 17,12 hores de mitjana en el curs 1993/94, i en el curs actual a la pràctica totalitat de l'horari setmanal. El 1995 es van impartir 11.428 hores de classe de Religió

als centres de primària i EGB.

Aquestes pujades «han de fer pensar —assenyala l'informe— en la conveniència de continuar potenciant la pastoral educativa a tota la diòcesi».

Molts pares demanen l'ensenyament de la religió i moral catòliques per als seus fills

Els monestirs espanyols acullen més de quinze mil religiosos

MADRID.— Pregària i vida contemplativa és la dedicació de 840 monjos i 14.498 monges en un total de 974 monestirs repartits arreu del territori espanyol, segons dades de la Conferència Episcopal Espanyola. Tretze instituts monàstics de monjos i 42 de religioses, la major part de clausura papal, governen els monestirs.

Els religiosos que opten per la clausura també dediquen part de la seva jornada a treballar: literatura, composició musical, pintura, escultura i restauració artística formen part de les tasques intel·lectuals que es complementen amb oficis com l'agricultura, apicultura, confecció i enquadernació.

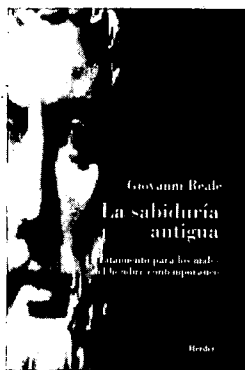
El recolliment i el lliurament als homes no queda al marge dels nous avenços tecnològics. Els ordinadors comencen a formar part del paisatge habitual de les sales de treball. (C.C.)

Giovanni Reale

LA SABIDURÍA ANTIGUA

Tratamiento para los males del hombre contemporáneo

Un profundo itinerario por la sabiduría de la edad antigua que nos revela las formas para sanar el malestar de la civilización contemporánea. Una obra única e imprescindible del filósofo italiano.

Benedikt Baur

LA CONFESIÓN FRECUENTE

La renovación litúrgica introducida estos últimos años en el seno de la Iglesia y los debates suscitados en torno al modo más eficaz de llevarla a término, han prestado actualidad al tema de la confesión frecuente o, como se la ha llamado, de la confesión por devoción.

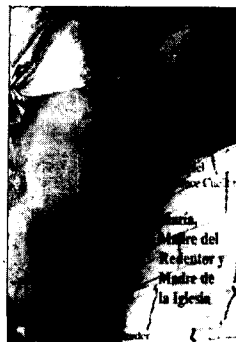

Novedades

Miguel Ponce Cuéllar

MARÍA, MADRE DEL REDENTOR Y MADRE DE LA IGLESIA

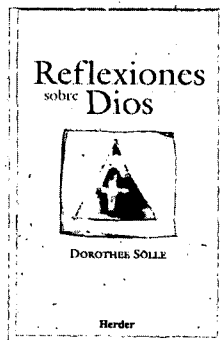
En un metodológico despliegue lógico se analiza la figura de la Virgen en un proceso lineal que avanza desde los dos Testamentos, los Santos Padres, las grandes escuelas teológicas, el magisterio mariano del Concilio Vaticano II hasta los Papas contemporáneos.

Dorothee Sölle

REFLEXIONES SOBRE DIOS

La obra más hermosa escrita por Sölle, una valiente confesión y una comprometida meditación sobre la religión. Con ánimo intrépido y fina sensibilidad, habla de las cuestiones centrales acerca de Dios.

Herder

Empresa Editorial Herder S.A.
Provenza, 388 - 08025 Barcelona
Tel. (93) 457 77 00 - Fax (93) 207 34 48

Som gairebé a totes les llars

És del tot segur que la seva llar, com a la de milers i milers de famílies, hi ha instal·lat algun producte Roca.
Al llarg de més de 75 anys, el nostre objectiu constant ha estat augmentar la qualitat de vida proporcionant confort i benestar màxim, a tots els gustos i necessitats.

Això ens obliga a millorar allò que moltes vegades sembla immillorable.
Conegui les novetats de Roca. Hem aconseguit aplegar els últims avenços tecnològics amb el disseny més actual.

CAMBRES DE BANY
AIRE CONDICIONAT
CALEFACCIÓ
CERÀMICA

Roca

A causa d'un càncer als 69 anys

Mor el vicari general Mn. Josep Llanas

Lleida

moniatge d'amistat, dijous 29, visitant la capella ardent a la Casa d'Exercicis i celebrant la missa a la capella de la Casa.

Bades biogràfiques

LLEIDA.— El 28 d'agost va morir el vicari general de la diòcesi, Mn. Josep Llanas i Forradellas. Tenia 69 anys i patia una malaltia cancerosa. L'enterrament i la missa exequial es van celebrar a la catedral de Lleida el divendres 30 d'agost. Van concelebrar la missa més de cent preveres presidits per Mons. Ramon Malla i Call, bisbe de Lleida. En signe de comunió amb el dol del bisbat de Lleida i per la mort del capellà amic, també van concelebrar el bisbe d'Osca, Mons. Javier Osés i Mons. Carles Soler, bisbe auxiliar de Barcelona, i altres vicaris generals i episcopals dels bisbats veïns.

J. M.

Mons. Ramon Malla a l'homilia, amb emoció continguda i dolent-se per la pèrdua de l'amic i bon sacerdot, íntim col·laborador seu, va fer un elogi de la vocació i ministeri sacerdotal que talment havia encarnat Mn. Llanas en la seva vida i que el va transformar en un fidel i digne servidor de l'Evangeli. Per part de l'ajuntament de la ciutat van assistir a la catedral la tinent d'alcalde, Maria Burgués Bargués, en representació de l'alcalde, Antoni Siurana, que no va poder assistir perquè no era a Lleida, i el regidor, Pere Yuguero Espinet.

Acabada la celebració de l'eucaristia a Lleida, les despulles de Mn. Llanas es van traslladar a Benavarrí per rebre sepultura al panteó familiar al cementiri d'aquesta localitat. A les 12 del matí a la parròquia

d'aquest poble va haver-hi també una missa exequial que va presidir el bisbe de Barbastro-Monsó, concelebrant Mons. Ramon Malla, i prop de 40 capellans provinents de Lleida i de Barbastro-Monsó. Mons. Ambrosio a l'homilia va posar en relleu el dol del baptisme i el valor i la importància de la parròquia per a la vida cristiana. Mn. Llanas feia la pregària de comiat en el mateix temple que 69 anys abans l'havia rebuda per les aigües baptismals. Al final de la missa, Mons. Malla va pronunciar unes paraules d'agraïment i d'elogi de la personalitat i la tasca

pastoral del que va ser vicari general de la diòcesi lleidatana.

Mons. José Maria Conget, bisbe de Jaca, gran amic de Mn. Llanas, li va retre testi-

Mn. Josep Llanas va ser amic i íntim col·laborador del Dr. Ramon Malla

Mn. Josep Llanas i Forradellas va néixer a Benavarrí el 7 de maig de 1927. Va rebre el baptisme el 22 del mateix mes i any i la confirmació el 4 de maig de 1929. Va ingressar al Seminari de Lleida l'any 1939 on va cursar tots els estudis eclesiàstics. Va ser ordenat sacerdot a Lleida el 29 de juny de 1951.

Els primers passos de capellà els va fer de vicari de la parròquia de Sant Martí (Lleida). Al cap d'un any, més o menys, va ser nomenat ecònom d'Adons i encarregat de Xerallo. L'any 1954, amb la inauguració de la Casa d'Exercicis, va ser nomenat director i fins a la mort l'ha servida amb fidelitat i abnegada dedicació. Va conjuntar aquest càrrec amb les responsabilitats de consiliari de l'Acció Catòlica General i de Propagandistes, amb les de delegat per la Formació Permanent del Clergat, jutge prosinodal, corresponsable de la parròquia de Nostra Senyora del Carme de Lleida, vicari de pastoral, primer, i finalment vicari general i canonge de la catedral. Membre del Col·legi de Consultors, president de la Comissió diocesana del Concili Provincial Tarraconense i després en va ser membre, i altres més que el van donar a conèixer com a excel·lent sacerdot i gran humanista.

Són encara moltes les mostres de condó que rep el bisbe de Lleida per la mort del seu amic i íntim col·laborador, Mn. Llanas i Forradellas, vicari general.

En recordança de Mn. Llanas

Un capellà amic de tothom

Mn. Llanas ha mort. Aquesta notícia que encara avui esborrona qui la rep, va passar de boca en boca la nit del dimecres 28 d'agost, deixant ensopit i trist el cor de tots. Havia mort el vicari general del bisbat, sí, però el dol era més sentit per la pèrdua de l'amic i gran sacerdot que havia estat Mn. Josep Llanas que es feia estimar per tothom per la seva delicadesa de tracte, finor d'esperit i discreció amb què tot ho rebia i ho guardava silenciosament en el seu gran cor de capellà.

Fer la semblança de Mn. Llanas no és fàcil. Capellà fins el moll dels ossos la seva vida i acció pastoral va ser marcada pel mi-

nisteri dels exercicis espirituals com a director de la Casa Diocesana d'Exercicis. A centenars es compten les tandes d'exercicis que va fer i els recessos que va predicar. L'Acció Catòlica, a la qual es va donar en cos i ànima, va ocupar també gran part de la seva activitat apostòlica. Fidel en el servei a l'Església, disposat a l'obediència sense demanar mai res, va exercir el càrrec de vicari general com un servei que li demanava el bisbe Malla i la diòcesi, sense cap presumpció. Canonge de la catedral de Lleida era sempre el capellà amic de tothom. La caritat sacerdotal amb què es presentava davant de qui fos era el seu gran

argument d'autoritat.

L'esperit missioner que sempre el va caracteritzar el va portar a fer molts viatges a Amèrica llatina per visitar els sacerdots, religiosos i religioses de la diòcesi de Lleida que treballen en aquelles esglésies. Fa uns tres anys va participar en la Santa Missió a la diòcesi de San Pedro Sula (Honduras), organitzada pel bisbe Jaume Brufau, que va morir fa poc a la nostra diòcesi, on havia tornat una vegada dimissionari.

Encara amb molta vida per endavant, tenia 69 anys, la mort sobrevinguda per causa d'un càncer ens l'ha pres, però el seu record d'home bo i capellà excel-

lent, com petja cisellada amb acer, resta en el cor de tots. Va morir a la Casa d'Exercicis, la seva casa, envoltat dels familiars, les religioses de la casa que en tot moment el van assistir i atendre al llarg del procés de la malaltia amb mà i cor de veritable caritat i amor cristians. També s'hi trobava Mn. Josep Serentill que, sacerdot amic i company des dels temps de seminaristes, rarament s'absentava del seu costat donant-li consol i ànim físic i espiritual. Dies abans, l'un a l'altre, concelebrant l'eucaristia a la capella de la Casa d'Exercicis, comptant amb la presència de les Missioneres d'Acció Parroquial i altres assistents, s'havien admi-

nistrat la Santa Unció.

Mn. Llanas, conscient de la gravetat de la seva malaltia, s'havia preparat per lliurar la seva ànima al Creador confortat amb els sagraments de l'Església i la benedicció apostòlica que va rebre de mans del bisbe Ramon Malla, a qui ho va demanar en una de les tantes visites que li feia.

Mn. Llanas, gràcies pel testimoni de vida sacerdotal amb què heu viscut i heu portat la malaltia. Gràcies pel vostre testimoniatge d'una mort tan cristiana. Al cel ens puguem veure!

Jaume Montaña

Vida consagrada enmig del món segons l'esperit de Charles de Foucauld

Barcelona

Assemblea internacional de la «Fraternitat Jesus Caritas»

TIANA.— Aquest estiu la «Fraternitat Jesus Caritas», erigida per l'Església en institut secular, va celebrar la seva assemblea general a la Casa d'Espiritualitat Maria Immaculada. La francesa Claude-Ester Martel, va ser reelegida responsable general, així com tres de les conselleres, dues franceses i una catalana. Hi entren com a noves una francesa i una polonesa. La Fraternitat és present a quatre continents, un total de 24 països. A Barcelona hi és des de l'any 1957.

C.C.

La «Fraternitat Jesus Caritas» va ser fundada per Marguerite Poncet i pel P. René Voillaume a Ars (França) el 1952. La característica d'aquest institut és la de ser integrat per dones consagrades enmig del món, vivint en els propis ambients de família i treball. Són presents al món social, polític i religiós. Són cridades a viure en la seva condició secular una vida

consagrada a Crist des de la contemplació, l'adoració i l'amistat segons l'esperit de Charles de Foucauld.

Mons. Joan-Enric Vives va presidir una eucaristia durant l'esmentada assemblea, donant suport diocesà a la presència de representants de nombroses fraternitats locals de molts països del món i encoratjant a viure l'estil propi, oferint aquest carisma a la diòcesi de Barcelona, com a llavor oculta que fermen-

ta el conjunt.

L'assemblea va tractar especialment els següents temes: obrir-se al món; humanització de l'Església —el seu dinamisme, lloc i missió dels laics; vida de fraternitat; pobresa— en els seus diferents aspectes; Natzaret, avui, missatge del pare Foucauld. Van assistir a l'as-

Claude-Ester Martel, reelegida responsable general de la «Fraternitat Jesus Caritas»

Pare de Foucauld establertes a Barcelona.

Els instituts seculars són, en expressió del papa Pau VI, una presència laical consagrada que l'Església fa seva per donar a la comunitat humana una vitalitat que prové de la configuració amb Jesucrist des de la realitat quotidiana del treball.

I com deia el P. Galilea en començar l'assemblea amb un dia de recés: «La motivació profunda del nostre celibat és l'amor de Jesús i de l'Evangeli, des del seguiment de l'espiritualitat de Natzaret tan típica del germà Charles de Foucauld.» Jesús és la perla preciosa per la qual estem disposats a perdre-ho tot, és el que dóna una gran llibertat de cor.

semblea el delegat del bisbe de Baiona, P. Goity, i els assessors P. Segundo Galilea, de Xile, i Norbert Prouin, de França. Mn. Josep-Anton Arenas, delegat episcopal per a la vida consagrada, va presidir una eucaristia. També hi van participar sacerdots amics de la Fraternitat i membres representants de les altres famílies del

Tarragona

Felip de Borbó visita Montblanc i el monestir de Santa Maria de Poblet

Felip de Borbó va poder comprovar com és la vida al monestir de Poblet

MONTBLANC/VIMBODÍ.— El príncep Felip de Borbó va visitar oficialment per primer cop Montblanc. Al Santuari de la Mare de Déu de la Serra, el príncep va ser rebut per la mare abadessa Maria Concepció Llurba, la qual va explicar a l'il·lustre visitant que «aquesta mena d'actes dóna forces a la comunitats de religioses per continuar endavant». Tot seguit, Felip de Borbó es va dirigir cap a la plaça Major de la vila ducal, on el van saludar diferents autoritats. Després va assistir a l'ofici solemne celebrat a l'església parroquial de Santa Maria la Major. Durant l'entrada del príncep, l'orgue de Santa Maria, un dels més antics de Catalunya, va

entonar el *Canticorum júbilo* de Händel. L'hereu de la corona espanyola va ser rebut al peu de l'altar per l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Ramon Torrellà, i pel plebà de Montblanc, Àngel Bergadà.

El periple del príncep Felip per la Conca de Barberà es va cloure amb una visita privada al Reial Monestir de Santa Maria de Poblet. L'abat del monestir i de l'orde general del Cister, Maur Esteve, va rebre el príncep, que va poder comprovar com és la vida habitual dels monjos. Felip de Borbó va saludar, un per un, els prop de trenta monjos que actualment formen part de la comunitat cistercenca del monestir. (CC)

L'INSTITUT DE TEOLOGIA DE BARCELONA

OFEREIX a joves i noies, homes i dones, religiosos i religioses DECIDITS a aprofundir en la fe; ensenyar-la i transmetre-la

EL SEU PROGRAMA FORMATIU PREPARAT PER A

- TOTS ELS FIDELS interessats a conèixer i expressar millor la fe.
- Catequistes; animadors de pastoral, de grups d'oració, litúrgia i evangelització; responsables de grups de joves i universitaris que cerquen la formació religiosa idònia.
- Aquells que es preparen per ensenyar Religió en els diferents nivells.

PROGRAMA QUE DES D'ARA COMPTA AMB LES FACILITATS DEL NOU PLA

que inclou una millor preparació per a les tasques apostòliques i evangelitzadores i, al mateix temps, facilita l'obtenció dels títols, reconeguts civilment.

DE DIPLOMAT I DE LLICENCIAT EN CIÈNCIES RELIGIOSES

CLASSES VESPERTINES, AMB PROGRAMA ADAPTABLE, QUE PERMET L'ASSISTÈNCIA DELS QUE TREBALLEN O ESTUDIEN

Demaneu informació a secretaria a partir del 3 de setembre

Diputació, 231 (edifici Seminari)

De dilluns a dijous, de 5 a 8 del vespre

Telèfon 454 19 63 - Fax 323 73 73

INSTITUT SUPERIOR DE CIÈNCIES RELIGIOSES
(INSTITUT DE TEOLOGIA) DE BARCELONA

Barcelona

Consagrada a la música a glòria del Déu Altíssim

Ha mort la mare Maria Assumpta Flaquer i Ferran

BARCELONA.— El 23 de agost passat fou cridada a la casa de Déu Pare la nostra germana sor Maria Assumpta Flaquer i Ferran, als 79 anys d'edat i 55 de vida religiosa clarissa.

Germanes clarisses

Monestir de Santa Maria de Pedralbes

La mare M. Assumpta —Teresa de baptisme— entrà al monestir de Santa Maria de Pedralbes l'any 1940, a l'edat de 22 anys, i professà solemnement la vida i regla de santa Clara d'Assís el 1944.

Havia cursat la carrera de música al Conservatori Municipal de Barcelona amb una avaluació excel·lent en tots els cursos, segons consta en el diploma de final de carrera que es conserva en el nostre arxiu. Fou professora de piano durant uns anys i va oferir concerts de música clàssica per Ràdio Barcelona.

En el nostre monestir de Pedralbes es va distingir per les seves qualitats naturals i per una vida exemplar. Com hem dit, estava dotada d'un talent extraordinari per la música. Continuada dedicant-s'hi amb veritable il·lusió per a glòria de Déu i del culte litúrgic durant tota la seva vida de monja. Era una gran concertista de l'orgue, el rei dels instruments, que feia vibrar amb acords i resonàncies meravelloses per tota la nau del temple, contribuint a què els fidels assistents exaltessin amb més unció la glòria del Senyor.

Una religiosa clarissa autèntica

A més de ser l'organista titular del monestir i directora dels cants, la mare Assumpta fou sobretot una religiosa clarissa autèntica: pobre, humil, obediència i complidora dels seus deures. Pel seu testimoniatge li fou confiat el càrrec de mestra de novícies i, més

La mare Maria Assumpta Flaquer

tard, el de mare abadessa durant 18 anys, seguint després vuit de vicària fins als seus últims dies. Cal dir que la seva dedicació a la música no li va impedir mai governar la comunitat amb encert, sent, com volia la fundadora, santa Clara, mare i germana de totes les monges que acudien a ella amb confiança i seguretat. Era proverbial el seu acolliment, sempre amb el somriure afable i complaent. De debò que era intel·ligent i activa, però

alhora profundament contemplativa.

La mare Maria Assumpta ha deixat una petjada lluminosa de lliurament total a Déu i a les germanes, a qui va estimar de tot cor. No saltres, que en donem testimoni, l'enyorem i la trobem a faltar, però ens encomanem a ella amb l'esperança cristiana d'un retrobament en la glòria. «Per continuar —diria ella— cantant les lloes a l'Altíssim Senyor de l'univers, com volien i feren els nostres fundadors, Francesc i Clara d'Assís.»

La solemne Eucaristia i litúrgia de l'enterrament fou presidida per Mons. Pere Tena, bisbe auxiliar de Barcelona, acompanyat de preveres i de religiosos franciscans. Poc abans de començar l'acte, l'alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall, va venir a donar-nos el condol i va fer uns moments de silenci i pregària davant del fèretre. La nostra comunitat de clarisses ocupava els primers bancs del temple, acompanyada d'una gran assistència de fidels, que fou una mostra més de l'estima que tenia tota la ciutat vers la nostra germana. Al cel sia!

Tarragona

Restauració de la cúpula del campanar de l'església de Llorenç del Penedès

LLORENÇ DEL PENEDES.— Amb un cost de 3 milions de pessetes s'ha procedit a la restauració de la cúpula del campanar de l'església parroquial de Llorenç del Penedès, import que ha estat sufragat entre l'ajuntament de la localitat, l'Arquebisbat de Tarragona i la Diputació.

Tot i que l'església de Sant Llorenç es va construir fa poc més de 30 anys, la inestabilitat del campanar feia que hi hagués perill d'algun desprendiment de materials. Les obres han consistit en la substitució de les rajoles de la cúpula, a 40 metres d'alçada, aplicació de tela asfàltica i eliminació dels problemes d'humitat que afectaven també el bon funcionament del rellotge del campanar.

Joan Boronat

Carta Dominical

RICARD M. CARLES

Cardenal, arquebisbe de Barcelona

No perdem les arrels cristianes de la festa de la Mercè

Tot al llarg de l'any, la celebració de les festes religioses acompanya la nostra vida. Sense això, el calendari de la nostra àrea cultural s'esvairia. També hi ha en aquest calendari festes de caràcter tan sols civil, com ara la Diada nacional de Catalunya, que hem celebrat fa poc, expressió joiosa de la solidaritat i la voluntat de futur del nostre poble.

Ara bé, al costat de les festes religioses i de les civils, n'hi ha unes altres que són alhora, fins a un cert punt, totes dues coses. Em refereixo a les festes que, nascudes de la litúrgia i la devoció del poble cristià, s'han projectat a la societat amb tanta força que tothom les ha fetes seves.

Una d'aquestes és, no cal dir-ho, la que celebrem dimarts vinent, 24 de setembre: la Mare de Déu de la Mercè, patrona de l'arxidiòcesi de Barcelona, que és el dia que la ciutat comtal celebra la festa major.

La festa de la Mare de Déu de la Mercè té unes arrels profundament religioses, ja que neix de l'experiència espiritual de sant Pere Nolasc, del rei Jaume I i del bisbe de Barcelona Berenguer de Palou, amb la col·laboració de sant Ramon de Penyafort, en el marc d'una obra inspirada en la figura de santa Maria, i això va produir el naixement de l'obra mercedària.

Malgrat tot, el procés de secularització actual produeix una erosió constant de la memòria cristiana que hi ha a l'arrel d'aquestes festes i, concretament, de la festa major de Barcelona. El desig d'oferir a tots els ciutadans una ocasió d'esbarjo no hauria de difuminar ni amagar les arrels cristianes —els fets originaris i les advocacions— de les nostres festes, que són viscudes de fet per molts sense cap referència especial als fets que les van originar i en són la raó de ser.

Sabem prou que vivim en una societat secularitzada i pluralista, en què no és possible la unanimitat de motivacions entorn d'una festa. Però cal també no renunciar a la nostra memòria col·lectiva i als fets del nostre passat. Si no en recorda les arrels religioses la comunitat cristiana, ¿qui ho farà? Qui sentirà la responsabilitat de no perdre aquesta part de la nostra memòria col·lectiva?

No amaguem ni dissimulem, doncs, la memòria d'aquesta entranyable advocació mariana de Barcelona, que té el mèrit d'estar vinculada al nucli essencial del missatge evangèlic, que és un anunci de llibertat per a tothom.

L'orde de la Mercè se situa, així, en el que Cardó anomenà la «bona tradició» de Catalunya i Aragó, pel fet que «el seu objecte era alliberar els cristians que havien estat fets captius pels musulmans en les incursions sovintejades que feien per terres cristianes... Milers d'esclaus van recobrar així la llibertat».

I el pare Miquel d'Esplugues, en la seva coneguda obra sobre l'advocació mercedària, no dubta d'afirmar que «la Mare de Déu de la Mercè i el seu missatge són una de les glòries religioses més insignes de tot el món. I no cal dir que, per a Barcelona i Catalunya, la Mercè n'informa tota la vida i el tarannà».

SIGNUM®
INGENYERIA APLICADA A L'AUTOMATITZACIÓ DE CAMPANES

Instal·lem, fem el manteniment i reparam sistemes de comandament, campanes i rellotges perquè toquin quarts i hores, a missa, a difunts (home, dona), repics de festa, foc, ... manual o automàticament.

Joan Fondevila i Guinart
INGENYER DE TELECOMUNICACIONS

Telefax (93) 589 48 75 Estapé 64, 2on-1a
08190 · Sant Cugat del Vallès

Mirador

La tossuderia de Saddam Hussein

Oriol Camps

Cal reconèixer que Saddam Hussein està tallat amb fusta de dictador, d'aquells que només són vençuts per la mort. No és un dictador qualsevol, com aquells que són defenestrats per un altre aspirant a dictador, i que fins i tot es veuen amb ànims de tornar-hi... Qui no recorda el cèlebre Fulgencio Batista, de Cuba, arribat a dictador com a sergent, i autoascendit a general, i predecessor de l'actual dictador Fidel Castro? Saddam Hussein està disposat a arribar fins al final de la seva vida, costi el que costi, caigui qui caigui, encara que sigui un familiar, com el seu propi gendre, que es va atrevir a fer-li front.

Saddam Hussein, des de la seva escalada al poder ha mantingut una cruenta guerra, que va durar anys, contra el seu veí, Iran, una guerra que va acabar amb taules, sense vencedor ni vençut. Va emprendre l'aventura d'ocupar Kuwait, desafiant tot el món, que liderat pels Estats Units va declarar-li la guerra que, naturalment, va perdre i des d'aleshores ha d'aguantar una sèrie de sancions i prohibicions que voldria treure's del

damunt. Quan ja havia arribat a un acord que li permetia vendre part del seu petroli a canvi d'aliments i medicaments per als seus soferts súbdits, se li acut emprendre una acció contra els kurds que reclamen la seva independència, els venç i col·loca al seu davant un kurd que li és afecte.

Aquesta acció indigna els Estats Units, i el seu president dels quals, Bill Clinton, en plena campanya electoral, ordena un bombardeig aeri com a càstig... que a fi de comptes no fa més que excitar les ires del dictador que, al cap de dos dies envia un míssil contra dos avions d'observació americans i el joc continua sense veure el final.

A més, ha aconseguit una cosa que no s'esperava: que es trenqués el bloc dels aliats amb EUA, ja que França ha manifestat sense embuts la seva disconformitat amb el bombardeig ordenat per Clinton. El teló del nou acte continua obert, i ja veurem com s'acaba. Malauradament, però, cal tenir present que la víctima de tot el drama causat pel dictador és una de sola: el sofert poble iraquí que, a més, es veu obligat a aclamar a qui precisament és el seu botxí, el totpoderós Saddam Hussein.

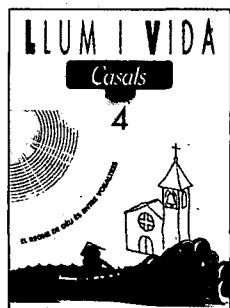

Unes dones iraquianes contemplen la seva llar destruïda pel bombardeig americà contra el dictador Saddam Hussein. El poble humil és la gran víctima d'aquests enfrontaments

Després de l'entrevista amb el cap del govern d'Israel, Netanyahu, el líder palestí Iàsser Arafat va emprendre un viatge a Itàlia per entrevistar-se amb els polítics, i també va visitar el Vaticà on va saludar el cardenal Sodano, secretari d'Estat, amb qui el veiem en una efusiva estreta de mà

L'ensenyament de la Religió Catòlica en català amb Editorial Casals

Déu és amor (1r. i 2n.)

Llum i Vida (3r., 4r., 5è. i 6è)

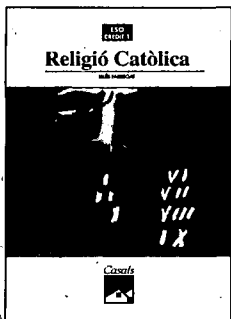
PRIMÀRIA

Resum de la Fe

(complement per 5è i 6è)

ESO

Crèdit 1 La Bíblia i el món bíblic

Els continguts i la programació segueixen les orientacions del Secretariat Interdiocesà de l'Ensenyament Catòlic per a Catalunya.

Casals

Treballem per a un ensenyament de qualitat
Totes les àrees

C/Casp, 79, 08013 Barcelona. Tel.: 232 37 13 Fax: 265 68 95

Les promeses electorals de Netanyahu

Una vegada més s'ha demostrat que una cosa és contemplar el panorama polític des de l'esperança d'abastar el poder, i una altra des de la realitat d'ocupar-lo. Des de baix, el líder del Likud va prometre (el prometre no fa pobre) que mai no s'entrevistaria amb el líder palestí Iàsser Arafat, a qui va qualificar de terrorista i alguna cosa més... Des de dalt, no ha tingut altra solució que entrevistar-s'hi, estrènyer-li la mà, i proclamar que els acords de pau aconse-

guits pel seu antecessor Shimon Peres amb Arafat continuaven vigents i que s'havia d'aconseguir la seva total aplicació. Com quedem? Només que el cap del govern israelià ha constatat que la realitat és una altra de la que ell i els seus voldrien, i ha hagut de reconèixer també que els palestins tenen els seus drets, i ara només cal que faci seu el concepte que els dos pobles, israelià i palestí, estan condemnats a entendre's.

El poder a Rússia, un buit evident

El president Borís Ieltsin va anunciar que se sotmetrà a una operació a cor obert, aconsellada pels metges com a única solució per restablir la seva salut més que precària. No ha agafat per sorpresa a ningú, ja que des d'abans, durant i després de les eleccions presidencials, Ieltsin ha fet la impressió que no estava en condicions d'assumir plenament el poder. Va guanyar les eleccions. Però és evident que la seva salut ha creat un buit de poder que tots aspiren a cobrir. Des del primer ministre, passant pel general Lédbe, fins al cap de l'oposició comunista. A Rússia, en aquest moment, no es pot prendre cap resolució que marqui l'empresa d'un

programa d'estabilització política i econòmica. Hi ha un president, hi ha un primer ministre, hi ha un cap de seguretat. Però la malaltia del president fa que ningú no sigui prou per fer-se responsable de la situació i menys de cara al futur. Tot té el to, a Rússia, de provisional. Cal desitjar que la intervenció quirúrgica retorni a Borís Ieltsin la salut i l'optimisme per aconseguir el timó de la nau que tambaleja i corre el risc d'enfonsar-se. També cal desitjar que Txernomirdin, a qui Ieltsin ha encarregat la major part de funcions de govern, sigui prou fort per mantenir-se en aquesta provisionalitat fins que el president pugui reincorporar-se a les seves funcions.

La sardana i la dansa

Cinquentenari a Sant Sadurní

Josep Ventura

A Sant Sadurní d'Anoia se celebra ara el cinquentenari de Foment Sardanista, l'entitat que actualment promou la dansa catalana a la capital del cava. Seria bo poder explicar ni que fos una part de la història sardanista de Sant Sadurní d'Anoia, cosa que no ens permet l'espai. Però sí que podem parlar de Marià Magdalena i Bràmon, nascut al terme de Banyoles el 1877, i que el 1903 era nomenat notari de Sant Sadurní, aleshores el més jove de l'Estat espanyol, i que, com a bon empordanès, no va oblidar mai la seva procedència ni els costums viscuts a la infantesa.

El 1906 publica un article a la publicació *L'Àpat*, on presenta la sardana, i és ell qui promou la sardana a Sant

Sadurní d'Anoia. Es casa amb Antònia Mir i Ràfols, de Sant Sadurní, i ensenya la dansa al jovent que llavors assistia al Centre Català, una de les tres entitats recreatives que en aquell moment hi havia a la vila.

Llavor sardanista

Aquells primers passos van ser llavor sardanista que amb diverses fluctuacions es va mantenir amb constància, i sorgiren noms com els germans Marrugat, Ildefons Solà i el farmacèutic Jaume Torra; els músics locals Francesc Peracaula i Antoni Torelló, units a altres membres activistes. Sorgiria també la cobla Principal de Sant Sadurní, que va viure uns temps d'eufòria que s'estrucarien amb la guerra civil.

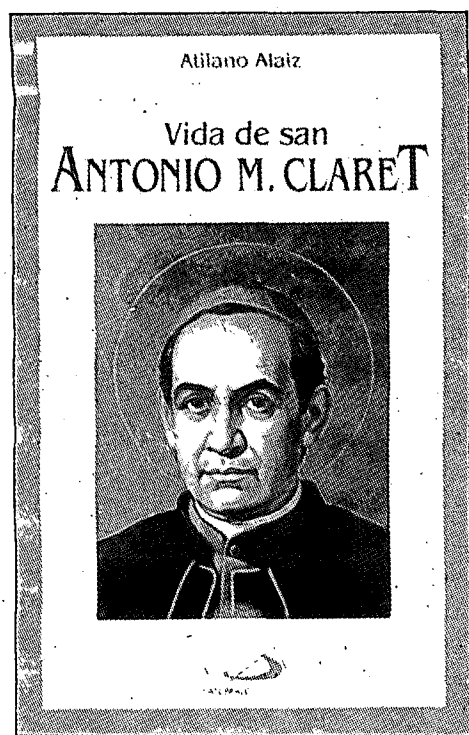
En els anys quaranta, quan és latent

un esperit de supervivència catalana, neixen moltes entitats i formacions culturals a l'entorn de la sardana, i a Sant Sadurní es crea el Fomento Folklórico y Excursionista, que portarà, el 1977, a l'actual Foment Sardanista.

Les festes d'aniversari, organitzades dins de les Fires i Festes de Sant Sadurní, presentaran diverses ballades de sardanes i una diada sardanista, el dia 8 de setembre, amb una doble ballada de sardanes i *sardanoves*, amb les cobles Marinada (el dia 6), Jovenívola dos, La Nova Vallès i Santi Arisa i els Lakatans.

Remarquem que les ballades de sardanes a Sant Sadurní sovintegen. El cinquentenari no és, doncs, un objectiu, sinó una continuïtat. I així els felicitem.

Llibres

Atilano Alaiz, *Vida de san Antoni M. Claret*, Ed. San Pablo.

Després de les petjades de Claret

La personalitat d'Antoni Maria Claret està devaluada per una llegenda negríssima. Va ser un dels homes més calumniats i martiritzats del seu temps. Fins fa poc s'ha pogut sentir el ressò d'aquella llegenda en algunes publicacions d'escriptors tan cànids que es refien ulls clucs dels seus predecessors en l'ofici.

La veritat, no obstant això, es va imposar. El 25 de febrer de 1934, Pius XI va beatificar Antoni Maria Claret; el 7 de maig de 1950 Pius XII el canonitzava i molts, influïts per la llegenda negra que es va teixir al seu voltant, restaven astorats.

Aquest llibre del sacerdot claretia Atilano Alaiz ens permet acostar-nos a Claret, conèixer els seus apassionaments i actituds, les seves lluites, els seus fracassos i les seves victòries, la seva comunió amb Déu i amb els homes, els seus patiments i alegries, els miracles que l'Esperit va fer en ells i per ells.

Les interpel·lacions de Claret, cent cinquanta anys després, són d'una gran actualitat. No fa falta fer cap tripijoc per disfressar-lo de sant modern. Com a gran profeta va ser un vertader precursor que va adelantar el futur.

EL MENÚ DE LA SETMANA

Plat únic

CORS DE CARXOFA FARCITS

Ingredients:

5 carxofes (400 gr)
50 gr de pernil salat
1 cullerada de farina de galeta
1 gra d'all
2 cullerades de julivert picat
1 cullerada d'oli

Preparació:

Rentar les carxofes i tallar el fons pla de manera que s'aguantin dretes, deixar només les fulles tendres. Obrir ben bé les fulles perquè es puguin farcir. Tallar el pernil a tiretes petites, barrejar amb el julivert picat, la cullerada de farina de galeta i el gra d'all, molt picat. Farcir amb aquesta mescla les carxofes, anar posant entre les fulles aquest farciment. Col·locar en una cassola, posar aigua de manera que les carxofes quedin cobertes per la meitat, i amanir amb l'oli. Coure a foc suau i tapat, servir calentes.

Postres

QUALLADA AMB PERES

Ingredients:

1 quallada
200 gr de peres
1 cullerada plena de mel

Preparació:

Pelar i trossejar ben petites les peres i mesclar amb la mel, deixar en maceració uns 10 minuts, barrejar amb la quallada, servir fresc.

VI

Rovellats Blanc de blancs (Collita 95)
(Vi blanc sec DO Penedès)

Cal. = 771
Gr. prot. = 31,3
Gr. lip. = 23
Gr. gluc. = 115

**CASA
GAY**

SERVEI DE LLOGUER PER A
FESTES I BANQUETS.
CADIRES, TAULES, CRISTALLERIA,
VAIXELLA, ETC.

ROGER DE LLÚRIA, 12 i 14
Tels. 318 14 95 - 301 67 31- Fax: 412 44 55

RESIDÈNCIA GERIÀTRICA
BON VIURE

Som a Horta, en una torre amb jardí, alimentació adequada, calefacció, ascensor, sala repòs, servei mèdic, sanitari i humà. Estades per sempre i per convalescències. Poques places.
Tel. 427 44 53.

ROVELLATS
CAVA

**Professor de la Facultat
Eclesiàstica de Filosofia
de Catalunya**

***18. Es poden
preveure els
terratrèmols?***

Zones de perill de terratrèmols

El primer pas, que és saber quina probabilitat té un lloc o un país de patir un tremolament de terra, no ha costat gaire de fer: el mapa de les regions de més perill sísmic ja està ben determinat científicament: les zones de sismicitat més alta són les situades a prop dels límits de les plaques tectòniques. Quan diem sismicitat entenem la mesura del risc que es produeixi un moviment sísmic. Així doncs, el conjunt format per les costes dels països que rodegen el Pacífic és la regió de sismicitat més alta, ja que són els límits de la placa pacífica que experimenta una subducció cap a sota de les altres plaques que té al seu voltant. S'hi situen el 80 per cent dels terratrèmols del món. La regió ha rebut el nom de «cercle de foc del Pacífic». Aquí s'esdevingueren els més devastadors de la història: el de Shen-Su (la Xina), de 1556,

Pel que fa al nostre país no som pas lluny de la franja que dèiem, però a Catalunya la sismicitat és bastant baixa; només tenim perill de terratrèmols de poca intensitat; però a Andalusia, per exemple, ja hi ha una sismicitat més alta.

Senyals precursors d'un terratrèmol

Quan en un lloc determinat està a punt de produir-se un terratrèmol intens gairebé sempre s'hi manifesten unes petites sacsejades. Però això no és veritat a l'inrevés: no sempre que hi ha petites sacsejades se'n segueix forçosament un sisme de gran potència. Si cada cop que es nota un petit sacseig s'hagués d'evacuar la població no acabaríem mai! El que cal és trobar senyals premonitoris més segurs. Se n'han temptejat quatre:

1. Mètode japonès: el 1948 el sismòleg **Hayakawa** comunicava que havia detectat una modificació entre les velocitats de propagació de les ones *P* i *S*, en microsismes, abans d'un sisme intens (potser perquè creixia la pressió i feia que les *P* anessin més de pressa). El 1960 uns geofísics soviètics, després d'una campanya d'observacions sistemàtiques, confirmaren el fet. I es va comprovar del tot en el terratrèmol de San Fernando (Califòrnia) del 1971: l'anomalia en la relació de les dues velocitats està relacionada amb la intensitat del sisme que anuncia.

2. Mètode xinès: ja Diodor de Sicília, historiador grec del s. I aC, explica que abans del terratrèmol que va destruir Heliké (323 aC) ratolins i mosteles sortiren dels seus caus i divagaven sense ordre ni concert. També Buffon (1707-1788) diu que abans d'un sisme intens va observar que rates, talps, llangardaixos i serps deixaven els seus amagatalls. I el 1923 els japonesos publicaven el primer estudi científic

(Rom 1,20)

sobre el fet, pel qual s'interessaren els americans, que el 1973 organitzaren una conferència internacional sobre el tema. Però van ser els xinesos els primers a aplicar la cosa. el 4 de febrer de 1976 la vila d'Haicheng (província de Liaoning) va ser totalment destruïda per un sisme de 7,3 d'intensitat de l'escala de Richter, però....no hi va haver ni una sola víctima humana: la població n'havia sortit perquè va fer cas de l'agitació que dos dies abans mostraven les gallines i també els peixos de les peixeres. Tanmateix, el 27 de juliol de 1977 un terratrèmol imprevisit a la província de Chanxi feia 700.000 morts. Que no van aplicar el mètode? No; per la senzilla raó que aquesta vegada ni gallines ni peixos van sentir que venia la desgràcia. Aquest mètode pot ser bo, però no sempre funciona!

3. **Mètode grec:** aquest sistema s'anomena també «mètode VAN» per les inicials dels seus inventors: **P. Varotros**, **K. Alexopoulos** i **K. Nomikos**, professors de la Universitat d'Atenes. Diuen que poden preveure un terratrèmol unes hores o dies abans. Com? És un fet que les roques granítiques comprimides produeixen impulsos elèctrics (per la piezoelectricitat del quars) i sempre es comprimeixen abans d'un sisme. Col·locant, doncs, uns elèctrodes enfonsats a terra i allunyats d'uns deu metres i observant si s'hi originen corrents elèctrics anormals, que indicaran el terratrèmol, podrem prevenir-lo. I s'ha comprovat que tenen raó aquests tres científics grecs! Però... per fer que sigui pràctic això caldria recobrir tot el país d'una xarxa d'elèctrodes amb fils conductors per tot arreu. Fins ara només s'ha fet servir per comprovar el que altres signes premonitors ja feien sospitar.

4. **Mètode rus:** és una modificació del mètode grec. Que el sisme pot anar acompanyat de fenòmens elèctrics se sabia des del 1960 quan quatre radiotelescopis americans van detectar un brogit que no venia dels astres sinó de la terra. Era l'anunciador del terratrèmol de Xile del maig del 1960, cosa que, de fet, no es va comprovar amb evidència fins al 1982: J. W. Warwiek va comprovar al laboratori que la compressió de roques granítiques pot produir emissió d'ones electromagnètiques. Sabent això, el rus **G. A. Soboliev** va veure que, en comptes dels elèctrodes dels grecs, també podia captar la premonició d'un sisme intens una antena ben sensible. La cosa és clara. Però ni tots els grans terratrèmols fan el brogit electromagnètic, ni tots els sorollets captats per una antena sensible seran d'un terratrèmol pròxim.

Resumint: posseïm, certament, signes premonitoris dels terratrèmols, però no infal·libles ni constants. Caldrà que els científics continuïn investigant en aquest camp.

Subscriviu-vos a Catalunya Cristiana

CATALUNYA CRISTIANA

Puiggarí 5-7.
08014 Barcelona

Nom Adreça

Població D.P. Província Tel.

[illegible]

El pagament de l'esmentada subscripció el faré mitjançant

☐ domiciliació bancària☐ xec nominatiu que adjunto

(en aquest cas ompleneu l'ordre de domiciliació)

Data.....

 Signatura del subscriptor

ORDRE DE DOMICILIACIÓ

Banc / Caixa.....Agência.....

Adreça.....

Senyors,

Els prego que, a partir d'ara i fins a nou avís, paguin els rebuts que els presentarà **FUNDACIÓ CATALUNYA CRISTIANA** per la meua subscripció a "**CATALUNYA CRISTIANA**" amb càrrec al meu *compte corrent/límbreta*

Data.....

Signatura del titular del compte/llibreta

--	--	--	--

Entitat

Office

--	--

DC

--	--	--	--	--	--	--	--

Compte

El llenguatge de l'evangelització

Francesc Riu

El document que conté les resolucions del Concili Provincial Tarraconense comença amb el capítol *Anunciar l'Evangeli a la nostra societat*, i és aquí on trobem les resolucions relatives a la presència de l'Església en el camp escolar i, en concret, al compromís evangelitzador de les escoles cristianes i dels professors catòlics que duen a terme la tasca educativa en les escoles de titularitat pública o en les altres escoles d'iniciativa privada.

Doncs bé, una de les primeres qüestions plantejades en aquest primer capítol del Concili català és la del llenguatge que l'Església fa servir en la seva acció evangelitzadora. El Concili ha afirmat: «Volem que el nostre llenguatge oral i escrit sigui senzill, clar, adaptat i entenedor.»

Els mestres i professors sabem prou bé que els alumnes no aprenen si els continguts d'ensenyament

no els són proposats de forma adequada, de manera que ells siguin capaços de construir els seus propis coneixements. Si per qualsevol motiu perden el fil, o bé no tenen els coneixements previs adients, la comprensió i l'adquisició de nous continguts esdevenen impossibles. I nosaltres i ells perdem el temps inútilment. Doncs el Concili diu que en l'evangelització passa una cosa semblant.

Com anunciar el missatge salvador de Crist

Si el llenguatge que fem servir en l'anunci del missatge no és adaptat i entenedor, és a dir, si no té en compte la situació dels destinataris (capacitats i coneixements previs), prediquem en va.

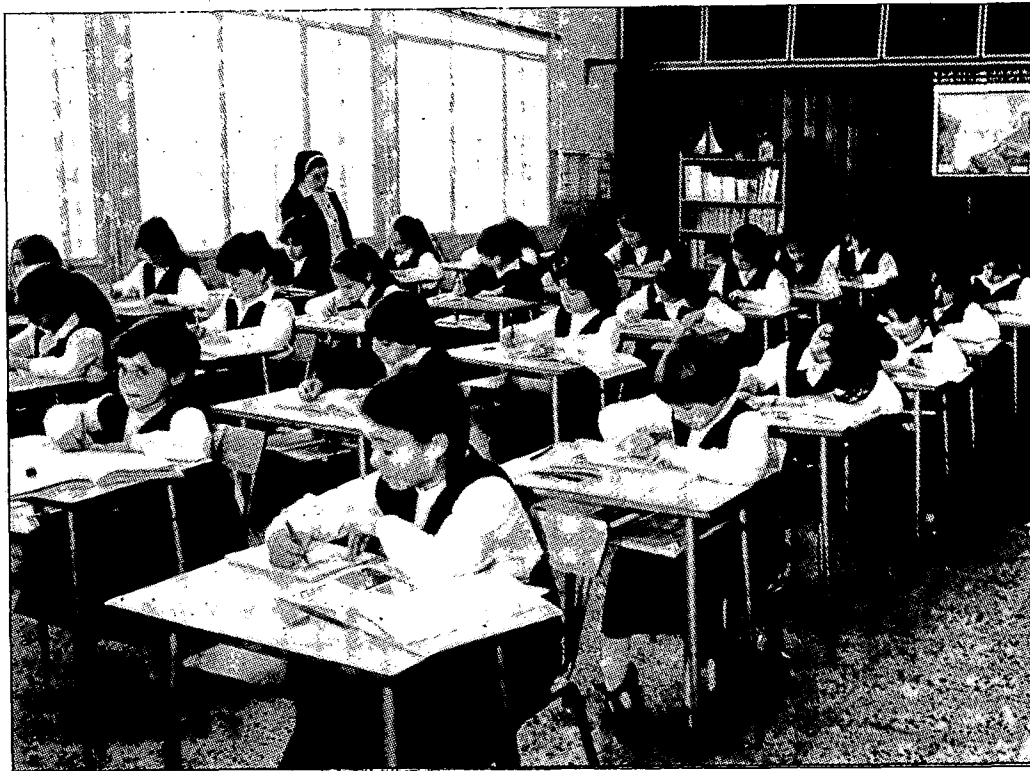
Preguntem-nos: donada la situació, més ben dit, les situacions en què ens trobem els cristians que som pares dels alumnes, alumnes, mestres o professors i aquells que col·laborem d'alguna manera en

l'acció educativa escolar, ¿anunciem el missatge salvador de Crist amb un «llenguatge senzill, clar, adaptat i entenedor»? No ens cal aplicar, també en aquesta acció, molta més pedagogia? Però compte! Encara que aquí el Concili es refereixi explícitament al «llenguatge oral i escrit», no hem de ser

tan restrictius. Perquè hi ha missatges que s'expressen molt bé sense paraules.

És més, sovint l'anunci del missatge de l'Evangeli només es pot realitzar mitjançant les actituds i els comportaments, que en algunes circumstàncies són la millor forma de llenguatge. Per exemple, el voluntari que dedica la tar-

da del diumenge a fer companyia a un malalt terminal o a un minusvàlid, ¿necessita les paraules per manifestar la seva generositat i el seu esperit de servei? No és prou expressiva la seva actitud? El seu gest i les mostres d'estimació envers la persona necessitada d'afecte i companyia, ¿no són un llenguatge «clar, adaptat i entenedor»?

Les resolucions del Concili català relatives a la presència de l'Església en el camp escolar es troben en el capítol «Anunciar l'Evangeli a la nostra societat»

Crònica de teatre

«La Verbena de la Paloma»

Presentada fa poques setmanes a Barcelona, roda ara per Espanya, amb gran rebombori de mitjans, una versió *negra* de la coneguda sarsuela. El seu director, Bieito, ben conegut per remarcables espectacles, fa de l'obra una reivindicació marxista-leninista del Madrid de finals del segle XIX. Ningú no pot negar l'existència d'aquella ciutat en colors foscos i miserables i així ho han tramès Baroja, Valle Inclán i Galdós. Però fer servir per aquest fi *La Verbena* és un frau teatral.

La veritat en el teatre és sempre, en certa manera, una «utopia»: una realitat artística que no cal confondre amb la realitat. El còmic Don Hilarión és aquí un capitalista de barret de copa que es droga en escena i compra mosses i voluntats. Les *chulapas* Casta i Susana, una parella de candidates a la prostitució. La *señà* Antonia insulta el *cajista* Julián tot dient-li «socialista» (*sic*) i fins i tot es canta la *Bandera Roja* (un altre *sic*). Tot plegat, un decorat gris i negre, tètricament il·luminat. La música de *La Verbena* és una de les peces majors de la música espanyola de tots els temps i el llibret, molt senzill, una pinzellada d'un Madrid sens dubte «inventat», com són inventades totes les obres importants de l'art: l'Infern de Dant no ha «existit mai», posem per exemple.

La *Historia de una escalera*,

de Buero, o *La camisa*, de Lauro Olmo, van representar un Madrid prou sordid i trónat, però tractat amb una gran bellesa objectiva. Aquesta miserable *Verbena* ha destruït (o intenta destruir) una estampa clàssica per convertir-la en cendres d'ella mateixa. Les «ideologies», siguin de dretes o d'esquerres, siguin polítiques o religioses, quan entren a sac al teatre el fan malbé, el maten a força de voler-se'n servir. El teatre no és un afegit a una pretesa realitat: té substantivitat per si mateix. Els «personatges» no són persones: són una altra realitat que cal respectar i mai no jutjar. Si això no s'entén, no s'entén el Teatre.

Frederic Roda

Cantoral

UNA VEU EXULTANT

Cassette

UNA VEU EXULTANT

UNA VEU EXULTANT

(Lo mismo en cassette.)

UNA VOZ JUBILOSA

CD NOVELAT

Cantoral amb 275 cançons. Hi ha dues edicions: una amb solfa i lletra i una altra solament amb la lletra.

Repertori, a l'abast dels fidels, per a participar en les celebracions litúrgiques.

Totes les cançons les trobareu enregistrades en 17 CD o cassettes.

Venda a les llibreries religioses.

Claret

Editorial Claret • Roger de Llúria, 5 • 08010 Barcelona
Tel (93) 301 08 87 • Fax (93) 317 48 30

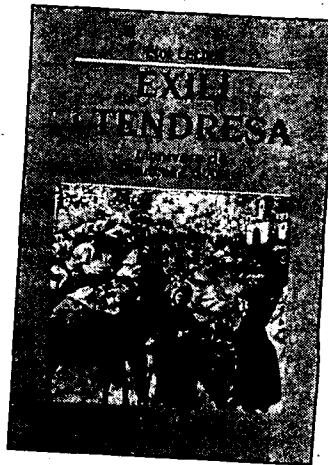
Éloi Leclerc Exili i tendresa

L'univers de Francesc d'Assís

El mateix autor de *La saviesa d'un pobre* ens ofereix un nou llibre sobre sant Francesc d'Assís. «No he escrit una biografia —ens diu ell mateix— ni un tractat de vida espiritual. Miro tan sols d'interpretar una simfonia interior, un apropament a allò que és sagrat. Aquest llibre, nascut del silenci i de la solitud, és un llibre de contemplació.

L'univers de Francesc d'Assís és un univers d'humilitat i delicadesa, en el qual la substància de la vida quotidiana pren el color de l'adoració, on cada ésser, cada parcel·la de vida estan envoltats d'un respecte ple de fervor i de tendresa.»

Col. Els daus 167

Cinema

Cuando salí de Cuba (The Pérez Family)

Directora: Mira Nair. **Guió:** Robin Swicord. **Intèrprets:** Alfred Molina, Marisa Tomei, Anjelica Huston, Chazz Palmintieri. **112 min.**

P.A. Urbina
(Aceptensa)

Des de *Salaam Bombay* (1988) —Cámara de Oro del Festival de Cannes—, pel·lícula que semblava prometre una obra nova, Mira Nair, nascuda a l'Índia, només a fet que decebre; en part, tal vegada, per entossudir-se a tractar temes i ambients que no són els seus, que no coneix prou bé: bona mostra d'això va ser *Mississippi Masala* (1993) i ara ho és *Cuando salí de Cuba*.

La pel·lícula parla d'un cubà que, després de vint anys de presó a la Cuba de Castro, desposseït de les seves terres, és alliberat. Va cap a Florida, on viuen la seva dona i la seva filla. En el viatge se li penjarà del coll una prostituta insensata.

El desenvolupament sobri de l'argument és una tragèdia de debò, els fets són punyents; però la realitzadora ho planteja com una comèdia, i ens ho va explicant tot... sense cap mena de gràcia. Voler

posar rialles i humor en això és com voler treure aigua d'una penya: faria falta un Moisès.

Mira Nair sembla que no s'adoni que maneja persones, sentiments. Fa un cine vulgar, i ple de tòpics d'agència turística, que trivialitza la injusta situació de Cuba i el dolor dels exiliats. Recorre a tot allò que és barat i groller amb una insipidesa sobresortint. Al costat d'això, no sap dirigir els actors ni hi ha cap paper consistent per a ells: mai ha estat tan malament Marisa Tomei; i la resta de grans figures recorren a l'estereotipus donat que els falta una altra mena de recolzament.

Crònica televisiva

L'educació preescolar a l'àmbit rural

Miquel Àngel Codina

Galícia és la comunitat autònoma que té més nuclis de població de tot l'Estat espanyol. Els seus escassos 3 milions d'habitants es dispersen en 32.000 localitats. El 70 per cent dels gallegos viuen en petites poblacions, en algunes de les quals tan sols hi ha un o dos infants. Els nens i els ancians són els que més pateixen la manca de serveis —educatius, socials i assistencials— dels llogarrets. Càrites de Galícia va crear l'any 1977 el programa *Preescolar na Casa* amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats i carències d'educació preescolar al medi rural galleg. Actualment se'n beneficien 3.000 infants. L'espai religiós *Pueblo de Dios* va emetre un interessant reportatge, dirigit per Julián del Olmo García y realitzat per Luis Álvarez Laorden, sobre aquesta extraordinària iniciativa.

«El projecte —explica Antonio Gando Díaz, delegat diocesà de Càrites de Lugo— va sorgir en constatar el considerable retard escolar dels nens i nenes de Galícia. Neix, per tant, com a resposta per resoldre aquest problema. Estem contribuint a l'harmonia de l'individu, a l'harmonia familiar i a l'harmonia social; un valor de convivència molt necessari avui dia. El saber ha d'estar a l'abast de totes les persones, és a dir, cal socialitzar-lo i democratitzar-lo.» *Preescolar na Casa*, que és gestionat per Càrites de Lugo, té un pressupost anual de 180 milions de pessetes i rep subvencions, entre altres organismes, del Ministeri d'Afers Socials, de la Conselleria de Família de la Xunta de Galícia i de 15 ajuntaments. Té 50 professors i 20 col·laboradors. A més, disposa, com a complement educatiu, de programes de suport en emissorés de ràdio i cadenes de televisió gallegues.

Des de l'entitat es potencia el paper, fonamental i insubstituïble, dels pares en l'educació dels seus fills. Sabela Cortiñas, coordinadora de *Preescolar na Casa*, va afirmar el següent: «Intentem que els pares hi participin. D'aquesta manera s'elabora un teixit comunitari que afavoreix la cooperació imprescindible per poder formar grups entre la gent de diferents pobles. Així mateix, fem que els infants valorin el seu idioma i la seva cultura. També donem molta importància als recursos del nostre entorn per aconseguir una acció educativa més completa i positiva.» *Preescolar na Casa* esdevé un gran ajut perquè els infants de l'àmbit rural galleg puguin construir el seu futur.

Veus d'Església

TELEVISIÓ

TV1

Dimarts 04.15 *Testimonio.*

TV2

Diumenge 08.45 *Tiempo de creer.*

10.00 *Últimas preguntas.*

10.30 *La Missa:* amb la participació de la Coral Xaloc de la Comunitat de Sant Pere Claver (Barcelona: el Clot, arquebisbat de Barcelona), sota la direcció de Marta Giralt (director i celebrant habitual: Mn. Manuel Valls i Serra; coordinador: Jaume Planas i Pahissa).

11.30 *Esglésies de Catalunya.*

Dilluns 17.10 *Pueblo de Dios.*

TV3

Ds. 21/9 08.10 *Signes dels Temps:* proposa un nou format de programa, dirigit per Ramon Safont-Tria amb el següent contingut: —«Cara a cara» entre el bisbe Josep M. Guix i el conseller de la Generalitat de Catalunya Antoni Comas. Un diàleg en llibertat sobre la societat del benestar i el valor de les tasques socials.

En el programa també oferirem espais de música, comentari cinematogràfic, actualitat, agenda i el comentari de l'evangeli per Mn. Josep M. Ballarín.

Ds. 28/9 08.10 *Signes dels Temps:* estarà dedicat a: Unes vacances diferents: els camps de treball. Una experiència jove amb la presència de Xavier Brics, Xavier Iraculis i Ventura Menardia.

La immigració. Una realitat a casa nostra que tractarem amb Lourdes Astigarraga del Secretariat de marginació.

En el programa també oferirem espais de notícies, comentari de llibres, actualitat, agenda i el comentari de l'evangeli per Mn. Josep M. Ballarín. (Dirigit per: Ramon Safont-Tria).

TELEVISIÓ DE MATARÓ (Canal 64)

Dv. 20/9 20.30 *Creure avui.*

CTV (Centre Televisiu Vaticà)

Retransmissió via satèl·lit europeu Eutelsat II-16° E. 37V. freq. 11.575 GHz, 6.60 italià, 7.50 anglès.

Diumenge 12.00-12.30 *Angelus.* (Directe)

Dimecres 11.00-12.30 *Audiència general.* (Directe)

De dilluns a divendres 18.10-18.25 *Informació.*

Dissabte 18.10-18.25 *Speciale Lumen 2000.*

RÀDIO

FUNDACIÓ MISSATGE
HUMA I CRISTIA

RÀDIO ESTEL (Barcelona: FM 106.6)

Cada dia:

de 05.00 a 23.00h.: Cada quart d'hora, butlletins d'informació: general, serveis, d'Església i cultura. Comentaris, cada mitja hora, després de la informació general i d'Església. Comentaris de l'Evangeli a les 7.30 i 21.30.

De dilluns a diumenge:

01.30 *Dietari de música i músics.*
01.35 *Espurna d'Alba.*
01.40 *Música sense paraules.*

Dilluns

23.00 *Magazine.*
00.00 *Gent de Casa.*
00.30 *Espurts.*
01.00 *Cova de Clàssics.*

Dimarts

23.00 *Magazine*
00.00 *Versió original.*
00.30 *Perfil.*
01.00 *Cova de Clàssics.*

Dimecres

23.00 *Magazine*
00.00 *Cantautors.*
01.00 *Cova de Clàssics.*

Dijous

23.00 *Magazine*
00.00 *En Família.*
01.00 *Cova de Clàssics.*

Divendres

23.00 *Magazine*
00.00 *Set dies a l'Església.*
00.30 *Diàleg d'Església.*
01.00 *Cova de Clàssics.*

Dissabte

22.55 *A Cor Obert.*
23.00 *Cova de Jazz.*
00.00 *Amb molt de gust.*
00.30 *Blue Velvet.*
01.00 *Negra Nit.*

Diumenge

19.00 *Eucaristia Catedral.*
Avui és el teu dia.
22.55 *Raons per viure.*
23.00 *La Terrassa de la Cultura.*
00.00 *La Gran Via.*
00.30 *Mosaic.*

CATALUNYA MÚSICA (Barcelona: FM 101.5)

Diumenge

09.00 *Músiques místiques: Peça 9a sobre Ave Maria caelorum, d'Elies; De profundis, d'Espla; Ave Maria, motet, de Desprez; De profundis, de Campa; Ave Maria, de Tubin; De profundis, de Rosenmüller; Ave Maria, de Cherubini; De profundis, per a acordeó sol, de Gubaidulina; Ave Maria, de Compère.*
11.00 Retransmissió de la missa conventual des de Montserrat.

CATALUNYA RÀDIO (Barcelona: FM 102.8)

Diumenge

07.30 *Paraules de vida: conversa sobre un tema d'actualitat des de l'òptica de la fe* (director: Oriol Llop).

COPE/RÀDIO MIRAMAR (OM 702)

De dilluns a divendres

20.30 *El Brocal.*

De dilluns a dijous

21.00 *El Espejo.*

Divendres

21.00 *La linterna de la Iglesia.*

Diumenge

09.00 Retransmissió de la missa, des de les Carmelites Descalces de Terrassa.

09.45 *Testimoni:* recull d'informacions i notícies de caire religiós.
10.00 *Iglesia es noticia:* informació diversa de les diòcesis, de la Conferència Episcopal Espanyola i de l'activitat del Sant Pare i de la Santa Seu.

RÀDIO 1 (RNE, OM 738; Barcelona: FM 88.3)

Diumenge

08.15 *La Misa de España* (des de Madrid).

RÀDIO 5 (RNE/Catalunya, OM 1.503)

Divendres

17.38 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.

RÀDIO ANDORRA (FM 91.1-94.2)

De dilluns a divendres

07.05 *Déu vos guard!* Santoral, reflexió i agenda.

Diumenges i festius

09.00 Santa Missa.

RÀDIO BALSARENY (FM 105.7)

Diumenge

10.30 *La veu de la parròquia:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO BARCELONA (OM 666)

Diumenge

De 22.05 a 23.00h. *Objectiu, l'home:* programa de valors humans. El cas de la setmana; un espai per a la solidaritat; entrevista (II part) amb: Julio Manegat, periodista, escriptor-novel·lista, exdirector de l'Escola de Periodisme de Barcelona i redactor d'*El Noticiero Universal*; suggeriments per viure millor la vida i la «Carta Dominical» de l'arquebisbe Ricard M. Carles, de Barcelona (director: Josep-Maria Alimbau).

RÀDIO CERVERA (FM 99.2)

Diumenge

08.00 *Cristians:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO CIUTAT DE BADALONA (FM 94.4)

Diumenge

08.45 *Vida i esperit.*

RÀDIO MARICEL (Sitges FM 107.7)

Divendres

De 20.00 a 20.30h. *La punta:* (director: Jordi d'Arquer i Terrasa).

RÀDIO MOLINS DE REI (FM 91.2)

Dissabte

09.00 *Obrim camins:* programa de valors humans i cristians (director: Octavi Sánchez).

RÀDIO POPULAR DE LLEIDA (OM 1.224)

Dissabte

13.40 *Iglesia es noticia:* entrevista de caràcter humanísticoreligiós i paraules del bisbe Malla, de Lleida.

RÀDIO POPULAR DE TARRAGONA (OM 1.143)

De dilluns a divendres

19.30 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

Dissabte

13.50 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella.

Diumenge

09.45 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

RÀDIO PUIG-REIG (FM107.3)

PROGRAMES PER A MÉS D'UN MITJÀ

PRODUCCIÓ DE L'ARQUEBISBAT DE TARRAGONA

ESGLÉSIA VIVA: informacions, comentaris i entrevistes. L'emeten: **Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls, Tarragona Radio**, i també: **Calafell Ràdio** (FM 107.7) dissabte 12h. **Ràdio La Canonja** (FM 102.3) divendres 20h. **L'Espluga FM Ràdio** (FM 107.4) dissabte. **Ràdio Falset** (FM 107.0) dissabte, a partir de les 14h. **Ràdio El Morell** (FM 105.7) dilluns, a partir de les 21h. **Ràdio Montblanc** (107.0) diumenge, a partir de les 11 h. **Ràdio Santa Coloma de Queralt** (FM 107.5) dissabte 13h. **Ràdio Sant Pere i Sant Pau** (FM 101.0) dissabte, a partir de les 20 h. **Ràdio La Vilella Alta** (FM 102.3) dissabte 12 h. i diumenge a les 13h.

FETS I CRITERIS: missatge setmanal de l'arquebisbe Torrella (es publica a «Catalunya Cristiana»). L'emeten: **Ràdio 5, Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls, Tarragona Ràdio**, i també: **Calafell Ràdio** (FM 107.7) dissabte 12h. **Ràdio La Canonja** (FM 102.3) divendres 20h. **L'Espluga FM Ràdio** (FM 107.4) dissabte. **Ràdio Falset** (FM 107.0) dissabte, a partir de les 14h. **Ràdio El Morell** (FM 105.7) dilluns, a partir de les 21h. **Ràdio Montblanc** (107.0) diumenge, a partir de les 11 h. **Ràdio Santa Coloma de Queralt** (FM 107.5) dissabte 13h. **Ràdio Sant Pere i Sant Pau** (FM 101.0) dissabte, a partir de les 20 h. **Ràdio La Vilella Alta** (FM 102.3) dissabte 12 h. i diumenge a les 13h.

EL MIRALL: **Cadena Cope-Reus** (OM 1143) dilluns 21h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE GIRONA

Departament de Ràdio: c/Albareda 15 pral 1a 17004 Girona;
Tel (972) 22.27.75; Fax: 20.18.55.

ESGLÉSIA VIVA: programa setmanal de 30 minuts de durada amb reportatges i entrevistes d'actualitat cristiana, social i humana. Té les seccions: *La Paraula del Bisbe* (comentari setmanal del Bisbe de Girona), *A la ribera del Jordà* (narracions de reflexió escrites per Mn. Miquel Àngel Ferrés amb la veu de Joan Canals), *L'estiu és jove* (comentaris estiuencs realitzats per Jordi Pujol i Campistol), *Un got d'aigua fresca* (homenatge a Mn. Josep Maria Pont, tot recopilant els millors comentaris que va realitzar per aquest programa durant els mesos d'estiu al llarg de dos anys), *El significat de l'evangeli* (a càrrec de Mn. Salvador Gras i Mn. Rafel Felipe). Tots aquests nous apartats estaran fins a finals de setembre. Presenta: Àngel Rodríguez. L'emeten: **Cope Costa Brava** (90.3 FM) diumenge 9.45h. **Cope Figueres** (1269 AM) diumenge 9.45h. **Nova Ràdio Lloret** (90.2 FM) diumenge 8.00h. **Ona Jove Riudellots** (104 FM) dissabte 20.00h. **Ràdio Arbúcies** (107.6 FM) diumenge 11.00h. **Ràdio Arenys de Mar** (91.2 FM) diumenge 9.30h*. **Ràdio Arenys de Munt** (107 FM) diumenge 11.30h. **Ràdio Banyoles** (107.3 FM) dissabte 9.00h. **Ràdio Besalú** (107.8 FM) diumenge 11.00h. **Ràdio Canet de Mar** (107.6 FM) dissabte 10.30h. **Ràdio l'Escala** (107.6 FM) dissabte 14.00h. **Ràdio la Vall** (107.6 FM) diumenge 9.00h. **Ràdio Les Planes** (107.7 FM) diumenge 9.30h. **Ràdio Palafrugell** (107.8 FM) diumenge 8.30h. **Ràdio Pineda de Mar** (106.1 FM) diumenge 14.00h. **Ràdio Salt** (97.7 FM) diumenge 8.00h. **Ràdio Sant Joan Les Fonts** (107.7 FM) diumenge 10.30h. **Ràdio Santa Coloma de Farners** (103.6 FM) diumenge 9.00h. **Ràdio Shalom Palau Sacosta** (106.6 FM) diumenge 10.30h. **Ràdio Sarrià de Ter** (87.6 FM) diumenge 10.00h. **Top Gironès-Cassà de La Selva** (92.8 FM) dissabte 19.30h.
*(Inclòs dins el programa parroquial local).

MÚSIQUES I CANTS: no hi ha programa fins a l'octubre.

EL CAFÉ INTERNACIONAL: no hi ha programa fins a l'octubre

Diumenge

09.30 *Reflexió:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO SABADELL (OM 882)

Diumenge

09.45 *Testimoni:* recull d'informacions i notícies de caire religiós a Sabadell i comarca (director: Juanjo Yunquera).

RÀDIO SALUD (FM 89.1)

Dissabte

De 07.00 a 09.00h. *Rosari:* meditat per joves, entrevistes a catòlics en el món, concurs de Cultura religiosa, meditació mariana, herois del segle XX, etc.

Diumenge

De 07.00 a 09.00h. Presentació de l'Evangeli del dia i meditació, tema marí, etc.

RÀDIO SANTA COLOMA DE FARNERS (FM 103.6)

Dimecres

De 23.00 a 24.00h. *SOS pregària:* una hora de pregària des de casa vostra, units per una mateixa sintonia.

RÀDIO VALLS (FM 103.2)

Dissabte

09.05 *Fets i criteris:* paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.

Diumenge

09.00 *Església viva* (producció de l'arquebisbat de Tarragona).

RÀDIO VATICANA (OM 1.530, entre d'altres)

Cada dia

20.40 *Rosari:* en llatí des del Vaticà.

22.10 *Noticiero.*

RÀDIO LA VEU DE NAVARS (FM 107.9)

Diumenge

10.15 *Església viva:* amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

TARRAGONA RÀDIO (FM 102.6)

De dilluns a divendres

15.30 *Cafè i pastes:* informacions, comentaris i entrevistes.

Dissabte

08.15 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

LA PARAULA DEL BISBE: microespai setmanal de 5 minuts de durada presentat pel bisbe de Girona, Mn. Jaume Camprodon i Rovira.

PUNT DE TROBADA: no hi ha programa fins a l'octubre.

TARDA DE TOTS: magazine d'**Onda Rambla Girona** (89.9 FM) que inclou cada divendres a les 17.05 una secció d'actualitat cristiana i de notícies de l'església de Girona.

TOTS ELS CAMINS PORTEN AROMA: no hi ha programa fins a l'octubre.

Retransmissió en directe de la Missa dominical. L'emeten:

Catalunya Música (96.7 FM) Girona- (101.5 FM) Maresme: diumenge 11.00h. **Cope Costa Brava** (90.3 FM) diumenge 9.00h. **Cope Figueres** (1269 AM) diumenge 9.00h. **Ona Jove de Riudellots de la Selva** (104 FM) dissabte 20.30h. **Ràdio Arenys de Mar** (91.2 FM) diumenge 10.00h. **Ràdio Les Planes** (107.7 FM) diumenge 11.00h. **Ràdio Olot** (98.1 FM) diumenge 9.05h. **Ràdio Shalom de Palau Sacosta** (106.6 FM) diumenge 11.00h. **Ràdio 1 de Ràdio Nacional** (738 AM-93.3 FM) diumenge 8.15h. **Top Gironès de Cassà de la Selva** (92.8 FM) dissabte 20.00h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE SOLSONA

CONVERSA SETMANAL: missatge del bisbe Deig (es publica al «Full diocesà»). L'emeten: **Ràdio Balsareny, Ràdio Berga, Ràdio Cervera, Ràdio Puig-reig, La Veu de Navars**, i també: **Ràdio Súrria** (FM 107.8) diumenge 11.00h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE TORTOSA

FE I VIDA: missatge setmanal del bisbe Martínez Sistach (es publica al full «Vida diocesana»). L'emeten:

Ràdio Antena Caro (Roquetes, FM 96.0) diumenge 09.00h. **Ràdio La Cala** (l'Ametlla de Mar, FM 99) diumenge 12.00h. **Ràdio Deltebre** (FM 107.6) dissabte de 9.00h. **Ràdio Flix** (FM 102) dissabte de 9.30h. **Ràdio Gandesa** (FM 107.9) dissabte de 13.00h. **Ràdio Infant** (l'Hospitalet FM107.9) dissabte 10.00h. **Ràdio Joventut de Masdenverge** (FM 100.7) diumenge 10.00h. **Ràdio Mora d'Ebre** (FM 87.6) divendres 10.00h. **Ràdio Nueva Vinaròs** (FM 98.2) dissabte 22.30h. **Ràdio Onda Cero** (Tortosa, FM 98.0) dissabte 13.05h. **Ràdio els Ports** (Morella, FM 89.0) dissabte 12.15h. **Ràdio Ràpita** (FM 107.9) diumenge 12.00h. **Ràdio Ulldesona** (FM 95) diumenge 09.05h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT D'URGELL

RESSO: entrevista amb personatges o sobre fets diocesans. L'emeten: **Ràdio Pirineu** (Puigcerdà, FM89.8) diumenge 09.30h. **Ràdio Seu** (FM 107.2) diumenge 9.00h. **Ràdio Valira** (FM 98.1) dissabte 13.00h.

Donem notícia de les emissions religioses, tant per ràdio com per televisió, que ens són comunicades. Agraïrem la recepció de controls d'emissió.

AMICS DE DÉU

Sant Pere Claver, prevere, 9 de setembre

El 15 d'abril de l'any 1610 un jove jesuïta va arribar al galió San Pedro, al port de Sevilla. Amèrica el cridava i ell anava a la cita. Es deia Pere Claver, i la seva activitat i entrega amb els esclaus negres li va merèixer arribar a la santedat.

Havia nascut trenta anys abans a Verdú, comarca de l'Urgell. Va estudiar lletres i arts a Barcelona i l'any 1602 va ingressar a la Companyia de Jesús. Sant Alfons Rodríguez, porter del Col·legi Jesuïta de Mallorca va desvetllar en ell la vocació missionera. L'any 1616 va ser ordenat sacerdot a la missió de Colòmbia.

Per aquella època va adquirir molta importància el comerç d'esclaus negres. Milers i milers d'indígenes africans eren fets presoners com si fossin animals i traslladats a Amèrica en condicions espantoses. Només la tercera part arribava amb vida a les costes del nou continent.

En bodegues i hospitals, molls i barracons, camps de conreu i presons, Pere Claver va desenvolupar

un amor angoixat envers tants germans sotmesos a tortures inconcebibles, expolis, matances i altres atrocitats. Els seus llavis van besar les ferides i les nafres que les seves mans van curar d'aquells en qui el nostre sant veia els sofriments de la Passió del Crist. Va dedicar molt de temps a la seva evangelització i a ensenyar-los a conèixer la doctrina cristiana.

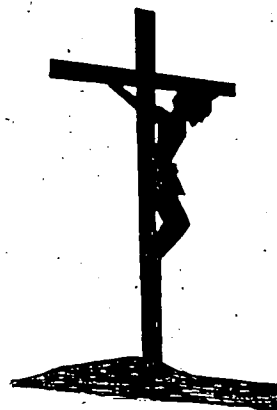
Per a totes aquelles masses d'esclaus africans, sant Pere Claver va ser l'apòstol de la bondat i la tendresa que necessitaven. Durant trenta-vuit anys va romandre a Cartagena d'Índies (Colòmbia), lliurat a l'excelsa tasca de mitigar tant sofriment. Malgrat la seva tasca humanitària i plena de fe, va tenir detractors i va ser atacat d'ignorant per uns i de boig per uns altres; però el que és cert és que sant Pere Claver serà sempre un testimoni vivent de l'Evangeli i un profeta que denuncia les injustícies i per això mereixerà sempre un lloc d'honor en el nostre record.

FEM CATEQUESI

Passió i mort de Jesucrist

Per què va morir Jesús a la creu? Va morir per tots els homes i dones, pagant Ell les nostres culpes i sofrint el càstig que nosaltres mereixíem pels nostres pecats. Va morir per mostrar-nos la immensitat de l'amor de Déu: morir per algú és la màxima forma de demostrar-li que hom l'estima.

Jesús ens va donar exemple d'amor vertader. Va morir a causa de l'odi i de l'enveja dels seus enemics, que no podien suportar que manifestés que era el Fill de Déu amb obres i paraules; l'odi i l'enveja dels seus enemics són l'expressió dels nostres pecats, que ens allunyen de Déu i ens fan enemics seus.

Va morir per vèncer la mort a la qual ens condueix el pecat i que és enemiga dels homes. La forma de vèncer la mort va ser resuscitant després de morir.

Jesucrist va morir realment, però amb la seva mort ens va donar una gran esperança a tots els homes, indicant-nos que la mort no té la darrera paraula sobre la nostra vida. Encara que haguem de passar

per la mort, la resurrecció de Jesús ens dona la vida per sempre. Amb la seva mort, Jesús va deslliurar de la mort també els difunts que havien mort abans que Ell, això és el que volem indicar quan diem al Credo: «davallà als inferns».

PELS CAMINS DE LA BÍBLIA

Dos reis en un sol poble

En morir Salomó, el seu fill Roboam havia de regnar a Jerusalem.

Els ancians li donaren un consell:

«El teu pare Salomó va exigir uns tributs molt feixucs dels qui conreaven la terra i gravà els comerciants amb impostos. Si tu no ets tan exigent com el teu pare, tots els israelites et reconeixeran com a rei.»

Però Roboam no escoltà el consell dels homes de seny i va fer cas dels joves amics i negà al poble allò que li demanaven. Per això les deu tribus que habitaven al nord del país li van dir:

—«No necessitem cap rei de la casa de David. Escollirem el nostre propi rei.»

—Les deu tribus van abandonar Roboam i elegiren rei a Jeroboam, formant així el regne d'Israel.

Només la tribu de Judà, fill de Jacob, i que habitava a les rodalies de Jerusalem, restà fidel a Roboam.

D'aleshores ençà, no solament hi hagué un rei que governava a Jerusalem, sinó

que hi va haver també un altre rei a Samaria.

Jeroboam es va dir a si mateix:

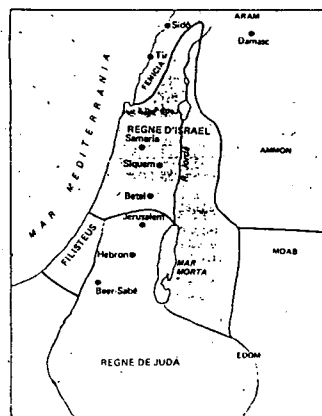
—«No és bo que els habitants del meu reialme hagin d'acudir al temple de Jerusalem per assistir al culte diví o per oferir sacrificis.»

Per això va fer dos vedells d'or. Una de les imatges la posà al nord del seu reialme, a la ciutat de Dan. I l'altra, al sud, a la ciutat de Betel.

Després va fer anunciar per totes les seves terres:

—«Ja no haureu d'acudir a Jerusalem per celebrar una festa o per oferir un sacrifici. Trobareu Déu a Dan i a Betel. El mateix Déu que va treure d'Egipte els vostres pares.»

No, tots els israelites van fer cas de Jeroboam, perquè recordaven que Déu els havia prohibit de representar Déu en imatges. Sabien que trencaven l'aliança feta amb Déu, si substituïen el Déu vivent per una imatge sense vida.

QUÈ ÉS L'EUCARISTIA?

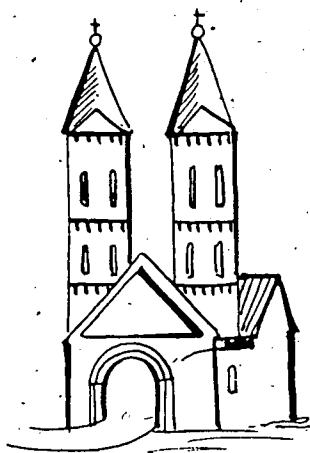
El temple

Així que van cessar les persecucions, els cristians començaren a construir cases destinades a les seves reunions litúrgiques. Són els temples, que molt aviat s'anomenaren «esglésies».

Quan entrem a una església, de seguida ens adonem que és un edifici diferent de tots els que hi ha al barri o al poble. No és un simple local per fer-hi reunions, o bé una mena de sala d'actes o un auditori, com tants en podem trobar. És tota una altra cosa. Fins i tot, abans d'entrar ja veiem que no s'assembla a res d'això.

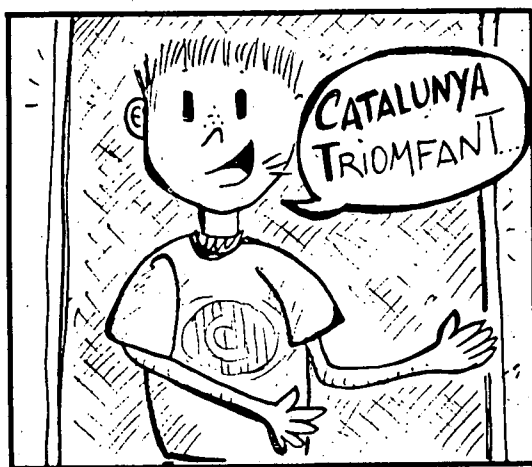
A la majoria hi trobem parets altes, una torre amb campanes, vidres de colors a les finestres... I quan som a dintre, tot seguit hi veiem una nau gran, amb molts bancs per seure, un altar al fons, imatges de sants i santes, creus, capelletes més petites... És com si haguéssim entrat en un altre món. I d'alguna manera és cert! Les esglésies són edificis simbòlics, que ens volen fer pensar en realitats transcendents, celestials.

Ja compremem que d'esglésies n'hi ha de moltes menes. No són pas totes iguals! Però sí que totes tenen en comú uns quants elements, els més importants. Intentarem descriure'ls en els números següents. Us convidem, doncs, a la visita d'un temple catòlic a través dels seus símbols principals. Voleu entrar?

L'Oriol i la Laia

per Xesc

Petits anuncis

DIVERSOS

RESIDÈNCIA 3a edat amb jardí i terrasses. Hab. ind. i col·lectives, alimentació adequada, ambient familiar, assistència mèdico-sanitària, permanents o temporal. Tel. 450 39 30.

S'OFEREIX Sra. com a majordoma d'un sacerdot. Àrea de Barcelona. Tel. 459 12 46.

INFORMÀTICA. Classes particulars, *basic, d-base, clipper*. Tel. 682 11 01.

LA SOLFA taller per estimar la música a la parròquia de Santa Eugènia. Classes particulars a Corçà. Marina Pagès. Tel. (972) 63 05 42.

RESIDÈNCIA i acollida diürna àvies. Excel·lent zona. Parc Collserola. Vacances, caps de setmana o permanent. Truqueu al 203 97 40, Isabel.

ZONA FABRA I PUIG es lloga habitació-estudi equipada i silenciosa a dos minuts dels transports. Sra. Maria, nits. Tel. 340 72 14.

FRATERNITAT Betània, c/ Trafalgar, lloga hab. amb dret a cuina a noia estudiant. Tel. 268 23 68 de 14 a 16 i de 20 a 22 hores.

SRA. lloga a Srta. habitació cèntrica. Tel. 457 53 63, nits.

ESTUDI moblat. C/ Putxet-Balmes. 42.000 ptes. Tel. 200 26 59.

TENIR cura de persona gran a casa seva és la meua feina. Laura 245 51 75.

Si voleu anunciar, ompliu la BUTLLETA D'INSERCIÓ a base d'una lletra per quadret, deixant un espai en blanc entre cada paraula i envieu-ho junt amb un gir postal o xec bancari de l'import total del vostre anunci a CATALUNYA CRISTIANA carrer Puiggari, 5-7, 08014 Barcelona.

NOM	TEL
ADREÇA	
POBLACIÓ	SETMANES
PREU LÍNIA	

145 ptes.
290 ptes.
435 ptes.
580 ptes.
725 ptes.
870 ptes.
1.015 ptes.

(16% d'IVA INCLÒS)

Calculeu l'import que haureu d'abonar multiplicant el preu de l'anunci pel nombre d'insercions.

RESERVAT EL DRET DE PUBLICACIÓ

SOPA DE LLETRES

per Montserrat Albert

AVUI FEM UNA ALTRA
LLISTA DE FÍSICS.
SÓN 6 I MOLT CONEGUTS.

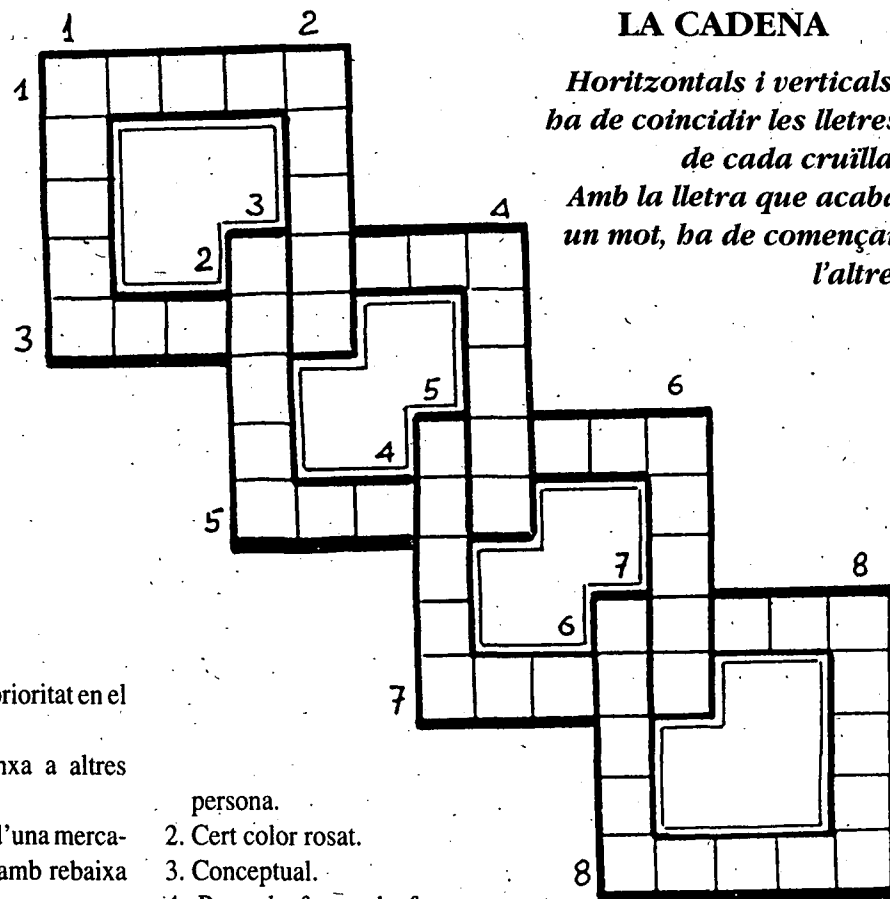
OLGALELYOB
IIAVIFOWUI
SONIAFNOBA
HGIUEOIDMO
EUVATHMEOL
LILWUHIRLA
GUEAOCLUI
ANKTIRASOU
NOLLUISLCP
KIPEAKATIA

Kirchhoff, Newton, Ohm, Boyle, Kelvin, Coulomb.

ENCREUATS

Passatemps

per Rosa Collell

LA CADENA

Horitzontals i verticals,
ha de coincidir les lletres
de cada cruïlla.
Amb la lletra que acaba
un mot, ha de començar
l'altre.

HORITZONTALS:

1. Anterioritat, dona prioritat en el temps.
2. Ferro que s'enganxa a altres peces metàl·liques.
3. Allò que no es ven d'una mercaderia i que es ven amb rebaixa per esgotar-la.
4. Que no és treballador, gaudul.
5. Prefix que significa blanc.
6. Tenir molts coneixements.
7. Dona a algú paraules de lloança.
8. En els gossos, hidrofobia.

VERTICALS:

1. Arribada fins a un lloc, a una

persona.

2. Cert color rosat.
3. Conceptual.
4. Peça de fusta, de ferro, que serveix per esberlar pedra, fusta, etc.
5. Que consta de vuit elements.
6. Setè dia de la setmana hebrea, consagrat a Jahvè.
7. Fer una sacada, servir la pilota.
8. Conjunt de vint mans de paper, és a dir, cinc-cents.

Solució:

Horitzontals: 1. Abans, 2. Imant, 3. Saldo, 4. Octòs, 5. Leuco, 6. Saber, 7. Lloat, 8. Ràbia.
Verticals: 1. Accés, 2. Sal-mo, 3. Ideal, 4. Tascó, 5. Oc-ma, 6. Sabat, 7. Sacar, 8. Rai-ma.

ESCACS

per Jaume Mora

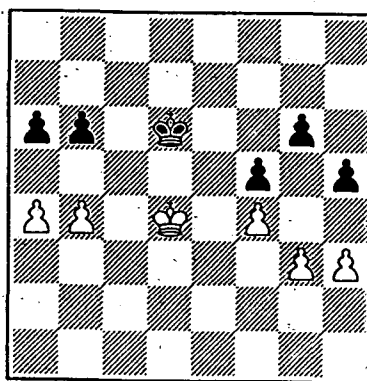

Diagrama 656

Blanques juguen

És allò tan vell de l'oposició.

Solució al diagrama 655

1 TxA TxT, 2 D3D TxP, 3 DxP+ R2C, 4 D5C+ R1A, 5 C5A T8T+, 6 R2C T8R, 7 D7C+ R1R, 8 C6D+ R2D, 9 P5A D1D, 10 P6A R2A, 11 CxPA 1-0

JEROGLÍFIC

per Núria Albert

HEM ESTUDIAT MOLT
I...

NOTA
NOTAM
paper de Xina

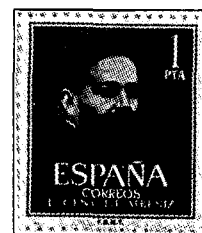
Solució al 886

LA; DE sobre

La de sobre

FILATÈLIA

per Enric Graupera

ISAAC ALBÉNIZ,
compositor

A l'any 1950, Espanya va posar en circulació una sèrie de 2 segells dedicats al compositor Isaac Albéniz i que commemora el primer centenari del seu naixement.

Albéniz, compositor i pianista, va néixer a Camprodon (Girona) al 1860. De molt jove fou a París deixeble de Marmontel, efectuant llargues sortides per Europa i Amèrica. Després va tornar a París, on continuà perfeccionant-se. El 1899 va estrenar a París el poema simfònic per a orquestra, *Catalònia*. La seva última producció fou *Ibèria*, que conté 12 peces, entre les quals destaquem: *Corpus a Sevilla*, *Triana* i *Màlaga*. Va morir l'any 1909.

«CATALUNYA CRISTIANA» ALS QUIOSCOS DE CATALUNYA

Podeu trobar-la, setmanalment, a:

Editorial Claret, S.A.	Roger de Llúria, 5	08010	Barcelona
Euro-Paper Llibreria	Major de Gràcia, 129	08012	Barcelona
Jordi Serrano Poy	Pl. Lesseps (enfrent n. 31)	08023	Barcelona
Kiosco Baldini Bosch	Eusebi Güell, 87	08830	Sant Boi, LL
Kiosco Ferrer	República Argentina, 233	08023	Barcelona
La Formiga d'Or, S.L.	Av. Portal de l'Àngel, 3	08002	Barcelona
Llibreria Balmes	Duran i Bas, 11	08002	Barcelona
Llibreria Obradors	Ctra. de Berga, 59	08670	Navàs (BCN)
Llibreria Ramon Llull	La Palma, 9	25002	Lleida
María Cabayol Magrinyà	Nou, 3 (La Riera de Gaià)	43762	Tarragona
Punt Press	Pl. Corsini, 5	43001	Tarragona
Salvadora Camps Borja	Diputació, 354	08013	Barcelona
San Pablo Difusión	Via Laietana, 38	08003	Barcelona

Reserveu el vostre exemplar, ara!

A & K Órganos de Viento S. C. P

Recuperar el gust per la música d'orgue

Klaus Fischer, nascut a Düsseldorf fa 44 anys, va aprendre l'ofici de constructor i restaurador d'orgues a la ciutat d'Hamburg. Durant la seva joventut va anar descobrint els secrets d'aquest instrument que es va començar a tocar en els palaus dels emperadors. A Alemanya, on hi ha una gran tradició d'escollir audicions de música d'orgue, va adquirir una experiència considerable, la qual cosa li va permetre viatjar per Europa per conèixer els diversos models existents. Es va quedar a Catalunya, concretament al Papiol, on va conèixer Anton Llauredó. Tots dos van formar un bon equip des del primer moment i, després de cinc anys, van decidir obrir el seu propi negoci al barri de Gràcia de Barcelona. D'aquesta forma va néixer, el 1991 «A&K Órganos de Viento S.C.P.».

La nostra empresa es basa en l'estètica barroca de l'orgue

Construcció i restauració d'orgues

Com a petita empresa que existeix des de fa pocs anys, ja ha dut a terme nombroses feines de construcció i restauració d'orgues. La seva professió és molt poc coneguda a casa nostra, força difícil d'entendre perquè hi ha poca gent que s'hi dediqui, i és del tot polifacètica: són fusters, dissenyadors, lampistes, tenen estudis musicals, etc.

Construir un orgue requereix un llarg procés i, per tant, moltes hores de dedicació. «milers d'hores quan parlem d'un orgue normal amb dos teclats i uns 25 jocs i per a orgues més grans es pot arribar a les 40.000», afirma Fischer. Primer s'ha de dissenyar l'instrument i fer-lo apte per al lloc on ha d'anar, són capacitats per fer totes les peces: el salmer, una capsa on van tots els tubs de metall o de fusta, la transmissió mecànica de les tecles fins als tubs, que és la que s'ha practicat des de fa 500 anys i va molt millor que la pneumàtica, que de seguida es fa malbé. «Precisament ara hem de canviar la transmissió pneumàtica d'un orgue que tenen els jesuïtes al carrer Casp perquè sempre ha tingut algun problema», afirma l'alemany.

Utilitzen diversos materials: pell de xai per fer les manxes que necessiten un guarniment; una alecció de plom i estany per fer els tubs; i la fusta, que és el material principal, que és massisa, sense conglomerats ni contraplacats. «La nostra empresa es basa principalment en l'estètica barroca de l'orgue, per això intentem evitar al màxim ele-

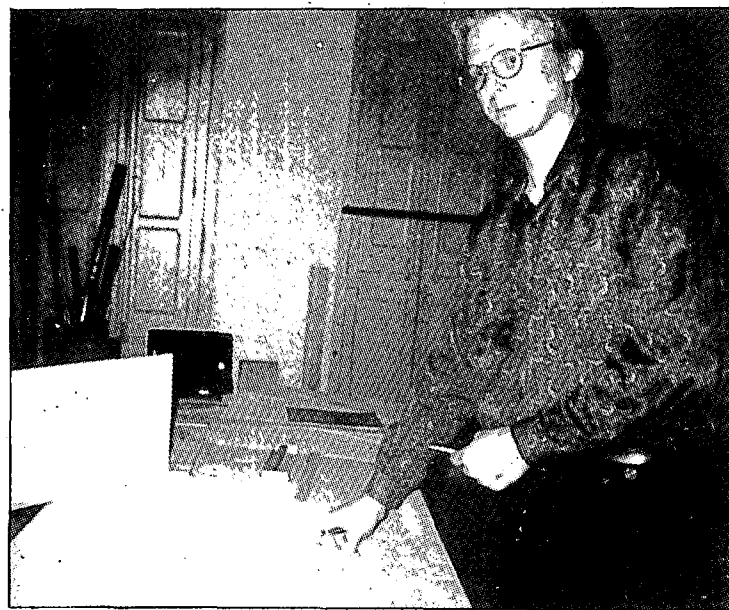
ments que no tenen tradició per motius d'estètica, intentem que la sonoritat sigui la millor possible, i per tant preferim que l'alimentació de l'aire sigui mitjançant manxes perquè els sons tenen molta més qualitat.»

Llauredó i Fischer a més a més s'ocupen del manteniment dels orgues i de la restauració d'altres instruments històrics, els netegen, els afinen. Una de les restauracions més importants que han fet ha estat la de l'orgue barroc de la parròquia de Santo Tomás de Haro, a la Rioja, projecte que van guanyar a concurs.

També han treballat al Palau de la Música de València i a l'Auditori de Madrid.

Gairebé tota la feina que fan és fora de Catalunya, i és que aquí hi ha molt poc interès i desconeixement dels orgues i la seva música. «Un exemple és que a Catalunya no hi cap guàrdia on es classifiquin els orgues que existeixen en el país, en

canvi hi ha llibres molt interessants publicats com *El órgano en Valladolid y su provincia*, o *Órganos históricos restaurados en Aragón*». Segons Fischer, això demostra que aquí hi ha molt poca sensibilitat per aquest tema, «i és curiós perquè aquí hi ha organistes molt bons a Collbató, al Papiol o a Granollers».

Klaus Fischer treballant en el taller que tenen al barceloní barri de Gràcia

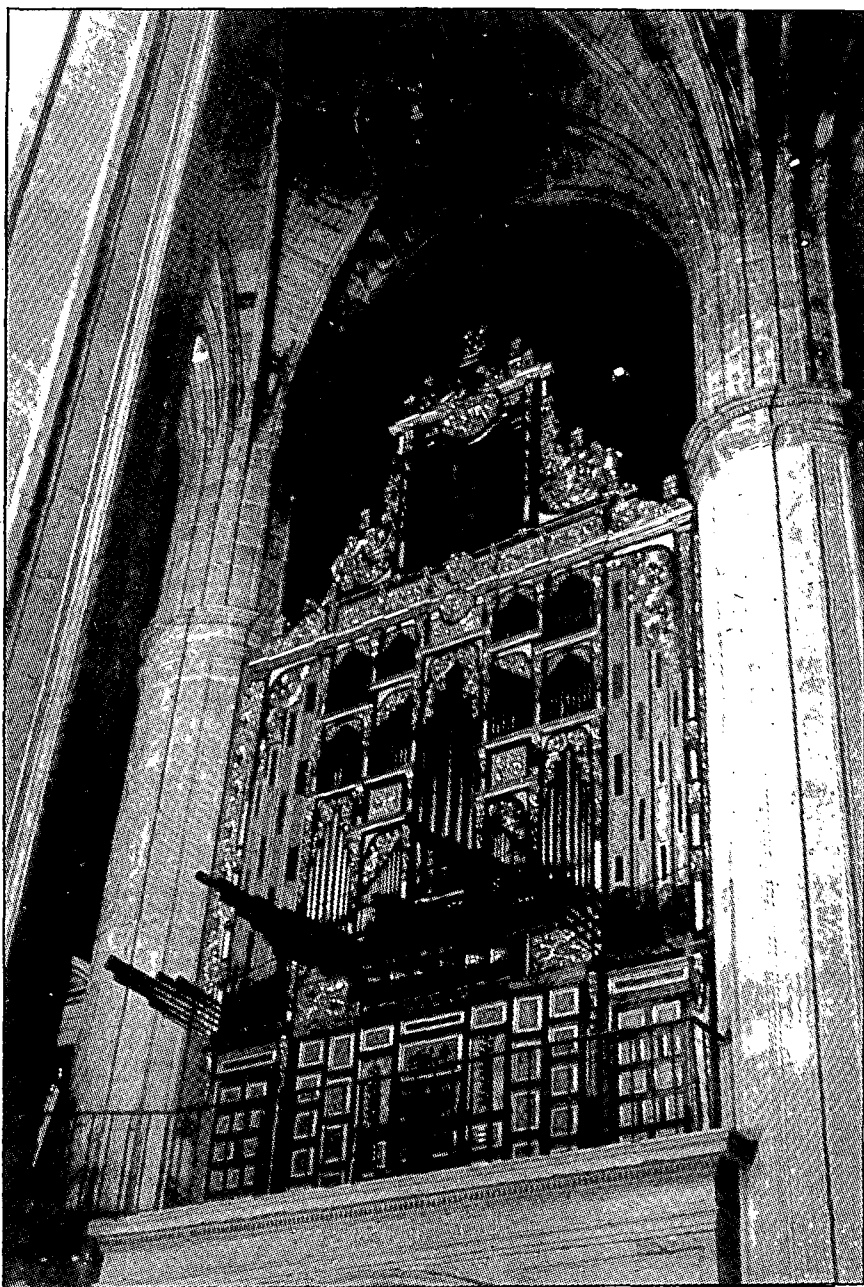
Descobrir la música d'orgue

Fischer i Llauredó ofereixen la seva feina a les parròquies o als particulars que volen un orgue nou o restaurar el que ja tenen, però «ens trobem amb moltes reticències per part d'algun mossèn a qui no li sap greu gastar diners per arreglar l'absis i, en canvi, pensa que tenir un orgue, que és el rei dels instruments, suposa una gran despesa». Pensen que s'ha d'incitar la gent perquè descobreixi la música d'orgue que «és la gran desconeguda», una música que té una gamma de sonoritat i profunditat que difícilment es pot aconseguir amb altres instruments.

Malgrat que no hi ha gaire tradició per aquesta música —que es va començar a perdre en el procés de secularització a principis del segle XIX, i posteriorment amb la guerra civil es van destruir molts tubs d'orgues per fer municions— totes les nívies volen sentir la marxa nupcial tocada per l'organista. «Aquest és el tòpic, a la gent no li importa pagar per un casament, però també s'hauria de pagar com a acompanyament d'una missa», afirma Fischer. «A Alemanya, molts organistes estan en nòmina, és un ofici com qualsevol altre —continua el professional— penso que s'hauria de deixar una mica de banda l'aspecte litúrgic, que és important però no és l'únic, n'hi ha un altre que és lúdic i artístic que hem d'intentar conservar i promoure.»

Llauredó i Fischer estan enfeinats, tenen un projecte entre mans en estudi, és tracta de construir un orgue amb 5.000 tubs, el tub més gran de 9 metres de llargària i el més petit de 5 mm (una feina de xinesos!). Són dos artistes d'una professió que gairebé està en perill d'extinció, però ells continuaran treballant per transmetre els secrets de l'apassionant món dels orgues a les futures generacions.

Glòria Carrizosa

Llauredó i Fischer van restaurar l'orgue barroc de l'església de Santo Tomás de Haro, a la Rioja

afinant

Zoom

Per la seva situació geogràfica, entre l'est i l'oest, entre el nord i el sud, i per la seva història, l'abadia hongaresa de Pannonhalma té una clara vocació ecumènica que s'hauria vist ratificada si Alexis II, patriarca ortodox de Moscou, hagués acceptat la invitació del seu abat de visitar-la coincidint amb Joan Pau II. Hauria estat una trobada històrica. Però Alexis II —ell mateix ho ha reconegut— no té la llibertat de Joan Pau II. El lliga la política nacionalista russa. Per això, aquells dies —ens ho mostra la fotografia— es trobava inaugurant un temple en un poble de la Rússia siberiana en companyia del primer ministre rus, Txernomirdin, el qual n'havia subvencionat la construcció...

Llindar

Torras i Bages i la Litúrgia (II)

Formador del sentit litúrgic

El bisbe Torras i Bages, com comenta el seu biògraf F. Solà i Moreta, fou un «assidu lector del gran liturgista modern dom Guéranger». També ho fou, en aquella època, el bisbe de Mallorca, el Dr. P. Campins, mort l'any mateix del Congrés Litúrgic de Montserrat del 1915, el qual també s'avança al *motu proprio* de Pius X i que, com escriu el P. Adalbert Franquesa, «exercí un veritable apostolat litúrgic, restaurà la seva catedral, sota la direcció de Gaudí, traient el cor del seu centre, i va introduir en les funcions del culte l'ús dels ornaments amples». A l'Arxiu Carreras es troba el text de la comunicació que, fora de programa, Joan Guetglà feu al Congrés Litúrgic sobre *L'obra litúrgica del pontificat del Dr. Pere Campins i Barceló, bisbe de Mallorca*. En aquesta comunicació hi ha una informació molt interessant sobre el lloc que ocupava la Litúrgia en el Seminari de Mallorca i que, a jutjar pel tarannà que tenia el bisbe Torras, no seria forassenyat que ho poguessim dir del seu propi seminari: «Molts són els seminaristes que estan subscrits a revistes litúrgiques com *La Vie Diocesaine*, de Malines, *Les Questions Liturgiques*, de Mont-César, *Revue Benedictine*, de Maredsous».

Catalunya entrà en el moviment litúrgic no solament a través del cant gregorià, sinó que hi arribà també a través dels congressos d'art cristià. El 1913 se celebrà el primer Congrés. «L'art i la Litúrgia foren els inspiradors d'aquell congrés d'art. (...) L'art i la Litúrgia no poden desparellar-se. Per això nosaltres, bo i conreant l'estudi històric de l'art cristià i propagant la cultura artística, aixequem l'apostolat litúrgic», va ressenyar aleshores el seu secretari Mn. Lluís Carreras. No podem oblidar que el Dr. Torras, abans de ser bisbe, fou el consiliari del Cercle Artístic de Sant Lluc i que les seves idees en el camp litúrgic van exercir, sens dubte, una notable influència en els artistes associats al Cercle.

Del 5 al 10 de juliol del 1915, dates del primer Congrés Litúrgic de Montserrat, les

conferències i homilies dels bisbes de Catalunya, van ocupar un lloc preeminent, alternades amb les dels liturgistes. La presència del magisteri episcopal obeí una concepció molt clara, i a més, *litúrgica*. «Sols els pastors deuen assenyalar les direccions doctrinals.» Aquest va ser el plantejament del Dr. Carreras, que van secundar grans personalitats com el Dr. Carles Cardó, el P. Gregori M. Sunyol, i Mn. Josep Tarré i d'altres. L'aleshores bisbe de Solsona, Dr. Vidal i Barraquer, parlà

de la catequesi cristiana i la Litúrgia; el Dr. Enric Reig, de Barcelona, sobre la vida parroquial i la sagrada Litúrgia; el Dr. Joan Benlloch, d'Urgell, sobre la participació del poble en la Litúrgia; el bisbe de Girona, Dr. Francesc de Paula Mas, sobre la Litúrgia i la predicació; el Dr. Josep Miralles, bisbe de Lleida, sobre la formació espiritual i ascètica en la Litúrgia. El nostre Dr. Torras escollí com a tema la dignitat i popularitat de la Litúrgia.

Per al Dr. Torras la Litúrgia, «essent repetició de la pregària de Jesucrist», pel principi de l'Encarnació, ha de fer possible que «els més senzills siguin associats no amb els grans de la terra (...), sinó a Aquell que solament és gran i fa participar de sa grandesa a tots els qui amb Ell es comuniquen». La Litúrgia és l'«elevació del poble», perquè «és la mà que Déu allarga al poble per

alçar-lo de la pols de la terra, on està desamparat i portar-lo a la societat altíssima de la sublimitat divina». La Litúrgia, diríem avui, educa el sentit del Misteri i ens introdueix en la comunió trinitària. I el sentit del Misteri ens torna a situar en una actitud d'adoració, l'única que evita que convertim la Litúrgia en una autocelebració de nosaltres mateixos. Són idees que, encara que amb altres paraules, el Dr. Torras les tenia molt clares.

Manuel Valls i Serra

Director

El Dr. Torras al costat de l'aleshores bisbe de Solsona, Vidal i Barraquer, i altres bisbes, en el Congrés Litúrgic de Montserrat

Ara mateix

J. Carrera Planas
Bisbe auxiliar de Barcelona

Gent de missa (i 8)

L'Eucaristia ens fa

Som, en efecte, gent de missa, els cristians.

En el sentit positiu que l'Eucaristia *ens fa*, i en el negatiu que amb la seva manca *ens desfem*.

Per això explica Lustiger, en el mateix text citat en l'article anterior, que posava la missa del diumenge al centre de la pastoral «no només per un convenciment, sinó també per una constatació: tota la meua experiència, a partir del meu baptisme, m'havia ensenyat la força extraordinària de l'acció de Déu en els sagraments de l'Església».

¿Qui no podria explicar, des de la seva pròpia experiència, els efectes negatius que ha tingut per a la fe de molts, el deixar d'anar a missa? En un moment donat, es tendeix a pensar que es tracta només de relativitzar una pràctica o de trencar la rutina, de superar la lletra del precepte tot servant-ne l'esperit... Però, de mica en mica, van sortint els efectes d'haver trencat el vincle sacramental amb la comunitat: quan es va sol, creix el perill d'acabar adaptant la fe al propi tarannà, en lloc de conformar-nos nosaltres a «la fe de l'Església». Anem experimentant, així, que, com diu també Lustiger, «la realitat sacramental no era

...ens cal posar la missa del diumenge com un objectiu prioritari de la nostra pastoral i fer patent el seu atractiu des del seguiment de Jesús

només d'ordre ritual: constitueix un dels llocs privilegiats on apareix el misteri de Déu que es lliura i es dona als homes».

Que la missa dominical és una necessitat per al cristià s'expressa amb eficàcia, durant molt de temps, per la cultura del precepte, la qual, ben cert, també comporta perills: el simple temor a infringir una norma i a incórrer en les seves conseqüències no sembla la millor actitud per participar en el convit pasqual. Té l'avantage, tanmateix, de fer patent la importància vital de la missa. Molts podien pensar que aquesta és important perquè està manada, però molts altres eren conscients que més aviat està manada perquè és important. Encara avui, si ens endinséssim en la història personal dels participants en les eucaristies dominicals, trobaríem que el punt de partida de molts va ser el precepte.

Ara bé, en una cultura com l'actual, al·lègica a les normes obligatòries, l'eficàcia del precepte, com a tal, minva. Podem dir que continua expressant la importància que l'Església atorga a la missa. Però la seva recepció per les noves generacions no és positiva. Cal, si de cas, traduir-lo al llenguatge del compromís, amb un component més personal.

Però, per damunt de tot, ens cal posar la missa del diumenge com un objectiu prioritari de la nostra pastoral i fer patent el seu atractiu des del seguiment de Jesús. El Concili Tarraconense ens ha dit, en el seu missatge final: «Poble de Déu, deixeu que el Senyor us treballi per mitjà dels sagraments. Són el gran regal de Déu al seu poble. Són per a vosaltres. Celebreu, sobretot, el diumenge com a dia festiu del Senyor Ressuscitat, a partir del seu element central, la Missa.»

Saber escoltar

Joan Guiteras i Vilanova

La doble numeració dels salms

El Xavier em pregunta perquè els salms, a les versions de la Bíblia, tenen una doble numeració. Per exemple: 133 (132). Una qüestió que recullo, perquè poden ser força les persones que es preguntin el mateix. I que els costi trobar, suposem, el salm responso-rial de la missa en el Llibre inspirat.

La cosa ve de lluny. Hi ha unes diferències entre el text hebreu (anomenat masorètic), la versió grega (designada com la dels LXX) i la versió llatina (amb l'apel·latiu de Vulgata) quant a la divisió dels 150 salms. És a dir, tant el text hebreu com els altres dos contenen 150 salms, però hi ha un moment en el qual tenen una diferent divisió. Aquest punt és la raó explicativa de la doble numeració.

Heus aquí exactament la causa: del salm 10 al 148, la numeració de la Bíblia grega i la de la Vulgata, que uneixen els salms 9 i 10 i els salms 114 i 115, però divideixen en dos el salm 116 i el 147.

La pregunta del Xavier s'ha de formular així: Si a la missa s'ha llegit després de la primera lectura, el salm 132, quin número tindrà la Bíblia que tinc a casa? La resposta és clara: el 133. Sempre cal cercar un número més en relació al que consta en els llibres litúrgics.

Espero que aquesta precisió pugui servir d'ajut a l'hora d'apropar-se al deliciós llibre dels Salms. Obra inspirada, Paraula de Déu, que ens permet pregar amb la mateixa Paraula divina i que s'adapta als nostres sentiments humans. Perquè mai no falta un salm per a cap situació espiritual. Tant si es tracta de donar gràcies, com d'implorar el perdó dels pecats o d'arrapar-se a Déu en l'aflicció... Sempre es troba el poema o himne adient per l'oració arran de la vida. Així els salms —oració d'Israel, de Jesús, de Maria i de l'Església— esdevenen també escola de deprecació cristiana.

Impromptu

Oriol Camps

Sobre diades nacionals

Les «diades» nacionals sempre m'han preocupat. Sobretot els seus motius. A França, el 14 de juliol es commemora la presa de la Bastilla pel poble. En certa manera és commemorar un alliberament digne de ser celebrat.

A altres punts, és la independència el que es commemora amb solemnitat, com el *Memorial Day* dels Estats Units i, com ells, segur que la gran majoria dels Estats del món. Fins i tot en aquell racó d'Irlanda del Nord els unionistes celebren cada any la seva victòria sobre els catòlics, fa uns segles, i que actualment potser és l'única justificació d'allò que en diuen Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda.

Aquí som diferents. Tenim a com diada nacional una data que fa dos-cents vuitanta-dos anys ens va deixar al marge de la història, i que va ser inici de mil intents posteriors d'anul·lació de la nostra personalitat com a poble. Potser el que celebrem és tot el que hem hagut de suportar i superar, que en si ja és una gran victòria...

Ara entenc perquè algun prohom dels d'ara s'ha sentit molest per no ser-hi convidat: el privaren de celebrar la «seua victòria», com fan els unionistes de Ian Paisley obligant els catòlics a suportar la befa.

Filtrant la notícia

Francesc Gamissans

Dotze milions de la «Biblia del joven»

Una bona notícia. Segons informa l'agència Fides, l'editorial *Verbo Divino* (EDV) d'Estella (Navarra), dirigida pels *Misioneros del Verbo Divino*, continua la seva expansió, sobretot pel que fa literatura bíblica.

En l'increment editorial de la Paraula de Déu, ocupa el primer lloc la *Biblia latinoamericana*, de la qual se n'ha publicat milions d'exemplars. Per la publicació de la *Biblia del Niño*, *Dios habla a sus hijos* i la *Biblia del joven* en múltiples llengües, l'editorial EDV ha estat recolzada per l'Obra Pontificia de la Santa Infància i per organitzacions alemanyes, com ara, *Ajuda catòlica internacional*, *Ajuda a l'Església necessitada* i *Associació de joves catòlics alemanys*. De l'any 1979 al 1988, l'EDV va publicar més de 14 milions de la *Biblia del niño* en 51 idiomes, sobretot africans, i de la nova *Biblia del joven* s'han publicat, en els deu darrers anys, més de dotze milions d'exemplars en 26 idiomes. D'aquesta manera, els infants i els joves

de les Esglésies en països de missió tenen accés fàcil a la Paraula de Déu.

Gràcies a aquests èxits, els missioners del *Verbo Divino* han pogut crear una Fundació Bíblica en tots els països del món, especialment en els que estan en vies de desenvolupament, com ara Cuba, l'Índia, el continent africà, etc. Finalment, l'EDV també publica revistes: des de fa dos anys té cura de l'edició castellana de *Concilium*, i de la revista *Reseña Bíblica* que ja té 3.000 subscriptors.

Cal alegrar-nos d'aquestes notícies i felicitar els missioners del *Verbo Divino* pel seu esforç a propagar la Paraula de Déu arreu del món. Només un suggeriment: que l'esperit d'inculturació en les diverses races i llengües, que caracteritza la seva prestigiosa editorial, es fes palès i extensiu també publicant edicions de Bibles en català. Fins ara només han autoritzat a l'Església *necessitada* la traducció de la petita Bíblia del nen, *Déu parla als seus fills*.

La revolució monàrquica d'Elisabet II de Londres

Jordi Bassas i Ribalta

Escriptor i teòleg

Desenganyem-nos. Sense el suport polític i militar de la corona britànica, la reforma protestant no hauria tingut el pes específic que va tenir a l'Europa postrenaixentista. Allò que Luter no va aconseguir, amb sermons i intrigues, dels camperols i dels prínceps alemanys, allò que va quedar a mig fer amb la guerra dels trenta anys i el principi del *cuius regio eius religio*, això ho va aconseguir la monarquia anglesa després de la seva ruptura amb Roma. Ni el triomf polític i religiós de la Reforma, ni tampoc la consolidació de l'absolutisme monàrquic haurien estat possibles sense el lideratge d'Elisabet I, la reina verge. Montesquieu va ser dels pocs pensadors europeus que es va adonar que era Anglaterra, i no pas França, la que des del segle XVI estava marcant les directives socials i polítiques d'Europa.

Per això, podria tenir tanta importància l'anunciada reforma del sistema monàrquic britànic. Molts comentaristes ho atribueixen a les crisis que han sacsejat darrerament la família reial. No hi estic gaire d'acord. Altres casos reials europees han patit crisis semblants, o pitjors, i ningú no ha parlat de reformes com a Buckingham. Més aviat m'inclino a veure-hi motius similars als dels Tudor fa cinc segles: una barreja indestruïble de raons polítiques, de responsabilitats històriques i d'escrúpols religiosos. Sempre he cregut que, d'ençà d'Enric VIII, la ruptura amb Roma ha pesat com una llosa en el cor dels monarques britànics. En podria ser una mostra el persistent complex anticatòlic de la societat anglesa, fins i tot en els estaments oficials. Només una mala consciència mal dissimulada podria explicar l'extrafolari tabú que pesa sobre la família reial de no poder-se casar amb un catòlic. Fa la sensació com si l'anglicanisme no hagués pogut abandonar mai la idea de ser com una mena de negatiu del catolicisme. De fet, el propi monarca no deixa de ser un anti-Papa coronat.

No és per atzar —penso jo— que aquest projecte de reforma de la monarquia anglesa s'hagi donat en uns moments de profunda crisi de l'Estat-nació. Amb la Revolució francesa, l'Estat absolutista no va desaparèixer, sinó que només es va secularitzar. Els britànics, però, van quedar al marge del procés. Ells, a l'hora d'entrar a la modernitat no van haver de secularitzar res, perquè el «dret diví» del seu monarca (*Dieu et mon droit*) sempre havia tingut el Parlament com a gran contra-poder civil. Això explicaria les connotacions religioses que conserven per a ells els afers polítics, tot i viure en règim d'efectiva llibertat de cultes. A diferència dels «continentals», ells encara tenen una idea sacralitzada de l'Estat, que el seu geni polític ha fet plenament compatible amb la democràcia. L'actitud dels unionistes de l'Ulster seria l'expressió radical d'aquest sentiment. L'Estat britànic —unitari en la seva mai no discutida plurinacionalitat— té el fonament històric d'un cisma religiós que va fer possible tota la seva grandesa imperial. En el moment que aquesta idea d'Estat fa crisi, per força ha de fer crisi tota la resta.

Per això no és absurd pensar que, si prospera la «revolució monàrquica» d'Elisabet II, els fonaments religiosos de la unitat del Regne poden trontollar de soca-rel. I que això pot qüestionar de forma seriosa la vigència mateixa del cisma anglicà, més que no pas totes les «trobades ecumèniques» juntes. Si el cisma va començar per motius més polítics que no pas teològics, res no impedeix de pensar que pot acabar de la mateixa manera. I caldria veure si un hipotètic final del cisma anglicà, no suposaria també una profunda crisi per a la resta de confessions protestants que, com dèiem al principi, van tenir la Corona britànica com a valedora de la seva expansió inicial.

Ignasi Segarra

Prevere

En tornar de Londres després de la meua estada d'estiu, m'ha arribat una targeta del director del prestigiós rotatiu londinenc *The Daily Telegraph*. En la targeta em diu que ha rebut la carta que vaig adreçar-li poc abans de pujar a l'avió per tornar i me l'agraeix... però no la publica.

La decisió del director no m'estranya. En ella hi havia una queixa i també una protesta, encara que velada, vers sa Majestat la

Reina Isabel II.

He conservat còpia de la meua comunicació —una cosa que faig sempre per tal d'evitar errors i tergiversacions— il·l'ofereixo als lectors d'aquesta publicació: «Sir, un dels moments més significatius de la meua estada estiuenca a Londres ha estat la visita que vaig fer a la fortalesa-palau *The London Tower*. Va impressionar-me particularment la llarga llista de gent famosa que van ser presoners allí i que van ser executats. Vaig poder llegir tant a *Beauchamp Tower* com a

Salt Tower, les inscripcions que van deixar gravades a la paret de pedra alguns d'aquests presoners. Entre els noms de la llista, vaig veure el de Sir Thomas More, Lord Cancellier d'Anglaterra, i vaig preguntar a l'amable guardià-guia que era allí: On estigué presoner sant Tomàs Moro? Va respondre'm molt educadament que a la *Bell Tower*, però que no estava permès visitar-la, a menys que ho sol·licités per escrit en carta al lloc-tinent de la torre. Em pregunto: Per què uns visitants poden entrar allí mentre que altres no podem fer-ho? Quin tipus de discriminació classista és aquesta?»

Sí, veritablement em van commoure les inscripcions a les parets de les torres que serviren de presó. Havien estat tallades amb estilets i contenien frases de la Sagrada Escripura o lemes personals que els servien per mantenir la seva esperança davant del

fatal càstig que s'apropava. No vaig poder resistir d'acostar-me a besar dues inscripcions de jesuïtes que han estat canonitzats per la seva fidelitat a la fe en temps d'Isabel I.

Eren màrtirs aquells que, després de romandre allí, torturats i escarnits —acusats de traïció a la reina com a cap de l'Església anglicana— eren portats al patíbul, situat a Tyburn, gairebé a l'entrada del *Hyde Park*, per ser penjats, estripats i déquartitzats davant de la multitud àvida de sang. Els presos més il·lustres, com les dues reines esposes d'Enric VIII, o el Lord Cancellier del Regne, Tomàs Moro, eren només decapitats amb una destrat sobre un piló de fusta —que es conserva—, ja sigui al pati de la mateixa torre, ja sigui a *Tower Hill*, una petita elevació del terreny al costat de la paret externa del fossar del castell.

Vaig comentar la meua visita amb un sacerdotscoçès i vaig manifestar-li la meua sorpresa per no haver pogut visitar la torre on va estar presoner sant Tomàs Moro. Va explicar-me que feia poc que la mateixa reina havia prohibit visitar aquell lloc. Tem, segons sembla, que es converteixi en lloc de pelegrinatge pels catòlics: pels seus lleials súbdits catòlics. Es veu que recentment un sacerdot catòlic que va visitar el lloc va celebrar-hi una missa. Encara que la reina sembla que estigui adoptant una actitud més ecumènica i, amb gran sorpresa de tots, va assistir a una celebració a la catedral catòlica de Westminster amb motiu del centenari de la seva construcció, no vol que ningú oblidí que encara és el cap de l'Església anglicana. I especialment davant dels catòlics, que estan creixent en nombre. He llegit, a més, que quan els prínceps de Gal·les, Carles i Diana, recent casats, van visitar el Sant Pare a Roma, la reina els va prohibir severament que assistissin a la celebració de cap missa catòlica. Així els ha lluit als pobres prínceps i a la mateixa malparada monarquia anglesa!

Bufen aires de renovació a *Buckingham Palace* i entre les mesures que es diu que s'estudien n'hi ha algunes de major tolerància vers els catòlics. Una d'elles serà que el monarca pot contraure matrimoni amb un consort catòlic. Actualment la reina d'Anglaterra podria casar-se amb un home de qualsevol religió... excepte amb un catòlic fidel a la Santa Seu.

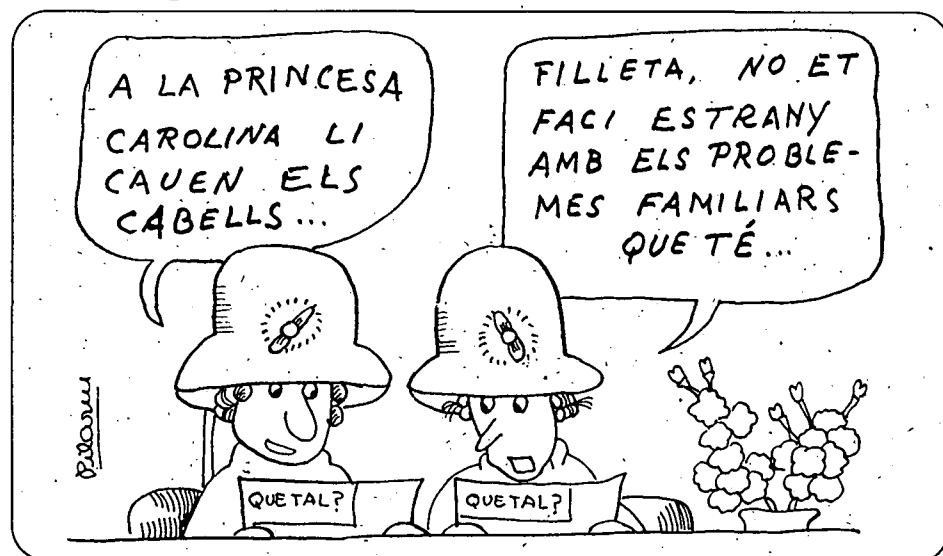
Respir

Miquel Estradé

Sempre oculta eficàcia!

Hi ha flamarades que pugen en un moment i s'apaguen, sense deixar ni caliu ni cendra. Jesús ens posa en guàrdia contra aquestes inflacions en comparar el seu Regne a una llavor que hom colga a terra, a un grapat de llevat que hom amaga dins de la farina. I encara hi podríem afegir la frase: «Si no us feu com infants...» El perill és de creure això i esperar l'eclosió futura sense fer res. ¿És que la llavor, colgada, restà inactiva? ¿És que el llevat, ficat dintre de la pasta, no treballa? Si només esperessin, ni apuntaria l'arbre, ni pujaria la farina. Ni el nen no es faria home, si no es deixés treballar! Començaments senzills i petits, els del Regne; feina a fer, potser també petita i senzilla, però tanmateix feina. De tota manera, no sé si n'hem de dir feina senzilla i petita la de creure, estimar i viure units. Almenys no és fàcil. El pa, l'arbre, l'home que en sortiran, potser no els veurem nosaltres. Els viurem quan ho siguem.

Humor

Conversant sense presses amb el bisbe emèrit de Vic

El Dr. Ramon Masnou, un bisbe humil, pacient i savi

El bisbe emèrit de Vic, Dr. Ramon Masnou i Boixeda, aquest mes de setembre ha complert vuitanta-nou anys. La figura i l'obra d'aquest bisbe mereix avui el nostre homenatge. El millor que podíem retre-li era escoltar-lo llargament, sense presses. La llarga experiència humana i pastoral d'aquest bisbe sempre atent, malgrat les xacres de la vellesa, al que passa a l'Església i al món, no només ens obliga a recordar fets que ja són pretèrits, sinó que ens empeny a caminar cap al futur amb esperança perquè en sap assenyalar, amb saviesa, el nord.

Mn. Manuel Valls i Serra

El magisteri del Dr. Masnou és de plena actualitat i, en molts aspectes, continua amb encert i qualitat, el magisteri d'un eximi predecessor seu en la Seu vigatana, el venerable bisbe Torras i Bages, del qual estem celebrant el 150è aniversari del seu naixement. Als seus 89 anys el Dr. Masnou és un bisbe que no para de treballar. La seva darrera producció escrita, adreçada als ciutadans de les altres nacionalitats i regions d'Espanya, el llibre «Carta sobre els nacionalismes» és una meravella de claredat mental, seny eclesial i fidelitat al nostre país.

ARRELAT EN LES COSES I EN LES PERSONES

—Vostè és un home molt arrelat a la Plana de Vic...

—D'arrelat a la Plana de Vic, sí que ho he estat i encara ho estic i em sembla lògic que sigui així. N'hi ha hagut i n'hi ha de coses i persones que m'hi conserven les arrels. Escolteu-ne algunes. Aquella caseta de pagès, mig aterrada, on encara em sembla que hi veig el pare i la mare. Aquella vista de gran part de la Plana, encapçalada pel Pirineu, amb el Puigmal al bell mig. Tinc a quatre passos el magnífic campanar de l'abat Oliba. Arran de les parets d'aquí on sóc hi ha el sepulcre de Balmes. Em van dir que la taula vella que feia servir per escriure —ara no hi escric perquè ho faig sobre els genolls, aquests anys de malalt— era la del bisbe Torras i Bages. A pocs metres tinc el temple i les relíquies de sant Antoni Maria Claret. Ben a prop, hi ha l'església i la casa natalícia de sant Miquel dels Sants, fill il·lustre i patró de la ciutat. No gaire lluny, a Folgaroles, hi ha l'«ermita al cel sospesa» de la Verge Maria de la Damunt, tan verdagueriana, on he pujat sovint recordant aquella tan inspirada i coneguda «Niuada de Calàndries, poetes de ma terra...» de Mossèn Cinto, enyoradís des de la mar llunyana. El bisbe Morgades, figura extraordinària per tants conceptes per a la diòcesi de Vic i per a Catalunya. El canonge Collell, que havia vist, sentit i llegit sovint. El P. Huix, bisbe de Lleida i màrtir, a qui dec molt perquè em guiava quan era adolescent seminarista, m'hi confessava i va ser precisament ell qui va cometre el pecatot de fer-me escriure les primeres lletres de motlle a la revista *Tota*

amb els vents que llavors corrien. Mai no em va entrebancar per res. Penso que estimava la llengua catalana, que solia parlar sempre i sempre amanida amb les típiques diferències mallorquines que no va perdre mai. Sé que la va defensar, pel que fa al pla pastoral de litúrgia, predicació i catecisme, en llocs i situacions de ventada. Va ser força coneguda i comentada la seva actitud va-

llarg de comentar-ho.

Pel que fa al canvi en l'àmbit pastoral de què em parlo, encara seria més laboriós de fer-ho. En els problemes que es presentaven, vaig procurar fer el que vaig poder ajudant persones acusades, pacificant situacions molestes, defensant els valors que, amb justícia, ètica i dret s'havien de defensar i mirant que almenys es veiés que el bisbe tenia bona voluntat.

OPINIONS SOBRE «CAVALL FORT»

—Vós va ser el primer inspirador de la revista infantil *Cavall Fort*, que recordava tan bé *En Patufet*... Què us hi va induir?

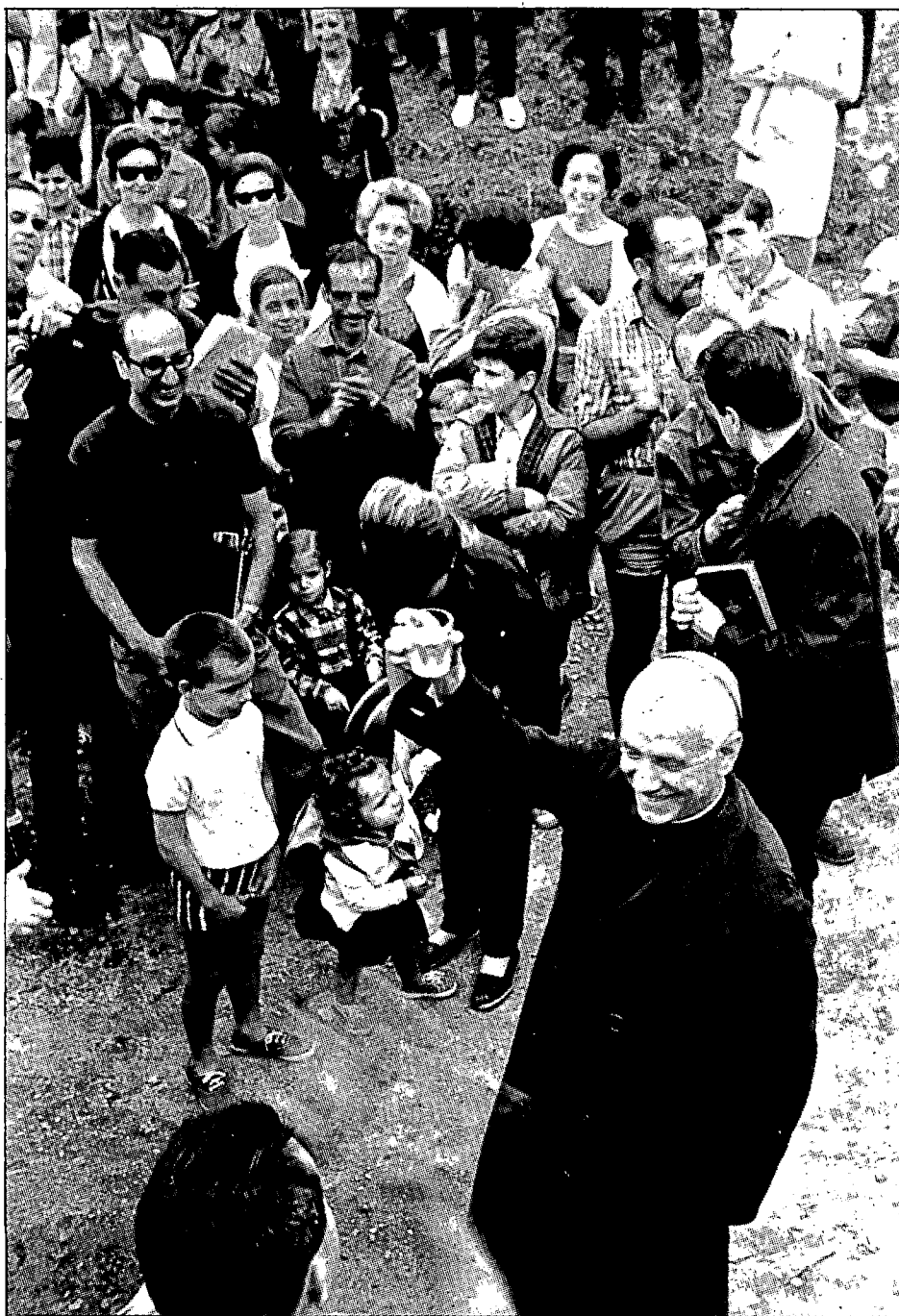
—És cert que vaig ajudar el naixement de *Cavall Fort*, com vaig ajudar d'altres realitats en situacions que també ho necessitaven; ho creia un deure i em feia il·lusió poder-ho fer. *Cavall Fort* ha escampat cultura amb traça i bon gust i no crec que hagi espargit contravalors ni temes poc edificants. Potser diria, a tall d'humil observació, respectant sempre els que ho vegin més clar que jo, que faria un bé si, prosseguint el seu camí cultural i pedagògic com fa i continuar sent «revista per a nois i noies» no d'un sol color, sinó de tots, també, de tant en tant o sovint, deixés veure alguna llambregada de cultura cristiana.

—Però, *Cavall Fort* no és una revista de catequesi...

—Teniu raó. Aquestes llambregades no haurien de ser de catequesi, perquè no és aquesta la seva finalitat; però sí que almenys haurien de manifestar als pares cristians que la revista no solament no és «anti», sinó que tampoc no vol ser «exclouent» o intencionadament «silenciosa» o «absent», com sigui que, a Catalunya, el pensament i la cultura cristiana tenen moltes coses bones per dir a tots els nois i noies, siguin d'on siguin i pensin com pensin. Tots sabem que els aires i el clima de signe anticristià raseguen molt cruament la nostra joventut. Per això em sembla que, a *Cavall Fort*, que tant he apreciat, algun detall d'informació, de presència, d'obertura a la cultura i pensament cristians no faria mal ni amoïnaria ningú i potser plauria prou gent. La llibertat amb seny no imposa a ningú cap religió ni cap cultura; però em sembla que no és cap pressió a la llibertat cultural obrir-se a un pensament com és el cristià, que no proposa cap contravalor humà, quan hi ha tanta presència, poc respectuosa en tants mitjans de comunicació arreu del món, també a Catalunya, que escridassen cent per cent, estretament i agressiva, els valors cristians que, com a mínim tenen tant dret com els altres a ser descoberts, coneguts i presentats al públic.

—No sou potser massa crític?

—Ho repeteixo: és una observació senzi-

El bisbe Ramon Masnou en la benedicció de la Font dels Garriguencs, al Matagalls, l'any 1969

Pulchra de Vic, quan era molt jove. Si n'hi ha d'arrels i de records...

—És cert que durant els primers anys de pontificat us va trobar amb moltes dificultats?

—De dificultats, no me'n van pas faltar; unes que em venien de fora i de les circumstàncies i d'altres que devien sortir de mi mateix, per poca talla i per poca experiència de jove, perquè jo no havia tingut cap entrenament de bàcul i mitra i l'episcopat em va caure a sobre com una galleda d'aigua freda.

Del bisbe Perelló, només en puc dir bé. Sospito que ell devia tenir part de culpa que em fessin bisbe auxiliar, malgrat ser català,

lenta d'indignació i protesta en algun cas com quan, els primers temps de la dictadura, un capellà de Vic molt conegut, valorat i popular va ser fortament multat per una autoritat del règim perquè havia resat en català les últimes, i només una part, de les oracions de després de la missa.

Em sembla que d'algun lloc li devia venir pressió forta per castellanitzar algunes institucions de pastoral, com el seminari, etc. S'hi va pensar, i no ho va pas intentar, almenys no me'n vaig adonar. El bisbe Perelló admirava Franco i se'n refiava, però em sembla que no era per raons de política, sinó per unes altres de diferents: això seria

lla que em sento obligat a expressar en consciència quan em parlen de *Cavall Fort*, la revista més ben feta que he conegut dedicada a petits i adolescents; quan em demanen sobre el seu naixement i trajectòria. No ho dic per fer hipercrítica. Em sembla que tinc el bon costum de respectar sempre totes les persones i tots els seus veritables drets, siguin quins siguin. I els pares i fills cristians són també persones i tenen també drets veritables, i en tenen també a no trobar sovint al davant cledes de cap mena que no siguin necessàries ni convenients. Fora d'això, em plau repetir que *Cavall Fort* és una revista que té vida, que està al dia, que té anys però no és vella i que pot fer bé a la cultura catalana i a tots els seus valors. Que així sigui.

UN BON ESCRIPTOR

—Vostè ha estat un excel·lent escriptor. Heu escrit molt i bé. Què me'n diu?

—D'escriure sí que ho he fet; de fer-ho bé... no ho ha pas dit sant Pere, que deia abans la gent, quan no veia la cosa gaire clara. Del que estic més segur és que ho he fet sempre amb la bona voluntat de fer bé a la gent; d'ajudar a pensar bé sobre les coses

bilitat, en coses que afecten el misteri de Crist Salvador, la seva Església i la part de la humanitat que acull fidelment la seva mediació i l'altra part multiforme que no l'acull de cap manera o ho fa de diverses formes incorrectes o discutibles.

—Us he vist sempre sacerdot i bisbe sense afany de protagonisme personal. No creieu que avui n'hi ha un gra massa?

—Sempre vull tenir confiança en els que saben més que jo. En coses que rasquen els misteris entorn de Crist, l'Església i les persones, em sembla que no fonament mai el meu tarannà en fórmules modernes perquè són modernes. Faig una mica com la gent del meu poble i del meu temps: em veig segur només quan ho ha dit sant Pere —no rigueu— i els apòstols que en saben més que jo, i també més que molts d'altres que en saben molt més que jo. També em veig segur amb els successors legítims de sant Pere i dels apòstols; els quals en les coses essencials que fa dos mil anys que ensenyen aprenes de Crist, ho fan bé i inspiren confiança més que no pas tots aquells que, durant aquests dos mil anys, d'una manera o altra els han fet la traveta. En els successors de sant Pere i dels apòstols —que són aquells bisbes prou coneguts: el bisbe

«Em plau repetir que "Cavall Fort" és una revista que té vida, que està al dia»

important de la vida; de no emmetzinar ningú, especialment els que no se saben defensar. Em fa por que, ni que sigui per badar, se m'esquilli el cap, la llengua o el bolígraf i pugui intoxicar algú. I, per la mateixa raó, em causa molta tristesa i compassió quan sospito que hi ha germans que, potser amb la més bona voluntat, toquen a morts enviant a les persones missatges que fan algun mal en el camp espiritual. Però ara deixem això.

—Hi ha qui diu que us heu esforçat d'articular els principis de la moral tradicional amb un seny de pagès cristià i vigatà...

—Això que em diu de «seny de pagès cristià» em fa gràcia; m'agrada que m'ho digueu; però d'antuvi jo us diria: «pagès», sí, i en dono gràcies a Déu i algun dia potser us diré per què; «cristià», també, i encara ho agraeixo més a Déu i als meus bons pares; de «seny», això ja són figures d'un altre cistell. Ara tornaria a dir allò de sant Pere: no sé què hi ha de veritat; Déu ho sap, i potser algunes persones bones i sàvies també em coneixen més o menys la mida.

Això altre que em diu, que en les meves cartes pastorals «s'hi palesava un esforç d'articular els principis de la moral tradicional per aplicar-los en cada cas puntual», ho tinc clar, abans i ara. Jo no vull inventar res, no vull fer monopoli, ni castell encinglerat, ni partit, ni joc de boxa, no sols en moral sinó que tampoc en cap altre tema de greu responsa-

de Roma que, anomenem Papa o sant Pare, i tots els altres bisbes del món que estan realment en comunió amb ell— hi ha seguretat. Aquesta no l'he trobada en cap més botiga de les moltes que hi ha hagut i hi ha, i no dubteu que tampoc no la trobareu

En una excursió a la muntanya

enlloc. Jesús sabia molt bé què feia, què deia i prometia.

VIVÈNCIES DEL VATICÀ II

—Com vau rebre el Concili Vaticà II?

—Del Concili Vaticà II en dono moltes

El Dr. Masnou amb l'autor de l'entrevista, Mn. Manuel Valls

gràcies a Déu perquè es va convocar i celebrar, pels documents que en van sortir i perquè també hi vaig poder participar a les quatre sessions. Va ser un gran do de Déu, encara ho continua sent.

Les esperances i els entusiasmes dels primers temps han minvat o desaparegut aquests últims anys, en l'opinió d'algunes persones i grups, perquè el mal del món i el Maligne sempre forrollen i van a la seva. Per alguna raó Jesucrist, en la pregària que ens va ensenyar, al final ens fa dir: «i gardeu-nos del Maligne» (de qualsevol mal). Goso dir amb goig i sense vanitat, em sembla, que de «guardar-me del Maligne» i de «qualsevol mal», en tot el que afecta les interpretacions errònies del Concili Vaticà

II, ho he fet de debò. Valoro el Concili com ho vaig fer des del principi, com ho faig ara i, ara més que mai, perquè ha perdut molts seguidors que pensen, i no s'amaiguen pas de dir-ho —i cal pensar que ho fan amb bona voluntat—, que per inculturar cristianament els que són fora de l'Església, ajudar el retorn dels que l'han abandonada i evitar que en marxin més. Enmig d'aquest tràngol de crisi universal d'ara, el Concili Vaticà II ja no és vàlid perquè, o cal prescindir-ne o, si més no, cal donar-ne una interpretació renovada, d'acord amb les circumstàncies i exigències de la cultura actual, circumstàncies i exigències a les quals no pot respondre el Concili tal com és, ja que fou fet per a unes altres circumstàncies culturals.

—No li sembla que hi ha qui fa servir indegudament el Concili Vaticà II?

—Sobre aquesta qüestió no voldria estendre'm o fer un estudi d'expert perquè no en sóc; només vull insinuar l'existència d'un problema greu —que potser hi ha qui l'ignora— que s'ha anat creant i covant de mica en mica i s'ha agreujat molt darrerament. Ara no faig més que al·ludir-hi.

Si el Senyor no disposa altra cosa, en una

altra ocasió tocaré aquest problema que s'ha creat a l'entorn del Concili Vaticà II. La meua senzilla feina, en aquest cas, l'aniré fent com en d'altres situacions o problemes: només «dir-hi la meua» no com a mestre, ni com a representant d'un grup, ni com a polèmic que des d'una trinxera tira contra una altra trinxera. El meu intent és aclarir conceptes, treure confusions i ambigüitats, ajudar pacíficament el diàleg amb altres opinions o visions de la qüestió, si és que puc i sé fer-ho.

—En quines parts discrepeu de certes interpretacions del Concili?

—Pensant només en la cosa, però respectant sempre les persones, tan sols discrepo honestament d'allò que em sembla que és erroni i que pot fer mal o realment ja en fa als ciutadans, al país, a la doctrina i vida cristianes i especialment a l'Església catòlica, tan maltractada aquests últims temps, amb eines tan terribles i des de tants costats. Amb aquestes meves paraules d'ara, de simple indicació, voldria expressar que allò que pugui dir del Concili Vaticà II no es reduirà pas a fer història de la meua vivència del Concili en les seves quatre llargues etapes, sinó que més aviat s'adreçarà a exposar la meua visió personal de les circumstàncies serioses que actualment l'afecten i que constitueixen una situació molt delicada per a l'Església catòlica, almenys des del meu punt de vista.

Si el que pugui dir, amb temps i paciència, pot ser aclaridor i pot fer bé a algú, que lloat sigui Déu i que bon profit li faci. Si no és així, el que discrepi no m'ha de demanar pas permís per cercar una manera de veure les coses o bé de quedar-se amb la seva. I, llavors, que Déu ens beneeixi i que cadascú es recordi del deure que tenim sempre d'estimar i de fer bé a les persones i només bé i també del nostre deure final de donar comptes clars i nets a Crist, que és sempre i en tot el camí, la veritat i la vida.

—Quina fou la seva actitud davant de la convocatòria del Concili Vaticà II?

—Al Concili Vaticà II hi vaig anar —deixeu-me dir només dos o tres detalls que potser poden plaure la curiositat d'algú— amb un feix de desitjos i d'il·lusions i també amb poca salut, convallescent i fent la viu-viu. En aquest aspecte ho vaig passar una mica malament. Molts tips de seure i d'escoltar i no tantes ocasions d'escriure

alguna nota, no gaires, perquè a més de sentir moltes paraules ens carregaven de papers per llegir. Per acabar-ho d'adobar—no vaig saber perquè, ni després tampoc ho vaig entendre—, em va caure a sobre un afegitó que prou vaig agrair, però que per a mi, malaltís i cansat, fou una nova càrrega.

—El papa Joan XXIII us nomenà membre de la Congregació de Litúrgia...

—Correcte. En les eleccions de membres de les Comissions diverses que havien de

«No enyoro totes les coses de quan era jove, sinó totes les coses bones i millors d'anys enrere»

treballar per al Concili, em van posar en la llista dels que podien ser elegits. La majoria havien de ser-ho pels pares conciliaris; uns quants, pel Papa. En l'elecció de membres per a la Congregació de Litúrgia, em van deixar tranquil; però el sant Pare Joan XXIII, entre els designats per ell, m'hi va agafar. Per què? Mai no ho he sabut ni sospitat. Després de les hores de seure i escoltar del matí, s'hi afegiren les de la tarda, Déu n'hi do. De les sessions de la Congregació de Litúrgia, només en vull esmentar un record ben agradable: el bon paper, el magnífic paper que va oferir, en les sessions de la Comissió, l'insigne capellà de l'arxidiòcesi de Barcelona Mons. Manuel Bonet i Muixí, membre del Tribunal de la Sagrada Rota

cia al tema de les nacionalitats. No puc fer memòria exacta dels noms de tots els signants, però en tinc ben presents dos: el senyor cardenal A. Albareda, prefecte de la biblioteca Vaticana i el bisbe de Sogorb, Josep Pont i Gol, a més d'un servidor. El bisbe Pont i Gol escrivia molts apunts i em sembla que deixà abundós i bon material de record del Concili Vaticà II, tant si era per a la seva intimitat com si era aprofitable per a la publicació.

ENYORAMENTS

—En els darrers anys de pastor i posteriorment, alguns diuen que us ha envaït una mena de nostàlgia i pessimisme davant d'una Catalunya agnòstica, que ha oblidat els valors cristians que l'havia configurada en la seva història. És veritat això?

—Em va molt bé que parreu de «nostàlgia», de «pessimisme», d'una «Catalunya agnòstica», com un mal del qual, amb més o menys raó, hi ha qui diu que en pateixo. Em ve de gust perquè em dona bona ocasió d'explicar-me i d'explicar els termes —la famosa *explicatio terminorum* dels escolàstics. Això és el que em plau més de fer

Sortida de l'aula del Concili Vaticà II, amb els bisbes Pont i Tarancón

bona part de gent jove d'ara comprenc que no ho entengui, perquè no va ser jove aquell temps; no ho va tastar ni pot fer comparances i, a més a més, molts no ho poden assaborir, perquè han menjat metzines actuals i estan enamorats d'unes quantes coses dolentes modernes, diguem-ne contravalors; dit per al meu cas, de les que certament fan mal a moltes persones d'ara i, aquesta, és la principal raó d'enyorar coses bones d'abans que no feien mal, i de discrepar i rondinar d'aquelles d'avui, que en fan i molt, més del que potser la gent pensa.

—Us diran: ¿amb quin criteri determineu el que és bo o dolent per a la gent?

—És cert. Ja sé que algú em pot dir: i qui acredita o garanteix quines són les coses que fan bé o fan mal a les persones? Ara som al bell mig de la qüestió. Un ateu, un agnòstic o un no creient s'ho garanteixen ells mateixos o la confiança que els inspiren altres persones, grups o línies de pensament, segons el seny o sentit de la responsabilitat que tinguin. Tanmateix, és una petita garantia, de la qual sovint en veiem galdosos resultats. Un que es religiós es guia pels criteris de la confessió religiosa a la qual pertany. Un cristià catòlic, si és coherent, pot i ha de garantir el seu criteri moral de bondat o de maldat de les coses amb l'evangeli interpretat pel magisteri jeràrquic de l'Església, i per mitjà de les persones i ensenyances que són fidels a aquest magisteri. Tot això últim prové de Jesucrist, està a mà de tothom, és el criteri més bo, més segur i val per sempre. Per això, tractant-se de gent de l'Església, cal dir que és possible i fàcil de tenir criteri ben segur d'on és la veritat, la bondat o bé la dolenteria en les coses de la vida.

—Aquesta pretensió d'un criteri absolut, però, ¿no és integrisme?

—Em sembla que he dit clar per què enyoro, no el temps vell o el temps de la picor, que no sé quin era, sinó les coses autènticament bones que algunes modernitats i postmodernitats han menyspreat i fet perdre, i també vull que quedi ben clar que no tinc cap nostàlgia de les coses —que potser hi ha vells que les enyoren— que han

estat superades i substituïdes per d'altres de millors com a efecte d'una correcta posada el dia: l'encertat i farrós *aggiornamento* del Papa Joan XXIII, que fa més mengívols la fe, la moral i la cultura cristianes.

No tinc res d'integrista, perquè no em fa cap falta allò que, als que en saben més que jo, no els en fa, i estic convençut que Joan XXIII, el Concili Vaticà II i el Magisteri en saben més que jo, i més que els que fan servir Joan XXIII de bandera dels seus canvis, però que en fets i ensenyaments ja no segueixen ni aquell Papa ni aquell Concili. De punts d'aquests ja en parlarem un altre dia si és possible.

També vull deixar clar, ja que m'ho heu demanat, que em sap greu que ara s'esveri el galliner, en l'Església

catòlica, amb una mena de reforma que convé explicar als fidels perquè puguin pensar i obrar amb una informació que mereixen i que potser necessiten prou. I no puc deixar de dir com admiro els fidels, preveres i laics, que viuen amb seguretat, joia i amor la modernitat del Concili Vaticà II i de l'*aggiornamento* de Joan XXIII i dels altres Papes.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

—El tema Església-mitjans de comunicació és d'una gran actualitat. Creieu que l'Església a Catalunya l'afronta amb encert? Què s'hauria de fer?

—I tant si és d'actualitat! I d'una gran responsabilitat. I convé molt que els nostres cristians d'ara en tinguin totes les idees que són necessàries perquè fa bona falta, i no cal dir que em plau de parlar-ne, recomanant a les persones que hi pensin, per si els pugués ajudar.

Deixeu-me dir el següent, parlant a batzegades, perquè altrament diria massa coses. Primer, que l'Església té el deure d'evangelitzar, és a dir, d'exposar a tothom que ho vulgui o accepti l'evangeli de Jesucrist. Segon, que una nota essencial de l'evangelització és que no es faci descuidadament o rutinària, sinó de la manera més apta, més correcta, més vital, en vistes a la major eficàcia. Us heu fixat com en els intents comercials, polítics i pràctics, la gent vol fer propaganda, convèncer, entusiasmar i ser eficaç tant com pot? Evangelitzem amb els procediments i mitjans millors i de major eficàcia?

—Més aviat el que predomina és una antievangelització...

—D'«antievangelis» se'n fa i escampa a dojo, de moltes maneres, des de les més atrevides a les més dissimulades, en llocs o ocasions que ni se sospiten, sobretot en els poderosos mitjans de comunicació. Mirem el tant per cent d'evangelització que es troba en la televisió, ràdio, diaris, quioscos, etc. És veritat o no allò de: «els fills de les tenebres són més llestos que els fills de la llum»?

Amb els bisbes de Catalunya, l'any 1979

Romana que, per la seva erudició i profunditat, per la claredat i mètode i facultat de parlar en llatí, es feia escoltar de debò en les seves intervencions i es mereixia la simpatia de tothom. Com que això és un detall del qual potser no gaires persones en podien donar testimoni, em sembla que és just de fer-ho constar aquí.

—Algun record més del Concili?

—Només un altre record. Recordo petites col·laboracions en l'àmbit dels *juxta modum* (esmenes) o dels suggeriments, les quals eren tramèses a la secretaria general del Concili. Una d'elles, pensada i signada per pares conciliaris catalans, feia referèn-

quan vull parlar o dialogar sobre algun punt. El que em sap greu és que els temes siguin tan amples a una senzilla entrevista. Caldria collar el carro, i demà serà un altre dia.

Sí, senyor, he sentit nostàlgia i en sento, però no total. No enyoro totes les coses de quan era jove, sinó totes les coses bones i millors d'anys enrere; no sóc el «lloador del temps passat» —*laudator temporis acti*—, com Horaci tipifica el vell, com a vell; però sí que encara em deleixo quan penso en aquells valors tan rics i enriquidors de la persona ara perduts o esquifits, que necessitem més que el pa que mengem. Això,

Per això em pregunto: L'Església, a Catalunya, fa prou evangelització per ser fidel com cal a Crist, a les persones, al país i a si mateixa? Què hi ha guanyat el poble català descriptianitzant-se tant, i què hi guanyarà descriptianitzant-se més encara? Què va més bé, per exemple: quan es va a missa el diumenge o «el cap de setmana»; quan es resa en família; quan es respecta el sexe; quan s'educa en la justícia i la generositat; o quan n'hi ha tants que roben de tantes maneres; o quan les discoteques, l'alcohol i la droga sacsegen tanta joventut; quan se segresta, es viola i es mata tan sovint; quan els petits i adolescents passen o poden passar tantes hores a l'escola de la televisió mirant i combinant ensenyances pràctiques de violència i de vicis de sexe; quan a l'escola s'hi prohibeix la religió o hi és substituïda per jocs de cucanya; i un centenar d'etceteres més? Quan es va més bé: amb o sense evangeli a Catalunya?

El Concili Vaticà II va aprovar un decret sobre els mitjans de comunicació. Qui sap quants l'han llegit? El Concili de les diòcesis catalanes també hi va dedicar estudi i propostes. Si es llegeix i es pensa, potser originarà respostes encertades i obres adients. Déu meu! Pensar que es gastin infinitat de milions de diners a Catalunya tan descriptianitzada per descriptianitzar-la més i que se'n malgastin tants per enfonsar-se en les epidèmies de mena immoral que són efecte de la creixença pavorosa de descriptianització! Quina pandèmia!

I acabo amb més preguntes: l'Església a Catalunya, en aquests darrers temps, ha encertat l'evangelització i encerta ara la reevangelització? Què caldria o cal fer ara a fi d'evangelitzar uns i reevangelitzar altres no només amb mitjans vells—que n'hi ha que no estan al dia—, ni tampoc de manera inútil, ineficaç, o negativa? L'Església a Catalunya té l'obligació greu d'evangelitzar i de fer-ho de la manera més eficaç; qui de l'Església ho ha de fer i amb quins mitjans? Déu ens doni temps i paciència i pensem-hi. Un servidor, com sempre, també hi ficarà cullerada.

—I ara, a què us dediqueu, donat que, tot i la vostra avançada edat, conserveu una intel·ligència aguda i una gran memòria?

—Amb això de l'edat avançada, hi estic d'acord; amb això altre de la intel·ligència i memòria, no; a saber a què em dedico, no hi tinc cap inconvenient. De mal, penso que no en farà cap a ningú de saber quin art o ofici toca un vell, bisbe jubilat i malalt, que n'acaba de complir 89. Més o menys, ja ho veureu.

Vull fer una mica com diu la divisa espiritual de sant Benet, el gran pare d'Europa, als seus monjos: *Ora et labora* (prega i treballa). A aquesta divisa hi afegeixo una altra recomanació, que sant Benet no l'hi va posar perquè ell ja la suposava, que és aquesta: «i bona paciència». Amb aquestes tres coses en tinc prou —i de vegades, potser, de sobres— per omplir el dia i guanyar el meu jornal.

UN BISBE QUE PREGA

—Com són les vostres jornades?

—No cal dir que la feina principal és la pregària; o almenys ho hauria de ser, tant quan s'està bo com quan s'està malalt. Pel

Revestit amb els atributs episcopals, muntanya amunt

que fa a mi, sense fe i sense pregària hauria sofert molt més el temps de la forta depressió que vaig arregar. Planyeu els malalts de depressió que no tenen fe i no preguen, i els que els podem plànyer més, com els que sabem de prop quin pa hi donen. Pel que fa als que estan bons i treballen molt, veig molt clar que sant Benet sabia bé què feia i deia: abans que el treball, l'oració. No vull fer pas cap sermó; però potser no és mala cosa que recordi a preveres i laics enfeïnats de jornal i mig, dels nostres dies, que, sense pregària personal i íntima, prèvia o barrejada amb el treball, aniran veient —i mirin que no se'n adonin massa tard— que han treballat sovint debades amb pèrdua de moltes pistonades. Jesús, que sabia bé què és pregar i treballar a la vinya, no va dir per riure que «sense mi no podeu fer res». L'experiència sol dir, de vegades amb veu tan baixa que és fàcil de no sentir-se, que

—La pregària és al cor de la vostra vida, ¿no és un do que visqueu així?

—Si la pregària, no per invent de l'Església sinó per projecte de Crist, sempre ha tingut molta importància pensem que encara en té més ara quan les ventades mundanes són tan fortes amb la persecució cultural que hi ha contra l'Església, contra el Papa, els bisbes i els sacerdots; contra el Concili Vaticà II, contra els adolescents, joves i nonats, etc. Cal pregar perquè fent-ho hi guanyarà la feina més ben feta, la seguretat del que prega i el major bé de tota l'Església; perquè barrejant treball i pregària, no rutinària sinó intensament viscuda, veurem els ulls de Crist que ens miren, ens revifarà la seva companyia, que misteriosament ens guardarà i distraurà de l'agafallosa carnestoltada del món,

dimoni i carn que es disfressen i es despullen del que calgui a fi de bandejar el *sensus Cristi*, el sentit de Crist, que ens inspiren tot l'any la serena Quaresma penitent i la Pasqua joiosa.

—Pot un sacerdot exercir el ministeri sense una pregària confiada?

—Se m'acut un pensament trist i beneït: ¿Penseu que la colla de capellans d'aquells temps de la mala ventada s'haurien «descapellat»? —la gent ho solia dir així— d'aquella manera, si quan treballaven, que potser ho feien prou, de tant en tant s'haguessin recordat més de Jesús en la seva intimitat silenciosa, i haguessin mirat espiritualment els ulls de Jesús, en comptes de mirar massa el món, els llampecs de l'estratolària modernitat i potsé també les dones? Així m'ho pensava, i en una enquesta feta a Itàlia, en la qual els preveres secularitzats concretaven quina era la cau-

Xerrant amb la gent, a la sortida d'una visita pastoral

sense ell, Jesús, no s'ha fet res o tanmateix poca cosa. Si es treballa sense oració em sembla que, de fet, es treballa, d'alguna manera, sense Jesús. He dit «d'alguna manera» perquè ningú no s'escandalitzi. Els cristians, amb fe i caritat, hi estem sempre amb Jesús, però si la pregària, que en bona part és diàleg, hi manca, la presència de Jesús és més llunyana i llavors els sorolls moderns poden i solen fer més de les seves.

sa principal per la qual havien deixat el ministeri, un 92% deia que la causa principal era perquè no pregaven; un 76% ho atribuïa a la defallença davant de les exigències del celibat. Aquest detall només té un sentit alligador per a tothom, no gens crític ni despectiu. Sempre he respectat tots els sacerdots. He estimat els que van guardar-se i també els altres. Respecto molt la Providència. Per què vaig ser capellà? No

ho sé. Perquè no em van matar «els rojos»? No ho sé; em va venir molt just que no ho fessin. Per què vaig perseverar? Tampoc no ho sé. Potser un causa providencial va ser el llarg sofriment de la persecució, en la qual em va vagar de pregar de moltes

«Un cristià catòlic pot i ha de garantir el seu criteri moral de bondat o de maldat amb l'evangeli interpretat pel magisteri jeràrquic de l'Església»

maneres. ¿Què hauria passat, els anys bojots de la república, si hagués treballat molt —i ho vaig fer—, però sense o molt poca pregària? Tampoc no ho sé; el Senyor ho sap. I deixo aquest punt, recomanant a laics i preveres, homes i dones, que treballin tot pregant de la manera que els vagi més bé; que barregin l'oració amb el treball; que conreïn la pregària litúrgica, que és la principal, però que de cap manera menystinguin l'oració personal en la qual, tant com puguin, Jesús, el seny i la consciència, s'entenguin i facin bona feina. «El món no es perd per falta d'acció, sinó per falta d'oració», deia el bisbe venerable Torrá i Bages i malauradament sembla que n'hi ha que no s'ho creuen.

UN BISBE QUE TREBALLA

—Després de la pregària, el treball... Després d'una etapa en què va sofrir una forta depressió heu reprès el treball amb una energia renovada...

—Sí, puc tornar a treballar; n'estic content i en dono gràcies a Déu. No m'ho pensava pas poder tornar-hi, temps enrere, durant el fort de la tamborinada. No és pas que pensi fer heroïcitats ni miracles. Senzillament sempre desitjo comportar-me com una persona d'Església en les meves possibilitats, limitacions i deures, especialment en l'única cosa en la qual ara puc treballar per al bé dels altres, que és anar posant ratlles sobre el paper. Deixar de fer-ho, si encara ho puc fer, per comoditat o perquè sóc vell, no em sembla actitud virtuosa; prefereixo continuar treballant, si els metges i els bons germans i amics no m'aconsellen el contrari. No cal dir que ho recomano a totes les persones d'Església, que potser podrien treballar per als altres més del que ho fan; no sigui que per modèstia i humilitat es quedin en posicions més còmodes que eficients, observant i lamentant els mals que ens afligeixen des de la tranquil·litat de casa.

—Sou enemic de l'oci?

—Hi ha tantes possibilitats i maneres de fer feina bona per als altres, per humils que siguin! Això de l'oci i del culte a l'oci tan respectat, honorat i sobretot tan comercialitzat, fa força angúnia. Hi ha massa persones que espiritualment o corporalment necessiten i esperen debades una mica de treball o ajuda dels altres. Aquests, que deuen ser tants, prefereixen oci, vacances llargues, ponts festius, diumenges a mar o a muntanya, o hores i hores davant de la televisió. Quant de temps no valorat com cal, temps perdut, temps que es deu als sofrents, als

que estan sols i als qui, per una raó o altra, són víctimes de l'oci exagerat i estèril i de l'escassetat de solidaritat i amor cristià! Treballar de la forma que calgui i es pugui per als altres és la feina més recomanable i més valuosa i ben pagada en l'economia espiritual de la comunitat i de la persona.

Jesucrist no vol gent en vaga voluntària a la plaça, ni a l'hora matinal ni en la tardana; els vol a la vinya. Tanmateix, el nostre temps i el nostre treball no poden ser mirats amb lupa de platxèria o de comoditat: és

merçar l'oportunitat que Déu ens dona per reposar i distreure'ns tot fent la voluntat de Déu, sobretot si es poden fer coses millors que prou n'hi ha: bones lectures, converses profitoses, fer exercici d'acord amb el metge, ajudar alguna persona o família que ho necessiti, passar alguna estona cada dia en la quietud d'una església reflexionant, pregant i fent la visita al Santíssim Sagrament, cosa que s'ha perdut molt i que cal que la bona gent s'hi torni a acostumar, etc.

Pel que fa a aquest darrer punt, ara hi ha

intervenir ni aconsellar, però la caritat-fraternitat m'empeny que ho demani humilment. Germans, preveres, religiosos i laics, cerqueu una solució pràctica a fi que, cada dia hi hagi, a l'església de la qual tingueu cura i responsabilitat, almenys una estona fixa, segura i de la qual els fidels en puguin tenir notícia i on no hagin de tenir por de lladres ni de res. També goso demanar, sense cap pretensió de donar lliçons, que el tema de les visites piadoses a les esglésies per retre culte al Santíssim, per poder rebre

d'actualitat. Ens en volem dir alguna cosa?

—Alguna cosa, sí; gaire no, perquè el temps i l'espai manen. He escrit aquest llibre com ho vaig fer, anys enrere, quan vaig publicar *El problema català*; és a dir: no intentant un estudi, sinó més aviat oferint la meua visió dels nacionalismes en general i, en concret, dels que ens toquen a nosaltres.

Penso que és un tema que és necessari parlar-ne i escatir-lo a fi d'arribar a idees clares. La manca de claredat ens ha fet mal durant molt de temps i ens en podria fer molt més algun dia futur —no pas a mi, em sembla, perquè al cementiri i al cel sempre hi ha molta pau—; però a la terra dels vivents, la pau pot cedir el lloc a guerres fredes i calentes o, si més no, a malhumor i baralles a l'engròs. Sempre val més prevenir que guarir.

En aquest meu intent o visió no hi ha cap barreja de política pròpiament dita; sempre em vull moure només en un pla d'ètica, de drets i deures humans i de valors veritables, com és ara, justícia, amor, pau, respecte, etc., i sempre en un clima marcadament cristià. Em sembla que amb això ja n'hi ha prou per entendre'ns. Si d'aquí en ragen conseqüències bones per a la política —i és natural que en ragin—, llavors que cadascú s'ho miri, s'ho pensi i se'n valgui. Però que no digui que jo faig política. La política, bona o dolenta, que ell treu de les reflexions ètiques, la fa ell.

De la política, a mi com a ciutadà, cristià, capellà i bisbe jubilat no m'afecten a tall de militància els idearis i partits polítics quan parlo o escric a la gent; només m'interessa el bé comú integral, que es compon de valors i béns personals, socials, espirituals, materials, etc. de les persones i grups. L'evangeli i l'ensenyança de l'Església encaminen cap a aquesta banda.

—No és una dèria vostra el tractar aquestes qüestions?

—El meu intent és fer pastoral, a la meua manera, en aquest cas. Tanmateix, predicar l'evangeli, explicar-lo bé i ajudar les persones a fi que sàpiguen aplicar-ne les conseqüències pràctiques en els fets, problemes i situacions més o menys difícils que la vida els presenta, és una manera de fer pastoral que pertoca als bisbes, preveres i diaques, i també als laics que col·laboren correctament amb els bisbes i preveres.

No tracto de nacionalismes per mania o capritx, sinó perquè ho entenc totalment com un deure pastoral i cívic i un servei. Pot haver-hi ciutadans que, per desconeixement de conceptes, caiguin en errors de cultura i de comportament, que poden fer mal a la seva persona i a la comunitat. Cal ajudar-los perquè això no passi. Hi ha una teologia, una cultura i una ètica, també en el tema dels nacionalismes, encara que no ho sembli.

—Quins són els continguts bàsics que tracteu?

—Breus conceptes bàsics. Déu vol ordre, en la seva obra creada. Ara bé, en el món dels éssers lliures hi ha ordre i desordre. Per tal que hi prevalgui l'ordre, hi ha d'haver amor a Déu, a les persones i als grups humans, tant els que posseeixen valors comuns, com els que en posseeixen de no comuns, sinó típics, característics, diferents i diferenciadors.

Entre els valors, les persones n'hi con-

Dirigint la paraula a l'Aplec dels Matagalls, l'any 1958

necessària la visió de solidaritat i d'evangel·li. El temps que Déu ens dona no és pas per esmerçar-lo en oci i mandra i menys encara en escombraries, com també es pot fer i n'hi ha que ho fan.

—M'esteu fent un petit tractat de «teologia del treball»...

—Mireu, s'ha dit que qui prega tot cantant, prega dues vegades. S'hi guanya. Algun guany hi deu haver també si hom treballa i prega, si no simultàniament —que de vegades també es pot fer— almenys distribuint bé el temps en ambdues bones feines. Per contra, si hom no treballa ni prega, malament rai.

En la paràbola evangèlica l'amo llogater que va marxar de casa deixant-hi llogats per fer la feina, i que, en tornar, ho va trobar tot per fer i el més calent del dinar a l'aiguera, s'ho va prendre molt malament i la paga va ser molt dura i insospitada. Doncs, qui sigui confrare, que prengui candela.

ALGUNS BONS CONSELLS

—Què dirieu als jubilats?

—Els vells jubilats no han pas de treballar com els que no ho són; el repòs raonable i ordenat el tenen ben merescut. Però el temps també compta per a ells, si tenen el cap clar i poden moure les cames. «Matar el temps» —com es diu— amb gaires exempcions, tiberis i de vegades alguna ballaruga i tot, jocs de cartes en doina i, no cal dir-ho, pagant un gros tribut a la televisió, no és pas la millor ni l'única o preferida manera d'es-

dos destorbs que abans no existien: la trista baixada de l'espiritualitat cristiana, que fa que molts ja no pensin en Déu i s'adelerin en les coses del món i en les diversions modernes; i l'altra contrarietat que prové del fet que, per la por als lladres —que també feien visites a l'Església no pas per pregar sinó per robar—, les portes dels temples siguin tancades i així no hi entrin ni els lladres ni la bona gent. No totes les esglésies ho fan, però sembla que ho fan moltes. Això és trist i cal cercar una solució

el sagrament del perdó o senzillament per gaudir de quietud i pau en el silenci del temple, o casa del Senyor, sigui exposat, aconsellat i recomanat als fidels en hores o ocasions oportunes a fi que hi hagi gent que se'n pugui aprofitar, i el bé no es perdi per manca d'iniciatives pastorals ni per ignorància o impossibilitat dels que ho practicien. He respost abusant del temps a la pregunta: a què em dedicava, en les meves velleses i xacres; ho he aprofitat per manifestar la meua visió de l'*ora et labora* —

«Què hi ha guanyat el poble català descristianitzant-se tant, i què hi guanyarà descristianitzant-se més encara?»

«Cal pregar perquè fent-ho hi guanyarà la feina més ben feta, la seguretat del que prega i el major bé de tota l'Església»

bona a fi que la gent que tingui l'Església a prop, pugui tornar a instaurar el bell costum de les visites al Santíssim Sagrament.

—Però, ¿com es pot solucionar el problema dels temples tancats?

—Els preveres i laics de les parròquies de les ciutats i de les comarques s'haurien de reunir per estudiar i trobar solució a fi de possibilitar i facilitar les entrades dels fidels a les esglésies, tot el dia o bé una estona fixa i segura, cada dia, a la vesprada o quan vagi millor. No tinc cap autoritat per

prega i treballa— de sant Benet; de la «paciència» no n'he dit res per raó del temps; i perquè d'aquesta virtut en toca més o menys a tothom, a vells i joves, i cadascú n'ha de fer aprenentatge, experiència i una mena d'art espiritual, que fa molta falta per viure com cal.

ELS NACIONALISMES

—Acabeu de publicar un llibre que parla de nacionalismes, que és un tema

ceptuen un que s'anomena «pàtria», (de *pater-patris*, 'pare') o «nació» (de *natus-nati*, 'nascut'): des d'aquest punt de vista hi ha poques diferències. Les pàtries o nacions són valors que els humans han d'estimar i molts ho deuen fer. L'amor bo, alliberat de qualsevol mena d'egoisme i desordre, que és com Déu el vol, ensenya i mana, pot esdevenir desordenat per l'abús de la llibertat de les persones. I ja som al tema: la persona pot desordenar tots els amors i també, per tant, l'amor degut a la pàtria o nació. Sovint ho pot fer i ho fa.

—De quina manera es produeixen aquests desordres?

—No hi ha apàtrides en l'ordre natural —tothom ha nascut d'uns «pares» que viuen en una pàtria o nació. En l'ordre jurídic hi ha apàtrides que s'hi volen conceptualitzar i n'hi ha perquè no volen tenir nació reconeguda o bé perquè els expulsen de tot arreu. Hi ha ciutadans que desordenen l'amor a la pàtria o nació, exagerant-lo, i cometten ex-

llibre intenta ajudar els que no tenen la preparació esmentada. Els que en saben més que el llibre poden llegir-lo per curiositat, per veure un aspecte diferent i per ajudar el diàleg.

Amb una preparació conceptual adient es pot assolir una reconciliació entre dos o més nacionalismes que es troben, d'una banda, fortament connectats i, d'una altra, en relacions difícils, no satisfactòries, que necessiten solució dialogada. Aquest és el cas del nacionalisme català —que és natural, defensiu, pacífic, etc.— i l'espanyol, en les seves dues fases: la natural (de nacionalisme històric, similar a un patriotisme ordinari, no agressiu, serenament viscut per molts ciutadans); i la dura (no natural, ni històrica, ni justa, ni pacífica, almenys segons els temps). Aquesta darrera fase és artificial, s'ha sobreposat al nacionalisme natural i ha estat creada no per fets de sana evolució, sinó per la força i l'abús de l'Estat, tal com la història antiga autèntica ho testifica i l'actual també. Aquí no puc escriure un altre llibre; el meu, que al·ludeixo, amb temps i espai pot dir-hi més.

ELS DRETS DELS POBLES

—Què en penseu del nacionalisme espanyol? No és exacerbant?

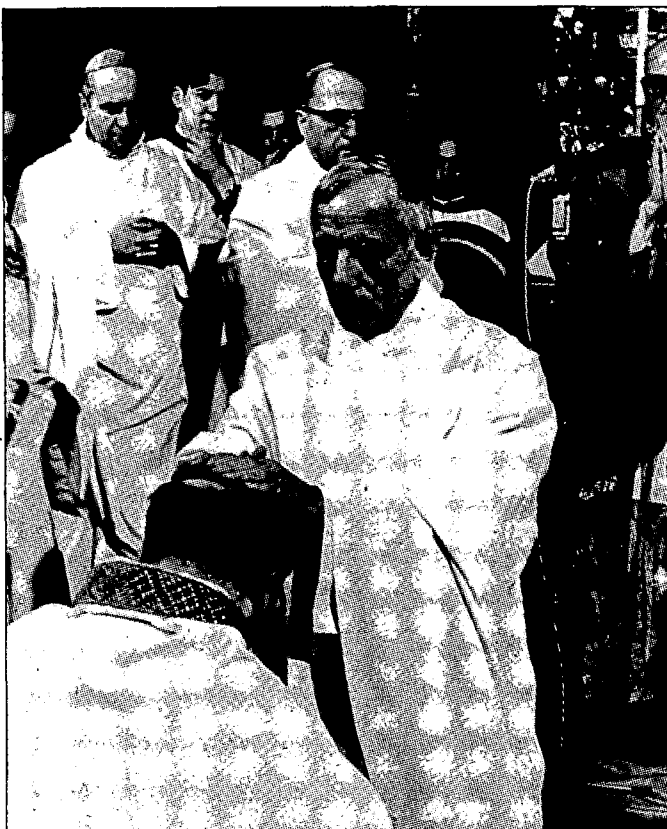
—El meu desig, en tot el llibre, és que es facin passos bons i decisius a fi de trobar amb seny i pau unes relacions perfectes entre el nacionalisme català, tal com és,

cessos que poden o solen degenerar en perjudici de persones i d'altres nacions o pàtries. Hi ha d'altres ciutadans que no estimen la nació o pàtria, o no hi pensen; pensen en ells mateixos i en allò que desitgen o els plau. N'hi ha que per estimar la seva nació sembla que han de maltractar-ne una altra per major glòria i forrolla pròpia. Hi ha de tot. I ja no parlem del concepte que hi ha gent que té del nacionalisme: que si és una cosa nova, una moda, fer el «maco», una cosa sense cap gràcia ni mèrit, sempre lamentable i que acaba malament, enemic dels Estats, revolucionari, perillós, causa de guerres, desavinences i prejudicis. Aquest confusióisme no és bo, cal posar-hi remei. El remei no és lluita sinó que és llum. No s'hi val a defensar un nacionalisme injust, que n'hi ha, ni a atacar un nacionalisme bo, que també n'hi ha.

—En aquests temes hi ha molts apassionaments i reactivitats emocionals...

—Quan hi ha un problema real, no es resol amb ignorància, sinó amb coneixement. S'ha de saber què és un dret i què és un deure. Els ciutadans han de saber bé què és una nació o una pàtria; els drets i els deures de la nació; què és un Estat uninacional o plurinacional, plurilingüístic i pluricultural; els drets i els deures de l'Estat; què és una persona, els seus drets i deures, i els drets i deures dels grups de persones que són nació; les nacions que són també Estat i les que formen part d'un Estat sense deixar de ser nacions veritables i sense cap obligació de convertir-se en províncies assimilables o assimilades; com s'han d'evitar conflictes o com s'han de resoldre, etc. És a dir, els ciutadans de nacions i Estats han de posseir o adquirir una preparació correcta i suficient de tot el problema i de tot el que calgui per al coneixement i comportament, en casos de nacionalismes en conflicte. Serà injust dir que no sembla pas que tots ni molts tinguin ara aquesta preparació? El

amb fonamentació ètica i social, i el nacionalisme espanyol —un bon xic exacerbant—, tal com hauria de ser: raonable i just en tot, si sap purificar-se dels defectes que fa seglegles que arrosséga.

Ordenació episcopal del bisbe Camprodon, originari de la diòcesi de Vic

Si el nacionalisme típic espanyol es decideix a fer el camí que és just i necessari que faci, la nació catalana podrà conviure en pau amb l'altra o les altres nacions dins de l'Estat, dintre una mateixa casa, com cal entre germans que es respecten i s'estimen, i no com entre estrangers, amb recels i entrebancades. Es trobaran, si es busquen bé, altres bones formes de conviure en un Estat plurinacional, si cada un coneix els límits dels seus drets i dels seus deures, i en reconeix les conseqüències i responsabilitats.

Acabo de dir que el meu desig és «fer passos» cap a una situació millor. Això em fa recordar que aquest llibre el vaig escriure en unes circumstàncies molt diferents de

guem tots bona voluntat i seny. Amén.»

Deixeu-me dir encara una cosa que tinc molt present. Si parlo o escric de coses ingrates, no les vull identificar mai amb la persona. La persona, justa o pecadora, la vull estimar i respectar sempre, perquè si Déu ho fa també ho hem de fer nosaltres. Déu, però, no estima ni respecta l'error o el mal que fa la persona; tampoc nosaltres no ho hem de fer. D'altra banda, si bé la responsabilitat de la persona la coneix i tracta només Déu, l'error que ensenya o el mal que fa als germans, fills seus, qualsevol els pot tractar, perquè Déu no vol que les persones escampin error o mal, sinó solament veritat i bondat.

No he de fer comèdia ni ficció per dir que el més bo del llibre meu és la segona part: la

documentació de l'Església. Sense això no l'hauria escrit. Recomano especialment el famós discurs del papa Joan Pau a l'assemblea de l'ONU i el document *Arrels cristianes de Catalunya* dels bisbes de les diòcesis catalanes.

TORRAS I BAGES

—Estem celebrant el 150 aniversari del bisbe Torras. Què us sembla que diria el bisbe Torras i Bages al complicat món d'ara?

—Quina pregunteta germà! La resposta demanaria estones i pàgines. Puc respondre poc i a batzegades. Als increients potser els diria: heu de pensar més en allò que és més important en la vida; cerqueu la veritat, la bondat, l'amor pur i la troballa de Jesucrist. Als catòlics esbalotats per la crisi els podria advertir: germans, no mireu l'Evangeli amb ulleres de cultures mundanes, sinó les cultures amb ulleres d'Evangeli. Amb quines ulleres espirituals haureu de mirar l'últim dia de la vida? Als catòlics més serens: no us deixeu sotmetre a la dictadura tan general com vergonyosa de la luxúria; a la vida i al món poseu-hi només amor cristià, i no doneu mai el nom d'amor a qualsevol abús del sexe. Cal estimar tal com Crist ens ha estimat. Dignifiquen, respecte i ajudeu totes les persones, però rebutgeu el mal que fan. Purifiqueu-vos de tot egoisme i que «l'altre» us sigui sempre un germà. Que l'amor a la pàtria us neguitegi i estimeu sempre Déu, causa i terme de tot amor bo. Germans, no sobrevaloreu tant el plaer, apreneu de Crist els grans valors de la «ciència del patir». Pregueu i pregeu, ara més que mai perquè «el món no es perd per falta d'acció, sinó per falta d'oració». Pregueu molt, ara, perquè Crist «es quedi amb nosaltres a tot Catalunya, perquè vespreja», i que la Mare de Déu de Montserrat ens faci «que tornin a Déu els cors que l'han deixat». Germans: enmig d'aquest món tan tempestuós d'ara, no sigueu porucs ni pessimistes; escolteu Jesucrist que ens diu: «No tingueu por, jo he vençut el món». El bisbe Torras i Bages, que coneixia tant les superfícies i fondàries de la vida moderna, ens en diria moltes coses que ens farien servei.

El bisbe Masnou amb els polítics Heribert Barrera i Coll i Alentorn

les d'ara. Llavors la situació era desastrosa; actualment sembla millor i providencial. Avui afegiria: «Sembla que es fa un pas bo d'evolució i canvi cap a la solució tan esperada; que Déu ho beneeixi i que tin-

Cartes

◆ Un editorial de «C.C.» que m'ha decebut

Sr. Director,

L'editorial de *Catalunya Cristiana* del 15 d'agost d'enguany m'ha decebut una mica. Com també m'han decebut els continuats comentaris que davant de la desgràcia els cristians havien de respondre amb una gran «solidaritat». Certament que hem de ser solidaris davant dels que pateixen. Però això ho fem amb tots els altres homes, creients i no creients, cristians i creients d'altres religions. Em sembla que hi mancava quelcom d'específicament cristià: l'anunci clar i valent de la resurrecció de Jesucrist que esperem que s'estengui a tota la humanitat. Precisament és aquest el missatge de les lectures del 15 d'agost en què va ser publicat l'esmentat editorial.

Em van quedar gravades a la memòria aquestes paraules del P. Jesús Castellano, degà del Teresianum de Roma: «Amb l'abandó de la predicació escatològica hem perdut tot el sentit del cristianisme.»

En l'esmentat editorial no hi ha ni una mica de l'esperança certa de la nostra resurrecció futura, ja que està en la Revelació: «Tots els homes són d'Adam, i per això tots moren, però tots viuran gràcies al Crist» (1C 15,22). On i com no ens ho ha revelat Déu, però sí que el «jo» de cadascú que Déu ha creat, no mor, viu i viurà sempre, i al final dels temps hi haurà una resurrecció dels cossos.

Sense aquesta veritat, la vida dels homes seria realment un absurd, com molts pensen ara, i els cristians hem d'anunciar joiosament la nostra esperança.

CLARA FARNÉS SCHERER
Barcelona

◆ Discussió lamentable

Sr. Director,

Missa d'11.30 d'un diumenge d'agost en una parròquia de l'Eixample barcelonès. Minuts abans d'iniciar-se, el celebrant —un sacerdot jove— demana als fidels que s'instal·lin en els primers bancs, ja que l'església és àmplia i els feligresos no són gaire nombrosos. Com que jo vaig acompanyat d'un nen de tres anys, em quedo a l'última fila. D'altres persones, elles sabran els seus motius, no fan cas de la recomanació i continuen en els últims bancs.

En iniciar-se la missa, el sacerdot s'irrita desmesuradament amb els que no han seguit «la seva» norma, la qual no és la de l'Església, ja que deixa lliure als seus fidels perquè se situïn al banc que desitgin. Ens dona una forta reprimenda i comença l'Eucaristia textualment així: «La pau sigui amb tots vosaltres, millor, amb gairebé tots vosaltres», emfatitzant el «gai-

rebé» i dirigit als qui havíem gosat no seguir «la seva» norma.

Aquest sacerdot diu habitualment la missa incomplint moltes normes del ritual (aquestes sí que són normes de l'Església). Mai no se m'ha ocorregut fer-li notar això, però després de la batussa d'aquest diumenge vaig anar a la sagristia per, amb tota correcció, dir-li que no havia actuat bé i que se saltava moltes instruccions de l'Església. Em va fer marxar sense el més mínim diàleg.

Aquest fet suggereix molts comentaris. Els deixo a cada lector. M'interessa més adreçar-me al clergat al·ludit —ja que va ser impossible parlar amb ell— i demanar-li que mediti sobre la seva actitud. Malgrat l'evident grolleria, vull que sàpiga que no em sento ofès. Em dol que un sacerdot de Jesucrist actuï així. Li suggereixo que repassi 1 Timoteu, 3 1-13. Potser farà més cas a sant Pau que a mi.

M: ALGUERÓ LÓPEZ
Barcelona

Retalls

ABC (9-IX-96)

La santa paciència de mossèn Busquets

De la seva parròquia han desapareguts ciris, missals, micròfons i altaveus

La paciència i la bondat són, sens dubte, virtuts cristianes, i Joan Busquets, rector de Sant Fèlix, a Sabadell, n'és un bon exemple. Mentre els amics dels béns d'altri s'acarnissen amb

aquest temple, del qual ja han desaparegut missals, altaveus, micròfons i imatges sagrades, Joan Busquets ho perdona tot. L'última malifeta, el 18 d'agost passat, quan uns joves van entrar patinant a l'església per emportar-se uns ciris.

Dilluns 18 d'agost. Uns quants fidels resen devotament les seves oracions a la parròquia de Sant Fèlix de Sabadell. De sobte, un estrany soroll pertorba la pau interior del temple. Els fidels, no se'n saben avenir, tomben el cap i contemplen com una desena de patinadors llisquen per l'església i porten a les mans dos dels ciris que il·luminaven la parròquia, com si

es tractés d'una moderna processó. Els seus motius, amb tot, no són pietosos, sinó més aviat lúdics. La cera, escampada per sobre dels bancs de la cèntrica plaça on està situada la parròquia, facilita les acrobàcies i piruetes dels patinadors.

Al capdavant de la parròquia, Joan Busquets, ple de paciència i de bondat, ho perdona i ho justifica tot: «Són bons nois, ho van fer sense cap malícia.» El rector va molt més enllà i erigint-se, gairebé, com a portaveu dels nois, explica que «si l'ajuntament els construí un lloc adient on poder patinar, no haurien de fer el que fan». Cal veure-ho per creure-ho.

I és que als seus 70 anys, Joan Busquets no se sorprèn de res. «Això dels ciris no té cap importància», repeteix pacient, mentre afegeix que no té intenció de presentar cap denúncia: «Són criaturades.» El que li fa por és que amb la divulgació de la notícia, la moda d'escampar cera entre els patinadors s'estengui i les esglésies catalanes es quedin a les fosques.

Aquesta qüestió dels ciris, però, no és la primera malifeta que li fan al rector durant els quinze anys que fa que és a Sant Fèlix, la parròquia més antiga de Sabadell. Més d'una vegada han hagut de retirar l'aigua beneïda, perquè diversos heroïnòmans la feien servir per rentar les seves xeringues.

Una imatge del nen Jesús, el ciri pasqual i el missal també han estat objectius d'uns lladres que semblen haver-li trobat el gust a desvalisar aquesta església de Sabadell, que és just al costat de la casa consistorial. Joan Busquets, per descomptat, també té una explicació per a

aquesta fixació: «Déu haver estat algun fidel massa fanàtic.»

No té cap importància

Els altaveus i els micròfons que es van instal·lar perquè els oficis arribessin a tot el temple i a l'oïda dels fidels amb problemes de sordeïda; també han desaparegut, com a mínim, unes quatre vegades. Joan Busquets, és clar, també té explicacions per a aquests robatoris. «Deu haver estat algun grup musical que no tenia material per a les seves actuacions», justifica pacient.

Per si no n'hi hagués prou amb els robatoris de ciris, missals, imatges, altaveus i micròfons, Sant Fèlix ha començat a rebre la visita d'un estrany personatge, que amb vestit elegant i corbata es dedica a buidar les caixes d'almoines del temple. Joan Busquets ho explica: «Fa servir una moneda de 25 de les noves untada amb cola. La lliga a un fil de niló i intenta treure els bitllets que d'altres fidels han donat; ja el coneixem. Quan ve el sagristà arrenca a córrer.» Joan Busquets, bonadós i pacient, repeteix que «això tampoc no té cap importància».

Alex Gubern

Full diocesà de Vic-Tarragona-Solsona (8-IX-96)

Qüestió d'arrels

Quan el Concili, fent seves les afirmacions del document episcopal *Arrels cristianes de Catalunya*, parla de la nostra voluntat permanent d'arrelament al país, no fa sinó actualitzar un dels principis

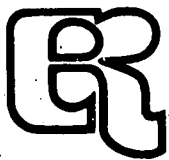
evangèlics que ací i arreu del món no s'havia d'haver oblidat mai: l'anomenada inculturació.

L'Església no pertany a cap cultura concreta, sinó que les transcedeix totes, però s'ha d'encarnar en cada cultura si, fidel a la missió rebuda, vol ajudar a salvar la humanitat. Així com el Fill de Déu es va encarnar en Jesús de Natzaret; un home concret i universal alhora —l'Home—, també ella, al servei de Déu com és cridada, cal que s'encarni en cada poble de la terra començant per respectar, assumir i promoure els seus valors culturals: llengua, tradicions, formes de vida... I si aquest poble o nació es troba en crisi d'identitat o privat de la llibertat deguda, cal que el defensi en nom de Déu i dels drets humans. És una altra forma de posar-se, al costat dels pobres i marginats, un dels compromisos evangèlics capitals assumits de ple pel nostre Concili.

És a dir, si vol donar fruit, cal que hi arrel·li: fruits de pau, de llibertat, de justícia, de reconciliació. Sense por de comprometre's davant els poders d'aquest món. És el que la nostra Església, des de segles i segles, ha intentat de fer bonament en el nostre país, Catalunya. I és el que, malgrat tot, ha de continuar fent si vol ser conseqüent amb els seus principis i no perdre la credibilitat. Una seriosa, molt seriosa reflexió a fer-nos tots plegats arran de la nostra Diada nacional de l'Onze de setembre.

Tot és qüestió d'arrels. Però cal regar-les, continuament perquè no es podreixin, sinó que es renovin i vagin donant fruits. En bé de l'Església i en bé del país.

Redacció

EDITORIAL REGINA, S.A.
EDICIONS D'INTERÈS:

MISSAL FERIA

EDICIÓ DE FORMAT MANUAL, PER ALS DIES NO FESTIUS

HIMNARI LITÚRGIC CATALÀ

REPERTORI D'HIMNES PER A LA CELEBRACIÓ CANTADA
DE LA LITÚRGIA DE LES HORES

LA VEU DELS PARES DE L'ESGLÉSIA EN LA LITÚRGIA DE LES HORES

ELS AUTORS DE LES LECTURES PATRÍSTIQUES DELS
OFICIS DE LECTURA

SEGUIM JESÚS

Col·lecció de 3 volums amb estoig

ELS MANAMENTS DE DÉU - LES BENAURANCES -
LES OBRES DE MISERICÒRDIA
TEXTOS CATEQUÍSTICS PER ALS INFANTS

Mallorca, 87-89. Tel. 322 17 11. Fax 322 53 69 - 08029 Barcelona

«Punts difícils»

Pere Tena

Bisbe auxiliar de Barcelona

«En elles (les cartes de sant Pau) es troben punts difícils de comprendre que els indòcils i els inquiets tergiversen, com fan també amb les altres Escripures, per a la pròpia perdició» (2 Pere 3,16).

L'avís de sant Pere sobre la interpretació de les cartes de sant Pau pot aplicar-se a molts escrits, a través de la història de l'Església, i àdhuc en els nostres dies. N'he tingut l'evidència en diverses ocasions, aquestes últimes setmanes, parlant sobre els textos del Concili Provincial Tarraconense. Amb la màxima bona intenció, es desperten recels, que una interpretació justa pot esvair. És el que voldria fer.

Un text significatiu

El text conciliar a què em refereixo en aquest comentari pertany al primer dels textos conciliaris que va merèixer una votació del Concili. Fou en el context de la segona sessió a Sant Cugat. Aquest text, proposat primer com a introducció, va passar després al cos de les Resolucions, com la primera de totes elles, al començament del capítol primer. És aquest:

«Estem d'acord amb el principi que la reconciliació comença per assumir tota la realitat de l'Església sense mútues exclusions.

Per tant, cal reconèixer i acceptar la pluralitat interna que ens enriqueix recíprocament: l'Església és una i pluriforme, no pas monolítica.

Cal, en concret, que s'acceptin mútuament les distintes concepcions i models d'evangelització: la dels qui cerquen la renovació en la certesa i en la seguretat, pel que fa a la formulació de la doctrina, a la disciplina al culte, i la dels qui cerquen la renovació en el risc de l'aventura humana. Cal aquí evitar dos esculls: fer com si aquestes diferències no existissin i fer per manera que algun d'aquests dos pols s'imposi com a posició oficial del Concili.

Per reconèixer i acceptar la pluralitat existent, cal que els qui se senten més propers a alguns d'aquests dos pols sàpiguin aprendre dels altres, sense caure en l'autodissolució ni en la pèrdua de la identitat cristiana, i sense adoptar actituds de domini o de tancament en una pura posició defensiva. L'objectiu comú és —sense sentir-se superiors els uns als altres— caminar vers la renovació de la vida cristiana, tot mantenint les certes que ens ha transmès la Tradició de la fe» (Ed. Claret, pàg. 24).

Models d'evangelització

Potser a primera vista algú podria pensar que aquí es parla de manera velada d'una certa permissivitat en l'Església, de tal manera que cadascú planteja la vida eclesial al

seu aire... Res d'això. En el fons del text hi ha una constatació tan antiga com la mateixa Església: no tots els cristians «evangelitzen»/testimonien l'Evangeli de la mateixa manera. Un monjo, un bisbe, uns esposos, un intel·lectual, un sindicalista, presenten «distintes concepcions i models d'evangelització», i tots poden —han de— «caminar vers la renovació de la vida cristiana, tot mantenint les certes que ens ha transmès la Tradició de la fe».

És clàssic el text de sant Francesc de Sales en la *Introducció a la vida devota*, parlant en aquesta línia. I Pau VI, en l'exhortació *Evangelii nuntiandi* ha fet notar els diversos aspectes de la tasca evangelitzadora, que van des de «la certesa i la seguretat, pel que fa a la formulació de la doctrina o al culte», fins «al risc de l'aventura humana». El fet que la renovació se cerqui començant per un dels «pols» no ha d'excloure pas la integració de l'altre. Quan hom llegeix la biografia del cardenal Schuster, recentment beatificat, troba un exemple ben clar d'aquesta integració. És Jesucrist —Evangeli— el que unifica i dóna plenitud. Un altre exemple, que confirma el que diem, és el del cristià militant Guillem Rovira, testimoni d'un itinerari ben divers del cardenal Schuster.

Les certes

Un punt particularment conflictiu en la interpretació d'un text és l'al·lusió a «la

certesa i la seguretat». No ho hauria d'ésser. Estar «segur i cert» no suposa pas una «actitud de domini». Sant Pau deia a Timoteu: «Sé en qui he cregut, i estic segur que és prou poderós per guardar fins a l'últim dia el tresor de la fe que m'ha estat confiat.» (2 Tim 1,12). És aquí on apunta el Concili quan parla de «mantenir les certes que ens ha transmès la Tradició de la fe». Aquesta no és una qüestió de «pols» sinó d'estar o no en la comunió eclesial.

En el prefaci de les resolucions s'ha explicat aquest punt: «Alhora que rebutgem les mútues exclusions, afirmem també la necessitat comuna de progressar en el *sensus fidei*, que es dóna quan “des dels bisbes fins a l'últim dels laics cristians mostren estar totalment d'acord en qüestions de fe i de moral. L'Esperit de la veritat suscita i sosté aquest sentit de la fe. Amb ell, el Poble de Déu, sota la direcció del Magisteri, al qual obeeix amb fidelitat, rep no pas una simple paraula humana, sinó la Paraula de Déu” (*Lumen Gentium*, 12)» (Ed. Claret, pàg. 13-14).

El Concili tarraconense no pensa en un «altre» model d'Església o en una vida cristiana «a la carta» en matèria de doctrina, de disciplina o de culte. No ressuscita els partits que hi havia a Corint: «els febles, els forts». «Volem sentir-nos units en la pregària, en el camí vers la plena unitat en el Crist i en la tasca comuna d'oferir la seva paraula i el seu amor a un món que el desconeix.» (Resolució 1c, Ed. Claret, pàg. 25).

Lectures bíbliques

Diumenge XXV de durant l'any

Lectura primera

Is. 55:6-9

Els meus pensaments no són els vostres

Lectura del llibre d'Isaïes

Cerqueu el Senyor, ara que es deixa trobar, invoqueu-lo ara que és a prop. Que els injustos abandonin els seus camins, i els homes malèfics els seus propòsits; que es converteixin al Senyor i s'apiadaran d'ells, que tornin al nostre Déu, tan generós a perdonar. Perquè els meus pensaments no són els vostres, i els vostres camins no són els meus, diu l'oracle del Senyor. Els meus camins i els meus pensaments estan per damunt dels vostres tant com la distància del cel a la terra.

Salm responsorial

144:2-3,8-9,17-18 (R.: 18a)

Us beneiré, Déu meu, dia rere dia,
lloaré per sempre el vostre nom.
El Senyor és gran. No us canseu de lloar-lo,
que la seva grandesa no té límits.

R. *El Senyor és a prop dels qui l'invoquen.*

El Senyor és compassiu i benigne,
lent per al càstig, gran en l'amor.
El Senyor és bo per a tothom,
estima entranyablement tot el que ell ha creat. **R.**

Són camins de bondat els del Senyor,

les seves obres són obres d'amor.

Els Senyor és a prop dels qui l'invoquen,
dels qui l'invoquen amb sinceritat. **R.**

Lectura segona

Fl 1:20c-24,27a

Per a mi, viure és Crist

Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Filipis

Germans, tant si surto en vida d'aquesta presó, com si he de morir, sé que Crist serà glorificat en el meu cos. Perquè per a mi, viure és Crist, i morir em seria un guany. Però quan penso que, mentre continua la meua vida, puc fer un treball profitós, no sé pas què escollir; em trobo pres per aquesta alternativa: d'una banda el meu desig de morir ja per estar amb Crist, cosa incomparablement millor; però d'altra banda, pensant en vosaltres, veig més necessari que continuï la meua vida corporal.

Ara, a vosaltres, us demano solament això: que porteu una vida digna de l'evangeli de Crist.

Al·leluia

Ac 16:14b

Obriu, Senyor, el nostre cor
perquè escoltem atentament
les paraules del vostre Fill.

Evangelii

Mt 20:1-16a

Tens enveja perquè jo sóc generós?

Lectura de l'evangeli segons sant Mateu

En aquell temps, Jesús digué als deixebles aquesta paràbola: «Amb el Regne del cel passa com amb un propietari que sortí de bon matí a llogar treballadors per a la seva vinya: va fer tractes per un jornal, i els envià a la seva tasca. Sortí altra vegada a mig matí, en trobà d'altres a la plaça sense feina i els digué: Aneu també vosaltres a la meua vinya; us pagaré el que sigui just. I ells hi van anar. Pels volts de migdia i a mitja tarda, tornà a sortir i va fer el mateix. Una hora abans de pondre's el sol encara en trobà d'altres i els digué: Què feu aquí tot el dia desvagats? Ells li contesten: És que ningú no ens ha llogat! Els diu: Aneu també vosaltres a la meua vinya. Al capvespre, l'amo de la vinya digué a l'encarregat: Crida els treballadors i paga'ls el jornal. Comença pels que han vingut més tard, i acaba pels primers. Vingueren, per tant, els qui feia una hora que treballaven, i cobraren el jornal sencer. Quan tocava als primers, es pensaren que cobrarien més, però van cobrar el mateix jornal. En veure això, rondinaven i deien al propietari: Aquests darrers han treballat només una hora i els pagues igual que a nosaltres, que hem hagut de suportar tot el pes de la jornada i la calor. Ell va respondre a un d'aquests: Company, ¿quin mal t'he fet? No havíem fet tractes per un jornal? Doncs, pren el que et toca i ves-te'n. A aquest darrer jo li vull donar igual que a tu. Que no puc fer el que vull a casa meua? Tens enveja perquè jo sóc generós?

Així els darrers passaran a primers, i els primers a darrers.»

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(Cicle litúrgic A; ferial II)

Temps de durant l'any
(Salteri: setmana I)

SETEMBRE:

22. Diumenge XXV de durant l'any. Verd.

Lectures: Isaïes 55:6-9 / Salm 144 / Filipencs 1:20c-24.27a / Mateu 20:1-16a.

ALTRES CELEBRACIONS: Sants, Maurici i comps. mrs.; Fèlix IV, p.; Emmerà, b. mr.; Santí, b.; Santes, Digna, Emèrita i Iraides, vgs. mrs.; Salaberga, ab.

Festa Major: a Almenar, Esport, Franciac, La Portella i Sant Morí, Sant Mateu de Bages i Vall-llobrega.

23. Dilluns. Fèria. Verd. Lectures: Proverbis

3:27-34 / Salm 14 / Lluc 8:16-18.

TARRAGONA: Vermell. Santa Tecla (ciutat, S / diòcesi, MO).

ALTRES CELEBRACIONS: Sants, Linus, p. mr.; Sosi, diaca, mr.; Constanç, sagristà; Santes, Polixena i Xantipa, mrs.; Sira, vg.

Festa Major: a Calella, Roda de Ter, Sitges i Tarragona.

24. Dimarts. Fèria. Verd. Lectures: Proverbis

21:1-6.10-13 / Salm 118 / Lluc 8:19-21.

BARCELONA: Blanc. La Mare de Déu de la Mercè (S).

ALTRES CELEBRACIONS: Sants, Gerard, b. mr.; Andoqui, prev. mr.; Tirs, diaca, mr.; Pacífic, franc.; Santa Ludmila, mr.

Festa Major: a Almacelles, Barcelona, Besalú, Calldetenes, La Conreria d'Escala Dei, Santa Coloma de Farners i Vallgorguina.

25. Dimecres. Fèria. Verd. Lectures: Proverbis

30:5-9 / Salm 118 / Lluc 9:1-6. GIRONA:

Blanc. Sant Dalmau Moner (MÓ).

ALTRES CELEBRACIONS: La Mare de Déu de la Misericòrdia, a Reus. Sants, Cleofàs deix. de Jesús, mr.; Herculà, sold. mr.; Llop, b. mr.; Eucarp, mr.; Santes, Tata, mr.; Aurèlia i Neomentina, vgs.

Festa Major: a Cervelló i Reus.

26. Dijous. Fèria. Verd. Lectures: Eclesiastès

1:2-11 / Salm 89 / Lluc 9:7-9. Si es vol:

Vermell. Sant Cosme i Sant Damià, germans metges, mrs. (MLI).

ALTRES CELEBRACIONS: Sants Cebrià, mr.; Eusebi, p.; Cal·listrat, mr.; Nil, ab.; Santa Justina, vg. mr.

Festa Major: a L'Albi, Duesaigües, Esponellà, Prat de Llobregat, Queixans, Sarra i Vandellòs.

27. Divendres. Sant Vicenç de Paül (MO) Blanc.

Lectures: Eclesiastès 3:1-11 Salm 143 / Lluc 9:18-22.

ALTRES CELEBRACIONS: Sants Adolf i Joan, germs. mrs.; Caius, b.; Aderit, b.; Florentí, mr.; Santa Hiltrudes, vg.

Festa Major: a Alpens, Artesa de Segre, Baronia de Rialp, Canet d'Adri, La Nou de Gaià, Sils i Tradós.

28. Dissabte. Fèria. Verd. Lectures: Eclesiastès

11:9-12:8 / Salm 89 / Lluc 9:43b-45. Si es

vol: Vermell. Sant Venceslau, rei, mr. (MLI); Vermell. Sant Llorenç Ruiz (MLI).

ALTRES CELEBRACIONS: Sants, Exuperi i Salomó, bs.; Santes, Eustoqui, vg.; Lioba, vg. mr.; Beà Simó de Rojas, trin.

Festa Major: a Alguair i Sant Agustí de Lluçanès.

Per a mi, viure és Crist

(Fl 1:20-24.27a)

Josep M. Aragonès

Rector de Torrelavit i canonge de la seu de Barcelona

Des de la captivitat

A partir d'avui i durant tres diumenges més, la lectura de l'Apòstol serà de la carta als Filipencs. N'havíem trobat ja un fragment el diumenge de Rams i la retrobarem en el cicle C, els diumenges 2 i 3 d'Advent i 2 i 5 de Quaresma. És una de les quatre epístoles anomenades de la captivitat (Èfesis, Filipencs, Colossencs i Filèmon). Des de la seva detenció al temple de Jerusalem, al començament de l'estiu del 57, l'Apòstol passarà més de quatre anys en captivitat, que el portarà en una mena de pelegrinatge entre cadenes fins a Roma. Pres i tot, sant Pau no s'està de dur a terme la seva tasca evangelitzadora: «Heu de saber germans, que tot el que passo ha contribuït, més aviat, a difondre l'Evangeli: en tot el pretori i per tot arreu és sabut que estic emprisonat per causa de Crist, i la majoria dels germans, esperonats en el Senyor per les meves cadenes, s'atreveixen cada vegada més a proclamar el missatge sense por» (1:12-14). És en aquest llarg camí de detingut que ha apel·lat al Cèsar, que l'Apòstol escriu aquesta epístola als seus benamats cristians de Filippos, la comunitat que ell mateix amb la col·laboració de Siles, Timoteu i Lluc (Cf. Ac 16:14-40) havia fundat a Europa, en el segon dels seus viatges missioners cap a l'any 50. La carta ha estat anomenada l'epístola de l'alegria i ens ajuda a conèixer millor la intimitat i la cordialitat de sant Pau.

El dilema de l'Apòstol

Sant Pau ens revela els dos grans amors que li han robat el cor: Crist i l'Església. De fet es tracta d'un sol amor, el de Jesucrist manifestat i viscut en l'Església. Des de la presó, veient la possibilitat que tot plegat acabés malament, l'apòstol es planteja el dilema: Què és millor, «morir ja per estar amb Crist» (v. 23), o seguir en el «treball profitós» (v. 22) de l'evangelització en bé de les esglésies? «Estar amb Crist» —participar ja de la glòria de Crist ressuscitat en el cel—, «és cosa incomparablement millor» (v.23). És per arribar a aquest terme que el cristià ha començat la seva cursa des del baptisme, que l'ha configurat amb Jesucrist. «Però, d'altra banda, pensant en vosaltres» —en els filipencs i ens els cristians d'altres esglésies—, «veig més necessari que continuï la meua vida corporal» (v. 14). El dilema de l'Apòstol és aquest: busco la meua fruïció personal, allò que em realitzarà del tot definitivament o em

Carmen la de Triana

P-J Ynaraja

Capellà del Montanya

Segurament la gent jove d'ara, quan arribi a adulta, no podrà recordar amb certesa alguns esdeveniments de la seva infantesa, perquè no hauran tingut un significat personal. Jo recordo nítidament la primera vegada que vaig anar al cine i, no fa gaire, per TV emeteren la primera pel·lícula que vaig veure d'infant. Vaig gravar-la en vídeo i en visionar-la vaig revivir antigues emocions. Gaudir d'aquesta nostàlgia és un goig que no és concedit a tothom. Es tractava de la pel·lícula el títol de la qual encapçala aquest escrit. Mentre tornava a veure-la encara era capaç de taral·lejar alguna cançó de les que llavors havia escoltat, i d'això fa uns 55 anys. Desconec el motiu pel qual, en un moment determinat, l'argument em féu recordar una història bíblica que passo a relatar (es troba en el capítol 25 del primer llibre de Samuel).

Entre clans nòmades i aventurers sempre hi hagué una relació de rivalitat i de col·laboració alhora. L'enemistat i la lluita sorgeixen quan no es respecten els ancestrals costums del desert. No fa gaire, hem vit imatges per TV, de les dificultats que ha tingut el govern de l'Israel actual, amb alguns beduïns del Nèguev als quals no se'ls reconeixia el que creien que eren els seus drets. I que consti que els israelians veneren els beduïns. Jo he estat obsequiat amb una tassa de te aromàtic per un d'ells armat fins a les dents i de cara ferotge, en ple desert i a l'ombra del seu senzill cobert, que era d'agrair, però a la nit vaig haver de pagar el corresponent «peatge» per dormir sota les estrelles a les arenes per les quals aquells dies pasturaven els seus ramats. El compliment de les lleis tradicionals i l'amabilitat no estan renyides.

David, durant un cert temps, va portar una vida que l'altre dia vaig qualificar de terrorista, i el terme no va plaure a alguns. La

La Bíblia a l'abast

sacrifico —renunciant-hi de moment— pel bé de l'Església? El gran místic cristià, que és l'Apòstol, dilucidarà el dilema amb una afirmació que ens sorprèn: «Per a mi, viure és Crist» (v. 21). Jesucrist no és sols la raó de viure ni únicament l'objectiu de la seva existència, sinó que simplement és la seva vida. El Jesús ressuscitat i assegut a la dreta del Pare. Però també el Jesucrist vivent en la comunió dels cristians, l'Església. I, de moment, mentre el Senyor no disposi altrament, la vida de sant Pau —el Crist de l'Apòstol—, cal que aquest trobi en l'Església i que sigui servit fidelment.

La gran lliçó

Sant Pau és el predicador de l'evangeli del Regne entre els gentils. Aquesta Bona Nova és l'anunci viscut del fet de l'Encarnació. Déu s'ha fet home i ens ha pres en la seva victòria sobre la mort. L'opció, doncs, del cristià és clara: cal que cerqui Déu en el cor de la humanitat. El món és el paradís de Déu, del qual l'home s'ha foragitat pel seu pecat. Però segueix essent la casa de Déu. L'home n'és l'hoste. Jesús ha vingut a restablir les bones relacions —la comunió— entre Déu i els homes, i ens ha ensenyat el camí —l'únic— d'arribar a Déu a través dels homes. Per això la humanitat de Jesucrist és el nou lloc de l'encontre entre els homes i Déu. Aquesta humanitat de Crist lluita contra tot el que s'oposa a aquesta comunió plena entre Déu i els homes: el mal, el pecat, la mort. Així havent fet en el seu propi cos l'experiència terrible del mal del món, havent vençut el pecat amb la seva obediència filial, el darrer enemic vençut ha estat la mort i ens ha obert el camí de la participació de la seva glòria de triomfador. Menat i empès per l'Esperit, Jesús passa per la humanitat, enduent-se-la cap al Pare. Per això la seva salvació —el seu evangeli— no és cap idealisme ni cap codi filosòfic: és la vida real de l'home que gemega i crida davant la mort, però la supera. L'Evangeli autèntic sempre fa olor d'humanitat. L'Església de debò sempre ha de ser experta en humanitat, tal com afirmava Pau VI. És el que ens ensenya sant Pau en aquesta perícopa de Filipencs: la seva vida és el Crist encarnat en l'Església, el Crist que serà també la seva glorificació definitiva. La lliçó ha estat dictada. «Ara, a vosaltres, us demano solament això: que porteu una vida digna de l'Evangeli de Crist» (v. 27). Poseu-vos decididament al costat de tothom, homes i dones, sobretot dels més febles i necessitats, il·luminant els seus problemes, la seva vida, des de la fe cristiana viscuda amb tota valentia.

Retrats bíblics intencionats

Bíblia de Jerusalem comença un paràgraf amb l'epígraf «David cap de banda» i afegeix després, que portava una vida errant. Que cadascú s'imagini allò que les expressions suposen.

Un xic beduí ha reunit el seu ramat per esquil·lar-lo. David envia alguns dels seus per rebre l'impost per a la «protecció» prestada, en no haver-los atacat mai. L'amo no vol admetre imposicions i els torna buits. El xic és neci, la seva dona, en canvi, és astuta i xamosa. Assabentada de l'error tàctic de l'espòs, i sense consultar-lo, carrega un animal amb atractius presents, per a qui habita corrents pel desert. I a més se'n va diligent a saludar-lo. Com Carmen la de Triana, quan amb els seus balls, cançons i taloneigs, calma les ires de soldats i contrabandistes. Ella, la beduína, pot calmar l'ira de David i aquest admira el talent de la dona. L'esquil·lada continua en pau i tranquil·litat. Tanta és la pau, que l'amo gaudeix embriagant-se, sense assabentar-se dels embolics en què s'havia posat amb les seves fatxenderies. Patint encara la caparra, s'assabenta del que ha passat i l'ensurt que té és tan gran que el seu cor se li torna com una pedra (Una angoixa seguida d'un infart?) i als deu dies mor. Mor, doncs, per causes naturals, no hi ha hagut violència que se li pugui reprotxar, no hi ha hagut sang, però David quan ho sap, rep la notícia amb una certa satisfacció i recordant la dona que va apaivagar la seva ira, envia un missatge amb propostes matrimonials. La dona accepta, i serà una esposa més, juntament amb Ajinoan i Mikal.

La duresa de la vida, els riscos dels combats, exigien nombrosa descendència, per això la composició familiar comuna. Semblantment, no fa gaires dies, el líder làsser Arafat, demanava a les dones palestines que tinguessin dotze fills, dos per a elles i deu per combatre amb el seu exèrcit. Qui d'entre nosaltres gosaria sol·licitar una cosa així en funció d'un patriotisme sincer?